7232

Acc. 47/1936 7232 II Bibl. Jag.

KORONA AKADEMIEY KRAKOWSKIEY,

ABO

KAZANIE

Ná Pogrzebie Iego Mśći X.

IAKVBA NAYMANOWICA,

Práwá oboiego Doktorá y Profeſſorá Kánoniká Krák: Archidiákoná Pileck. Akádemiey Krákowſkiey

REKTORA.

Ktore miał w Kośćiele Kátedrálnym Krákow: w Dźień S. Bárbáry, Roku 1641.

X. IAKVB PIOTROWICKI

Piſmá S. Profeſſor Akádem: Krákow. Dziekan Wſzytkich SS. Kánonik S. Florianá, Proboſzcz S. DVCHA Biecki.

W KRAKOWIE,

W Drukárniey Krzyſztofá Schedlá, K. I: M. Typog. Roku 1641.

W niniejszym tomie zostały zebrane rękopiśmienne części klocka, ofiarowanego Bibliotece Jagiellońskiej przez dra Karola Estreichera jun. w listopadzie 1936 r.

Klocek ten, utworzony w drugiej połowie XVIII w. (po r. 1765), mieścił w sobie przeważnie różne drukowane broszury XVII i XVIII wieku (ogólnikowy spis dawnego objętku zob. wewnątrz, k. 95 verso). Niektóre z nich już przed przyjęciem klocka do Biblioteki Jagiell. zostały z niego wyjęte. W Bibliotece wyjęto z klocka resztę rzeczy drukowanych (były to przeważnie dublety do egzemplarzy posiadanych już przez Bibliotekę), a części rękopiśmienne na nowo tekturowo oprawiono (w skórę zdjętą ze starej, XVIII-wiecznej oprawy), dopisawszy na końcu (kk. 96 nn.) zeszyt w niniejszym formacie, który pierwotnie nie

należał do opisanego kodeksu, ale był w nim luźno włożony. Kodeks pochodził z biblioteki dekanalnej w Tatrze, jak o tym świadczy napis na karcie drukowanej, która jest teraz naklejona na odwrocie przedniej okładki, a przedtem leżała w kodeksie luźno, i to oddawna (zob. powołany już spis treści na k. 95 recto).

A. B.

S. D. N.

BENEDICTI PP. XIV

Litteræ in forma Brevis

Ad hoc

Quas ad Ipsius D.

Franciscus S. R. E. Diaconus

Card. de Saldanha

Motu proprio

Constitutus et deputatus

In Visitatorem et Reformatorem

Clericorum Regularium

Descalcatorum Jesu

In Regnis Portugalliæ

Et Algarbiorum

Et in Indiis Orientalibus

REGII INDELEGATO

LUDOVICUS

ULYSSIPONE MDCCLVIII

Ex Officina Michaelis Rodrigues

Emi Cardinalis Patriarchæ Typographi

1

Dilecto Filio Nostro
Francisco S. Rom. Eccl. Diacono
Cardinali de Saldanha
nuncupato.

Benedictus PP XIV.

Dilecte Fili Noster Salutem et Apostolicam benedictionem

In specula supremæ Dignitatis Divinâ dispositione, meritis licet insufficientibus, constituti, inter multiplices rerum, negotiorumque, curas, quibus in hac Nostra ingravescente ætate, et patrum firmâ valetudine obruimur, curæ ad ea etiam et debite Pastoralis officij Nobis commissi sollicite advigilare debemus, per quæ Religiosa loca, illorumque personæ divinis mancipato obsequijs, in pacis, et quietis tranquillitate, ac Regularis vitæ, et Ecclesiasticæ disciplinæ norma, coadjuvante Domino, perenniter conservari valeant, et quæ his contraria ejus nascuntur, per Nostræ providentiæ, Apostolicæ Studium penitus evellantur prout personarum, rerum, et locorum qualitate pensata, cognoscimus in Domino salubriter expedire. Cum sicut pro parte charissimi in Christo Filij Nostri Josephi Portugalliæ et Algarbiorum Regis fidelissimi Nobis expositum fuit, hactenus aborta sint inconvenientia, et abusus in Provincia, seu Provincijs Clericorum Regularium Societatis Jesu tum Portugalliæ, et Algarbiorum, tum Indiarum Orientalium, et Occidentalium existentibus, dominio ejusdem Josephi Regis subjectis, de quibus

gibus omnes sive nationes, Regiones et certores factas esse uti
stimatur, propter parvum volumen typis impressum, et tum Nob
tum Venerabilibus Fratribus Nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Car
dinalibus distributum: etc propterea ipse Josephus Rex cum mope
cupiat, ut scandala, quæ ex præmissis detrectis orti potuit, quam ce
tissime removeri de benignitate providentiâ q. Apostolica dignaren
Nos qui Societatem prefatam paterni complectimur affectibu
nil aliud propirus, ac Decens in hoc veneri statu esse duximus, qua
juxta laudabile Romanorum Pontificum Prædecessorum Nostrorum
Institutum, et consuetudinem, dilectum ex Sanctæ Romanæ Eccles
prefatæ Cardinalibus deputare, et nominare, qui primum de om
bus, et singulis hujusmodi negotiis accurate expensis plenissi
instructus, eademad Nos deinde referat, aperiatq; ut postea ma
tura consideratione adhibita quid quid statui oportuerit, opport
et salubervime decernamus. Motuq; proprio, ac ex certa
entia et matura deliberatione, Nostre dei Apostolicæ
potestatis plenitudine circumspectionem Tuam, de qua
singulari fide, prudentia, integritate, dexteritate vigilanti
et Religionis zelo plurimum in Domino confidimus in C
tolicum Apostolicum ac Reformatorem Electorem Regul
rium Societatis Jesu in Regnis, ditionibus, et Provinciis Ducat
Portugalliæ memorato Josepho Regi subjectis existentium, t
re præsentium constituimus et deputamus, ac circumspecti
tudinem tuam, ut cum aliis tenta unius seu plurium personarum in
strictiora dignitate constituturum, si laudabiles fuerint, seu Reg
rum cujuscunq; Ordinis seu Instituti a Sede Apostolica approb
a te, ad hujusmodi effectum pro Tuo arbitrio eligenda etc

mandi seu exigendarum et assumendarum, probato ritu et circa statuta, et mores Regulares eorundem Provinciarum seu Provincias Societatis Jesu pretacte in Regnis, Dominiis ditionibus, et Provinciis etiam gradatarum prefatarum extensionem Legi et professui subjectis existentes, illisque seu illarum Domos Professas seu Rectoratus destinandi, Collegia seu Collegiorum, Hospitia et Missiones aliaque loca quorumcumque nuncupata a Societate prefata dependentia et illam spectantia et pertinentia etiam exempta et quorumcumque privilegio de indulto suffulta nec non illorum Superiores Rectores Administratores Clerum Regulares, Catharum Senatorum quorumcumque cujuscumque dignitatis superioritatis status gradus et conditionis existentes tam in capite quam in membris. Auctoritate Nostra semel certis et reformet, ac in eorumdem perpetuum statuum, et tam mores, vitae disciplinam aliumque eorum rationem, tam conjunctim quam divisim diligenter inquirat: nec non Evangelica et Apostolica doctrina sacrorum canonum et generalium Conciliorum Decretis, et Sanctorum Patrum Traditionibus aliis Regulari dicte Societatis praetacte et Apostolicis Constitutionibus praesertim meo: Ubicumque Pl. VIII. Pontificatus Nostri die XXII Februarij MDCXXXIII. incipiens. Ex debito Pastoralis Officij &c. et aliquibus per quas dam Nostras in simili forma Brevis Die XX. Decembris anno MDCXLI expeditas Litteras quarum tenores est Immensa Pastorum Principis edictis inhaerendo et prout occasio rerumque qualitas et necessitas exposcit quacumque mutatione, correctione et

Dat

dationē renouationē, reuocationē, ac etiam et integro dictos
indigere uos poteris, justa datam tibi à Domino prudentiam cog-
gat emendare reuocare, reuocet ac etiam de nouo condas, canoni-
cis Canonibus et Concilij Tridentini Decretis non repugnan-
tia confirmes, abusus quoscunq; tollas, regulas, institutionem
et Cohercitionis Regulariq; disciplinam, ac in primis
Diuinum cultum et Ecclesiastica sacra Sacramenta et obser-
uantiam memoratarum Constitutionum, deperditam reuoces
si forsan ceciderint, justa prescriptum dicte Sanctitatis
Suę tenorem modis congruis restituas et reintegres, si aliquos
aliquo delinquentes reperueris eos justa Canonicas sanctiones pe-
nias et castigos, ipsasq; personas etiam ut prefertur exemptas
ad debitum et honestum vite modum, ac ad statum Sacer-
dotum Canonibus, et Concilio Tridentino prefatis conformem reuo-
ces, quodq; statueris et ordinaueris, ab eis dilatione et appel-
latione, qua cessationem quomodolibet impedia
omnino obseruari facias, quascunq; Dominicos et Collegio-
rum hujusmodi Rectores, aliosq; Ministros quos justa Datam
Tibi à Domino prudentiam et Tibi expediens iudica-
ris eorum respectiue officijs amouendos esse iudicaueris
amoueas, ac illos seu alios loco eorum Clericos Regulares
Dicte Societatis de una ad aliam Domum, seu de una ad
aliud Collegium tranimittas, inobedientes et rebelles
censuris Ecclesiasticis et penis Ecclesiasticas, suspensionem a
Diuinis aliaq; opportuna juris et facti remedia ecqual, etc

petias. Nos enim Tibi premissa et quecunq alia circa Visitationem et reformationem aliaq negotia expedire huiusmodi necessaria et quemodolibet opportuna faciendi gerendi et exequendi Auctoritate prefata plenam liberam et amplam facultatem et auctoritatem concedimus et impertimur. et si contingat Te aliqua legitima de causa detineri ut Visitationem prefatam per Te ipsum extra Civitatem Lisbonensem minime facere valeat, alias Ecclesiasticas Personas Tibi bene visas cum simili vel limitanda potestate in Tuis locum ad visitationem et reformationem habendam etiam in Ipsarum Provinciarum prefatis deputandi facultatem pariter tribuimus. Si quid autem gravedo in hujusmodi Visitatione reperieris ea omnia sub tuo sigillo clausa ad Nos quam primum diligenter transmittas ac Nobis referas, et patefacias quecunq ad hanc causam pertinere arbitraveris: ex re enim et tempore consilium capiemus. et effusis Lacrymis Omnipotentem Deum clamore valido orabimus, atq observabimus ut quid inde statuendum sit matura deliberatione decernamus. Mandantes propterea omnibus et singulis Superioribus Ministris Clericis Regularibus alijsq Personis Provinciarum earundem Domorum Collegiorum aliarumq locorum Societatis Jesu predictis in prefatis Regnis Ditionibus

Ditionibus et Provinciis etiam Judicum ipsi Josepho
Regi subjectis aliud permittitur existentibus sub
excommunicationis Latæ sententiæ Nobis et Roma-
nis Pontificibus successoribus Nostris reservata præterea
in Mortis articulo ac suspensionis a Divinis et privatio-
nem omnium officiorum aliisq; arbitrio Nostro infligendis pœnis ip-
facto incurrendis, ut sibi ac Personæ seu Personis per se ut pre-
fatum deputandæ seu deputandis in præmissis omnibus et s-
gulis prompte pareant et obediant. Tuaq; et illius, seu Mora-
salubria monita et mandata, humiliter suscipiant et efficae-
ter adimplere procurent, aliquin sententiam in pœnam
quam inde tuleris, seu statueris in rebelles ratam habe-
bimus, et faciemus Auctore Domino usq; ad satisfactionem
condignam inviolabiliter observari. Decernentes præsentes
Litteras firmas validas, et efficaces existere et fore, suosq;
plenos et integros effectus sortiri obtinere, sibiq; et per-
sonæ seu personis nominande seu
nominandis plenissime suffragari, et ab illis ad quos spectat
et spectabit in futurum inviolabiliter observari. sicq; in
præmissis per quascumq; Judices Ordinarios et Delegatos et
Causarum Palatij Apostolici Auditores ac Sedis Apostolicæ Nun-
tios sublata eis et eorum cuilibet qualibet aliter judicandi et inter-

prestandi facultate et auctoritate judicari et definiri debere
ac irritum et inane, si secus super his a quoquam quavis
auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.
Non obstantibus quibusvis Apostolicis ac in universalibus
Provincialibus et Synodalibus Conciliis generalibus vel
specialibus Constitutionibus et Ordinationibus ac loci
latis praefata, illius Domorum Collegiorum et aliorum
locorum regularium, etiam juramento, confirmatione
Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis Sta
tutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis
et litteris Apostolicis, eorumque Superioribus prae
et aliis personis praefatis, sub quibuscunque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis
derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis
et insolitis clausulis irritantibusque, et aliis de
in genere, vel in specie, etiam motu proprio, vel consi
rialiter, et aliis in contrarium praemissorum quo
modolibet concessis, confirmatis, et innovatis. quibus
omnibus, et singulis etiamsi pro sufficienti illorum
derogatione de illis eorumque totis tenoribus specialis
specifica, expressa, et individua, ac de verbo ad ver
bum, non autem per clausulas generales idem

importantes mentio, seu quavis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda fo ret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omissio, et forma in illis tradita observata exprimerentur, et inserrentur, presentibus pro plen et sufficienter, expressis ad verbo ad verbum in sortis habentes illis alias in suo robore permanis ad premissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, ceterisque co trariis quibuscumque. Datum Rome apud San ctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die prima Aprilis MDCCLVIII. Pontificatu Nostro Anno Decimo octavo.

Pro D. Card. Passionei
Joannes Florius substitu

Finis

Kopia Listu z Rzymu d. 20 Aug. A. 1773tio.

Wiem że ze stąd tam wszystko państwo zwiedzi miesiąc bo Kurjerowie
2kd na cały świat rozesłani z kopiami Bulli Ojciec na dniu 16.
tego miesiąca publikowaney albo w Dzień S. Rocha Zgromadzenie
OO. Jezuytow penitus zniesione na wieki nad onych y nasze spo-
dziewanie. Ubi hoc loco zaraz napisano na ulicy al Sasculo po
włosku nazwaney S. Rochus extinxit Postem. Zwyczaynie po
włosku z tym wszystkim iż cokolwiek namienię iak się stało
działo y dotąd się dzieje.

Na Niedziel Kilka przed ta Scena Papierz iescze Kazał ten-
tować te Zgromadzenia azeby zezwolili na Reformę
y deponencyą od Biskupow ale dawney Rezolucyi nie
odstąpił Generał: aut sint ut sunt aut non sint, atym cza-
sem taż Societas starała się zpewnić swoie nadzieie
tam gdzie im obiecane Ratunki y zaufani slepo śmia-
to powiadali iż Suppressya zadna miała nastąpić nie mogła
alias śmiali się z tych co im obiecali. Ociec S. Kazał pomału odbie-
rać iako to dobra iakoto Nowicyaty y Kollegii Romani Seminary &c. zgoła wszy-
stkie sposoby odjęto do życia chcąc nakłonić do dobrowolnego rozwiązania się
y lub do dobrowolnego prośnienia się o reformę. Ale gdy nic złego złożyć
sobie Ociec S. Kongregacyą z Kilku Kardynałow Konsenjorow w ordinie do
exekwowania co iuż dawno dowiedział y byli ci Kardynali 1mo Marefuski. 2do Lazali
Gubernator. 3tio Zelada. 4to Hailla 5to Delizi Monsignorowie 1mo Alfonsika-
ditor Camerd. 1mo 2do Teologowie. 1mo Mnichi Domini canes. 2do Re-
format stawny Którego imienia nie ucicm. z temi tedy naradzał się Oaw.
cały czas. Ale też y OO. Jezuyci złożyli sobie Kongregacyą Sekretna z Kilku iakby
chaii Kardynałow y Kilku Szlzat na Ktorey coś mieli tam okropnego radzić sekre
tnie coś ma się radzić co masią teraz radzić z czasem pokarać może y zniszczyć
czym B. można wnosić z tych Liter położonych Papierowi na Jego Stoliku p. 550.
Które sobie sam Papierz gdy domestici wyłomać nie mogli tak wyłomaczyć.
presto Sancta Sede vacante. Juz było coś ułożonego na tey Kongregacyi y tylko iuż
mieli podpisać ale Ociec S. od Kogoś przestrzeżony wykował do Siebie tych Kar.
dynałow na Ktorey cała ois była y Krutko powiedziawszy czyli pisawszy Do Ty
ścy Szkudow onema z Kamieny wyliczyć Karał a robota Jezuycka zeszła

się. W. Kardynał ten Ociec Dyonizy u mnie/ takto mowia o tey Kongregacyi że miała być na ostrożny Kimicie ale ia o niey wiedziałem dawniey, lecz tylko że miał być wyprojektowany memoryał do Ojca S. z remonstracyą iż Suppressyi nie mogli czynić bez poprzedzającego Koncilium przy naymniey prowincyałnego, y temu ia przeczy wierzą y wiarygodnie. W ten sam Dzień S. Rochus iuż ow a Maryą zszedszy się na ulicy z Jm. Wł. Kacz. Assystentem polskim y Kuratorem Niemieckim mowiłem z nim co o nich słychać upewniałem żeby skonanie ich ale oni wcale się nie śmiali tego y nie kazali wierzyć. Alisci o pierszey godzinie w noc po wszystkich razem Kollegiach Domach y mieyscach naymnieyszych gdzie tylko idący mieszkali Jezuyci mocne stanęły warty Zołnierskie y zbirow też samo po Bramach y Furtach mieyskich. Wszed do Kollegium Angielskiego gdzie rezydował Jenerał wszed mowi kto jest Protonotarius Apostolicy y kazał Furtyanowi prosić do siebie Jenerała z Assystentami dla słuchania Wyrokow Sanctissimi co tatwo nastąpiło gdy się gmin zatrzymał zbrania nastąpił i naszedł. Tam temu przytomnemu Jenerałowi z Assystencyą czytana była Bulla albo raczey Brewe tylko Apostolicum Suppressionis Societatis Jesu na co wszyscy oni i słowka nie odpowiedzieli, pokorni poniewczasie barankowie. Przyszed zatym Monsinior Albani, y zaczęto pytać się o pieniądze, mobilia &c. do innych Kamory Assystentow do innych Pro Kuratorow rozsadzono sub custodia a tymczasem pieczętowano y zamykano.

Nazaiutrz co Franciszkanie wzięli posperdo peristencyi, Bernardynom nazarzono mszę S. spiewać po Kościołach Jezuyckich y Kapucynom do szkoł, a dinteins Professorow Jezuickich podawano nizeli dalsza nastąpi dyspozycya generalna potym z assystencyami przyprowadzono do Kollegium Jezuyckiego Angielskiego a inni na swoich zostali mieyscach zamknieci na 8 dni. poki Pieczęci Jezuickich nie porobią dla nich, ażeby ani znaku nie było Jezuyckiego. Mowią tu że po tym Jezuicie to miało nastąpić z Jezuitami, ale wczaństwo tego nie wiedzą o tym musicie. Bardzo my ciekawi wiadzieć Kochanego Wołodka iak mu będzie dobrze po francusku a tym bardziey Assystenta ale mowią że ten Bog wie Kiedy będziem uwolnieni z Jenerałem bo tam maią robić z nicmi &c.

SCANDALUM EXPURGATUM

In Laudem Instituti Societatis Jesu,

Ad M. D. G.

Catholicorum satisfactionem,

et Dissidentium ædificationem.

Juxta illud:

expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio in azymis sinceritatis et veritatis. ad Corinth. 1. C5.

Quod bono publico

è tenebris in apertum produxit, & absconditum re

duxit,

ad Correctionem.

Joannes Markiewicz J. V. D. Chronicus Varmiens

Impressum Gedani

Anno Domini: 1654.

Permissu Superiorum.

1652

Carcer Romanus. Item Speculum Jesuiticum Decimæ et alia plura certamina ejusdem Authoris opera brevitantissima æstimatissima videant

Approbatio.

Cùm omnia infra contenta desumpta sint, vel ex Sacri
nonibus, vel ex Bullis Pontificijs, vel ex Constitutionibus
ietalis, omnibus à Sede Apostolica Decretis, approbatis
confirmatis, præter illa quæ reputantur: Censuram bene
ctor aliam ne desideres; quandoquidem Parmia, Jesuiti
mnium censoribus, Sacoriam adire mihi non licuit. De
ex isto defectu, aliàs bonum Opus reprehendere voluerit,
rendum est, ne alter suspicetur, te fortassis etiam a
to esse, & ideò cæcâ obedientiâ in errorem, magis pa
quàm ratione moveri. Rei hoc scrupulum ijcijcit, q
horum publicatio inter Dissidentes; inter quos enim Lonc
ficius est lapsus, & Reputatio S. Ignatij cum Societate
trimentum passa; nullibi magis quàm inter eosdem,
famam falsam, in opinione hominum collapsa, re
ri oportuit. At bono zelo & motivo, hoc ad effectu
deducta fuerint, Sedes Apostolica judicabit, cujus honor
hic inter Dissidentes vindicando, ejusdem Censuræ o
subijcio, probaturus, quod illa probaverit, & reprobatur
quod illa reprobaverit. Hæc ad Satisfactionem mei o
ris, cui sincero corde omnem de Zelo voveo benedictio
Fromburgi. 2. Junii 1654.

Confutatio erroris Ludovici Lucii, quem ad invidiam Summi Pontificis Romani, et Instituti Societatis Jesu, maculam fundamentalem posuit: De Regulis et Constitutionibus Jesuitarum, T. I. C. 3. fol. 13. ubi hæc verba, quæ sequuntur:

Jesuita in Regulis suis mandant, ac severè præcipiunt, ne quis eos uiquam extraneorum concedat vel communicet, vel quidquam de illis scripto vel dicto abijs referat. Papa quoq; Paulus 3tius in Bulla Ao 1549. Jesuitis data, concessit Generali Ordinis illorum, ut eas Regulas evulgantes, seu in apertum producentes, vel illorum vota revelantes, in quocunq; habitu contigerit inveniri, possit ac debeat excommunicare, capere, incarcerare; & si opus sit, brachii Sæcularis auxilio invocato, liberè & licitè invadere, captivos ducere, & pro arbitrio tractare. Voluit etiam ut nulli Baptizati licent, Regulas et Constitutiones Jesuitarum, excepto Papa, sub censuram sumere. Quia enim illæ nihil aliud sunt, quàm Cento, ex omnibus reliquorum Monachorum regulis consutus, ac ferè nihil aliud docent ac præcipiunt, quàm traditiones humanas, superstitiones, hypocrises, idololatrias, & propria ἐθελοθρησκείας* opera. Quorum certè non est, si ipsosmet pudeat, hæc alicui in suis Regulis contenta divulgari.

* europelia

3. Quanquam autem regulæ Jesuitarum, longo tempo-
ris etiam ab ipsis libitæ fuerint; ut ab orthodoxis comp-
ri ac legi non potuerint; Tandem tamen ipsimet, Anno 160
Superiorum suorum permissu, Lugduni in Gallia, typis Ja
Raussin quamvis & hoc clanculum, aliquibus eorum
per in typographia præsentibus, qui excusa ad se exe
receptarent illas ediderunt: quarum exemplum unum
gustari Dei Providentiâ in Gallijs comparatum, ac viro p
modum principi Apostolicæ Evangelico, in Germania
oblatum fuit, cujus jussu regulæ illæ denuò typis ma
ta sunt, ut ita etiam Evangelicis, quanquam doctis dum
tat Viris, qui Latinè callent, innotuerunt. Hæc Ludovic
Lucius, historiæ Jesuiticæ L. 1. C. 3.

Confutatio hujus erroris.

4. Si Pontificibus Romanis aliquando placuisset acta sua
tari, just canonicum non sanxisse: non minus reum es
qui veritatem occultat, quàm illud qui mendacium dicit
& ille prodesse non vult, & iste nocere desiderat. proni
betur 11. q. 3. C. quisquis metu.

5. At Paulus Bius Institutæ S. Ignatij consuevi occultari
Manifestam hujus erroris falsitatem demonstrat Bulla
cujus supra mentionem facit Lucius de Anno 1549. Ha
rim cùm sit publici juris, posita in Bullario sub nom
ejusdem Pontificis 15. Kal. 9bris Pontificatus sui Anno 15.
hil prorsus ibi inveniatur, quod vel umbram occultatio

licujus in se habeat. Imò expressè mandat, Institita
societatis non occultari, sed solenniter publicari per Archi- 6.
piscopos, Epos, ac Dilectos Filios Abbates, Priores, Metropo-
anos & Cathedrales, Canonicos, Officiales & Vicarios gñles,
cties de ista publicatione fuerint requisiti. Ejusdem Bulla
46. ut ea autem omnia, quæ in eadem Bulla contenta
nt, ad executionem deducerentur, Summus Pontifex non so-
im Ecclesiastica jurisdictione, sed etiam auxilio brachii
cularis utendum esse censuit.
De Potestate Præpositi Generalis eo modo disponit, ut plenam 7.
universos ejusdem Societatis Socios & Personas sub ejus
obedientia degentes ubilibet commorantes etiam exem-
tas, & quascunq facultates habentes, suam exerceat juris-
dictionem. quæ omnia leguntur in S. I. Et hæc sunt commu-
ia omnium Religiosorum Superioribus.
Error ergo est Verum & genuinum, quod Paulus 3tius de Je- 8
tis in Ao 1549. ordinavit; illud verò quod Ludovicus Lucius
aligno falso Authore mutuatus est, omninò falsum ju-
iari debet.
Et convincitur ipse Lucius suo historico testimonio, quod 9.
rsuit C. 4. ejusdem Libri his verbis: cùm ab initio primi Pa-
es & Socii Jesuitarum, sine certis & propriis legibus ac magistra-
us vixissent; necesse esse judicarunt, ut de optimè constitu-
da & stabilienda quàm maximè societate, primo quoq; tem-
pore inter se consulerent. Unde oportuit esse me-

morem, quid precedenti §. 3. diceret, hoc enim occultari
potuit, quod nondum erat.

10. Et hoc notandum, quomodo sub Paulo Papa 3tio
le et Vota Jesuitarum occultari poterant, de quibus part
bares Constitutiones nondum erant editæ: cujus rei prob
est manifesta in Bulla Julii 3tii Exposuit, quæ est
11. batio Ordinis Instituti Societatis de Anno 1550. Ubi non
de Sacris, sed de futuris tractat Constitutionibus, his verbis
prout in Constitutionibus declarabitur & explicabitur, qu
legitur in eadem Bulla §. 4. ad finem & 2vo Ψ. 2. &
Ψ. 3. Et sic clarè patet Paulum Papam 3tium, Regu
et Constitutiones Jesuitarum non occultasse, quia illo vi
le nondum erant natæ.

An S. Ignatius Institutum suæ Societatis occulta
12. Et huic Sancto quasi fraudem imputando, turpiter erra
Ludovicus Lucius, nunquam enim S. Ignatius vitâ suâ
cogitabat, ut institutum suum occultum haberet, sed omni
publicare debuit, ut haberet Socios qui sequerentur, p
ut ipse manifestavit his verbis:

13. Hæc sunt quæ sub prædicti Domini Sanctissimi Pauli & Se
„ Apostolica beneplacito, de nostra professione, typo quo
„ explicare potuimus, quod nunc fecimus, ut summatim in
„ maremus tum illos, qui nos de nostro vitæ instituto
„ rogant, tum etiam posteros nostros, si quos Deo vo
„ imitatores unquam habebimus hujus vitæ. Bulla Julii 3

cipiens: exposit §. 13. de A° 1550.

Sanctum autem & pium fuisse, tale Institutum, quod Paulus III. confirmavit, vel ex hoc puncto apparet, quod legitur in Bulla ejusdem Pontificis: Regimini: prout sequitur. 14.

Quam autem experti fuerimus jucundiorem, puriorem & ad proximi 15.
edificationem aptiorem esse vitam, ab omni avaritiæ contagione
quàm remotissimam, & Evangelicæ paupertati quàm simillimam:
ideò sciamus D. nostrum Jesum Christum Servis suis Regnum
Dei solum inquirentibus, necessaria ad victum & vestitum
haud subministraturum: voveant singuli & universi perpe-
tuam paupertatem, declarantes, quòd non solùm privatim, sed
neq; etiam communiter possint pro Societatis sustentatione
aut usu, bona aliqua stabilia aut proventus seu introitus
aliquos, jus aliquod civile acquirere; sed sint contenti usu
fructu rerum sibi donatarum, ad necessaria sibi compa-
randa, recipere. Eadem Bulla §. 10. 16

An non hoc pium? An non hoc Sanctum fundamentum?
Vos ipsi DD. Dissidentes omnino fateri debetis, pissimum
& Sanctissimum fuisse ab initio tale institutum, quod quia
subsequenter per Constitutiones & Regulas particulares
est declaratum, & sic à Romanis Pontificibus confirma-
tum, de his agendum erit ad meliorem vestri informatio-
nem & de nobis Catholicis existimationem.

De Regulis & Constitutionibus Jesuitar.

Hunc Titulum sibi fecit Ludovicus Lucius Hist. Jesuit. N. C. B. tantus scrutator & inquisitor de rebus Jesuitarum ut de illis satis magnum Volumen, 4. Libris distinctis conscripserit de Ao=1607. Nihilominus fontem ipsum Constitutionum invenire non potuit, quem si invenisset, profecto pr
1 D. & sanctum propositum non arguere sed venerabetur. Summulam tantùm vix primis Libris attigit, & regulas offi rum post S. Ignatium per Generales Congregationes alicta descripsit, cum tanta enim Latitia, essi magnum aliquem thesaurum invenisset.

Informatio melior de Constitutionibus Jesuitarum.

19. Idem mihi contigit, quod Ludovico Lucio, videre primò Summarium Constitutionum, non illius Lugdunensis de Ao 1582. sub titulo: Regula Soc. Jesu Romæ in Collegio ejusdem Soc. permissu Superiorum. Ubi ad margines Libelli, annotantur fontes, ex quibus illud Summarium desumptum est.

20. Recurro ad Fontem, & hic est sub Titulo: Constitutiones Jesu, cum earum declarationibus. Romæ in Collegio ejusd. Soc. cum facultate Superiorum Ao 1582.

21. Considero utrumq; & sic video ipsum fontem non naturaliri, quia posterior unò anno illis rivulis, qui inde rip ponuntur, & faciunt mentionem istius sui fontis, à qu derivantur: quomodò ergo in sua fuit illi sunt priores. videlicet de Ao=1582., et hic posterior, utpote de Ao=158

Verto folium, & considero in tergo hujus sontis Constitutionum approbationem: Et hanc perspicio etiam contra naturam, quia prior suo fonte nata, videlicet de Ao 1582. sub Gregorio 13. Pontifice Maximo.

Recurro ad Bullarium, in quo omnes Ordinum, Religionum & Mendicantium authoritate Romanorum Pontificum facta reponuntur, sub isto Anno nihil penitus de Jesuitis invenio. Do octo Annis post, videlicet de Ao 1584.

Extat Bulla: Ascendente Domino cui talis titulus: Approbatio Instituti Clericorum Regularium Soc. Jesu, cum aliquorum dubiorum tollit remotione & Privilegiorum Confirmatione. Lego totam ipsius Bulla, de Ao 1584 datæ, & invenio illam approbationem, quam Patres de Ao 1582. posuerunt. Motu proprio et ex certa scientia omissis quatuor versiculis, qui ita dicunt: Nos universalis Ecclesiæ utilitati, quam ex inviolato || & inconcusso dictæ Societatis instituto & religiosæ sobolis || vocatione sentimus, & majorem in dies speramus, prospicien- || re, & præterea ejusdem Societatis indemnitati, pacis, quietis || & incremento consulere volentes, motu simili et ex certa || scientia.

Ista variatio Annorum, magnam apud me fecit perplexitatem & dubitationem; an vel ipsum non sit motivum, quod Sanctæ Constitutiones Societatis, tanto studio & artificio occultarentur. De igitur arcanum istud majora in dies pariat scandala, aliquas principales Constitutiones publicare constitui,

ad M.D.G. & Instituti S. Ignatii commendationem, & adversariorum confusionem.

Constitutiones principaliores Institutum S. Ignatii declarantes juxta intentionem Julii 3tij Romani Pontificis Bullâ: Exposit Anno 1550., et Gregorii 13ti confirmationem, Bullâ: Ascendente Dño. 1578

de Paupertate.

27. Paupertas ut murus Religionis firmus, diligenda, et in sua p
tate conservanda est, quantum Divina gratia assistente fie
poterit. Et quia humana natura hostis ad hæc propugnacu
ac refugium debilitandum, quod Deus Dñus noster Re
gionibus inspiravit contra illum, aliorq religiosæ perfectio
28. adversarios soliti solet, ea, quæ à primis fundatoribus, bene
dinata fuerant, innovare per declarationes vel innovation
primo illorum spiritui minimè consentaneas: ut quod in re
situm fuerit, hic parte Societati prospiciamus; qui ceri
29. ea professionem emiserint, se ad innovationem Constitu
nem in ijs, quæ ad paupertatem pertinent, nihil faciuros
promittant: nisi aliquo modo pro rerum occurrentium ratio
eam in domino magis restringendam judicarent. Const. pa
C. 2. §. 1.
30. In domibus vel Edesse, quæ à Societate ad auxilium a
" "

narum admittentur, reditus nulli, ne Sacristiæ quidem ut fabricæ applicati, haberi possunt: sed nec ullo alio ratione: ut penes Societatem illorum sit ulla dispensatio, sed in solo Deo, cui per ipsius gratiam ea inservit, fiducia constituatur, sine reditibus illis ipsum nobis prospecturum de rebus omnibus conducentibus, ad ipsius majorem laudem & gloriam. Ibidem §. 2.

Professi vivant ex eleemosynis in domibus, cùm aliquo non utuntur: nec officium Rectorum ordinarium Collegijs vel Universitatibus Societatis habeant, nisi ipsarum necessitas vel magna utilitas id exigeret) nec reditibus eorum, in domibus utantur. Ibidem §. 3.

Non solum reditus, sed nec possessiones ullas habeant in particulari, nec in communi, Domus vel Ecclesia Societatis, præterquam quod ad habitationem vel usum necessarium eis, aut valde conveniens fuerit: ejusmodi domus, si in usum convalescentium, vel eorum, qui ut recessus Spiritualibus vacent, se ab hominum frequentia recipient, locus aliquis à communi habitatione separatus, qui aëre salubriori & alijs commodis polleret, admitteretur: et tunc hujusmodi ille sit, ut nec alijs locetur, nec fructus, qui redituum loco esse possint, habeant. Inst. par. 6. Cap. 2. § 1. 2. 3. et 5.

de Abstinentia accipiendo.

Quia Paupertas velut propugnaculum est Religionis ut eas in statu suo et disciplina conservet & à complurib hostibus defendat (unde etiam damon enititur illud variis ru
ribus evertere) refert plurimùm ad conservationem et aug
tum totius hujus corporis, procul admodùm omnem avaritiæ
34. diem ablegasse, nullos reditus, vel possessiones, vel stipe pro verbi Dei prædicatione, aut lectione, aut scriptis, aut adm
stratione Sacramentorum, aut demum rebus quibuslibet spir
libus sint est in 6ta parte dictum) admittendo, nec ad sua
utilitatem reditus Collegiorum applicando. Constit. par. 10.
35. Omnes qui sub obedientia sunt Societatis, meminerint, se g
tis debere dare, quæ gratis acceperunt, nec possidendo, n
admittendo stipendium, vel eleemosynas ullas, quibus mi
vel confessiones, vel prædicationes, vel lectiones, vel visitas
vel quodvis aliud officium, ex eis, quæ Societati juxta
strum institutum exercere potest, compensari videatur, ut
majori cum libertate possit et proximorum ædificatio
in Divino servitio procedere. par. 6. Cap. 2. §. 7.
36. Ut omnis avaritiæ species evitetur, præcipuè in pijs mi
steriis, quibus ad animarum auxilium Societas utitur, in
sit in Ecclesia arca, in quam eleemosyna ab ijs, qui ad Co
nes, stipes, vel confessiones, & reliqua spiritualia, ad e
conveniunt, conjici solent. Ibidem.
37. Ad hunc finem melius consequendum, tria Vota in ea
dientiæ, Paupertatis et Castitatis emittuntur: ita paupertat
accipiendo, ut nec velit nec possit reditus ullos ad suam

stentationem, nec ad quidvis aliud habere, quod non tantum
in particulari de unoquoq; sed etiam de Ecclesijs & Domi-
bus Societatis Professa est intelligendum. 3

Nec etiam (quamvis alijs sit licitum) pro missarum Sacrifi-
cijs, vel praedicationibus, vel Lectionibus, vel ullius Sacramenti
administratione, vel quovis alio pio officio, ex ijs, quae juxta
cum Institutum Societas potest exercere, stipendium ullum vel
Eleemosynam, quae ad compensationem hujusmodi ministeriorum dari
debent, ab alio, quàm a Deo (ob cujus obsequium omnia purè fa-
cere debent) possunt admittere. Exam. Gener. Cap. 1. §. 3.

Missarum etiam Sacrificijs juvare possunt & alijs Divinis Of-
ficijs, nullâ pro eis eleemosynâ acceptâ: praecipuè in audien-
dis Confessionibus, & in Sancto Eucharistiae Sacramento, extra Pa-
schae tamen festum, sua in Ecclesia administrando. par. 7. C. 4.
§. 4. et 5.

Quamvis ad bona & sancta opera, & maximè perpe-
tuò duratura, incitare laudabile sit: ob majorem tamen
aedificationem, nullus de Societate debet, nec potest, quemquam
ad eleemosynas perpetuas Domibus, vel Ecclesijs ejusdem
Societatis relinquendas, incitare; & si aliqui sponte sua eas
relinquerent: nullum jus Civile ad eas petendas in judicio
requiratur, sed cùm ad id charitas propter Deum eos move-
rit, tunc eas elargiantur. part. 6. C. 2. §. 6.

de Abstinentia ab ambitione, & rebus mundanis.

Praeterea diligenter animadvertant, oportet, qui examinan-
tur (magnificendo, summij momenti id esse lucendo in conspectu

Creatoris ac Domini Nostri / quantopere juvet ac conferat, ad
te spiritualis profectum, omnino et non ex parte abhorrere
ab omnibus quæ mundus amat, & amplectitur; et admittere &
concupiscere totis viribus, quidquid Christus Dominus noster am-
42. vit et amplexus est. Quemadmodum enim mundani homi-
nes ea, quæ mundi sunt sequuntur, diligunt & quærunt mag-
cum diligentia honores, famam, magni nominis existimatione
in terra, sicut mundus eos docet; sic qui proficiunt in spiritu-
tu, & serio Christum Dominum Nostrum sequuntur, amant, &
denter explorant, quæ ijs omnino contraria sunt; indui nimi-
eadem vestes ac insignibus Domini sui, pro ipsius amore
reverentia; adeo ut si sine offensione ulla Divinæ majes-
43. tis & absq; proximi peccato foret, vellent contumelias, false-
stimonia & injurias pati, & stulti haberi ac existimari (
le tamen ad id per eos data occasione) eò quòd exoptant
miliari ac imitari aliquo modo Creatorem Dominum Nostrum
44. Jesum Christum, ejusq; vestibus & insignibus indui: quando
illa ipse propter majorem profectum nostrum spiritualem indu
bisq; exemplum dedit, ut in omnibus quod ejus fieri poterit,
divina gratia assistente, eum imitari & sequi, cum vera
via, quæ ducit homines ad vitam, velimus. Igitur inter
gentur, ac hujusmodi desideria tam salutaria, & ad per
ctionem animarum suarum tam fructuosa, in se sentiant
45. Ut meliùs ad hunc proficientes gradum, in spirituali vi
tam pretiosum pervenisti[er], ejus majus ac impensius studi
sit, quærele in Domino majorem abnegationem & continu

rebus omnibus, quoad poterit, mortificationem. Exam. c. 4. S. 44. et 46.

Aut praeludatur ostium ambitioni, nullis locis certis, eis, qui gradus promoventur, assignatis; quin potius honore se invicem praevenire, nulla horum differentia observata, curent: quemadmodum gratis docet, ita ad gradus Societatis gratis promovet: et nonnisi admodum exigui sumptus, licet voluntarii sint, externis permittantur: ne consuetudo vim sensim tandem obtineat, & in ea parte temporis excessus fiat. Exam. 4. c. 15. S. 4. ad finem. 4

Erit etiam summi momenti, ut perpetuo felix Societatis status conservetur, diligentissimè ambitionem, omnium malorum in quavis Republ. vel Congregatione matrem, submovere; aditum ad dignitatem vel prælationem ullam directè vel directè quærendam, in Societate præcludere. Quod ut fiat, nec Professi, se nihil unquam ad eam obtinendam acturos, quos agere animadverterint, deleturos, Deo ac Domino Nostro vovebunt: et incapaces ac inhabiles ad prælationem; omnes habebuntur ij, de quibus probari posset, quod eam ambierint. Promittant etiam Deo ac Domino Nostro, se nullam etiam extra Societatem, prælationem vel dignitatem obtinendam, se quidquam acturos; nec ad sui electionem ad hujusmodi munus, quod ejus fieri poterit, assensum præstituros; ejus obedientiæ, qui sub pœna peccati potest præcipere, eos non compalerit: sed unusquisq; videat, qua ratione animarum

saluti, juxta nostræ professionis humilitatem, & submissæ inservire possit: & ne Societas his hominibus, qui ad proximum sibi finem sunt ei necessarii, privetur. part. 10. §. 6.

de Abstinentia a Conversatione Magnatum, & Secularibus negotijs.

49. Idem de causa, munuscula, quæ magnatibus ad res ma-
res ab ipsis obtinendas, offerri solent, ne afferantur: nec hu-
modi primarios Viros inviscere nostri conveniant: nisi forte
Dei plorum operum ducerentur: vel quando intima benevo-
tia in Domino tam essent conjuncti, ut hujusmodi officium
quoties eis deberi videretur. par. 6. c. 2. §. 9.

50. Ut plenius possit Societas rebus spiritualibus jux-
suum institutum vacare, quoad ejus fieri potest, à ne-
cularibus abstineat, qualia sunt Testamentorum vel Exe-
rum vel Procuratorum rerumcivilium aut id genus offi-
nec ea ullis precibus adduci, oblenda suscipient, vel
illis se occupari sinant. par. 3. c. 3. §. 7.

51. Quod in universum in 6. par. c. 3. dictum, eos qui
Societate sunt, negotijs secularibus licèt pia alioqui ex
implicari non debere; id Generali magis quàm religio-
minibus convenit, ne in eis vel alijs etiam rebus, pijs
Deum, sed et Societatem non pertinentibus occupari se
nant. par. 9. c. 6. §. 4.

de Abstinentia à Successione hereditatis.

52. Quò melius paupertatis veritas et quies illa,

eum affert, conservetur; non solùm particulares Professi vel
Coadjutores formati, hereditaria successionis non erunt capaces,
verùm nec Domus, nec Ecclesia, nec Collegia eorum ratione. Ubi
ium omnibus litibus & controversijs præcisis, charitas cum o-
ibus, & Dei Gloriam melius conservabitur. par. 6. c. 2. §. 12.

de Abstinentia ab inquisitione in facta aliorum: &
de omnium amore conciliando. 53

Eadem de causa, utq; inquietudinis à nostra professione
iena, occasiones evitentur, & melius pax ac benevolentia
n omnibus ad majorem Dei Gloriam conservetur; nemo ex
ofessis vel Coadjutoribus etiam Scholasticis Societatis in
ausis Civilibus nedum criminalibus se examinanti (nisi
ad pœnam obligare potest, compelleret) sine licentia 5.
superioris permittet. Superior autem eam minimè dabit,
si in causis, quæ ad Religionem Catholicam pertinent, vel alio-
i in pijs, quæ sic cedent in hujus favorem, ut in alterius
etimentum non cedant: quandoquidem instituti nostri est ti-
e cujusquam offensione, quantum fieri potest, omnium in-
quo commodo inservire. par. 6. c. 3. §. 8.

Ad eundem finem faciet, generatim curare, ut amor & cheri- 5
s omnium etiam externorum, erga Societatem conservetur,
ed eorum præsertim, quorum voluntas benè aut malè in
Societate, multum habet momenti, ut aditus ad Divinum
Sequium & animarum salutem aperiatur. In ipsa ve-
ra Societate nec sit nec sentiatur animorum propensio
d partem alterutram factionis, quæ esset fortassis inter

Principes vel Domino. Atianos: sed sit potius quidam uni salis amor, qui partes omnes (licet sibi invicem contrarias sint) in domino nostro complectatur. par. 10. §. 11.

de Abstinentia à Bonis proprijs, & Beneficijs Eccla

57. Quicunq; Societatem ingredi volent, antequam in Domo ligua vel Collegio ejus vivere sub obedientia incipiunt, de omnia bona temporalia, quæ habuerint, distribuere, & renun re ac disponere de ijs, quæ ipsis obvenire possent: eaq; di butio primum in res debitas & obligatorias, si quæ fue (& tunc quam citissimè fieri potest, providere oportebit) si rò tales nulla fuerint, in pia & sancta opera fiet, justa

58. Christ: si vis perfectus esse, vade & vende omnia, quæ da pauperibus, & sequere me: dispensando tamen hæc na justa propriam ~~intentionem~~ devotionem, & à se omne fiduciam submovendo, eadem ullo tempore recuperando. Exam. Gen. C. 4. §. 1.

59. Admoneantur itidem si Ecclesiastici sint, quòd postq in Societatis corpus, ut professi vel Coadjutores cooptati fi rint, nulla Ecclesiastica beneficia retinere possunt. Et qu tempore probationis post primum annum absolutum (ut rius dictum) quandocunq; Superiori visum fuerit, ea reli quere debent justa suam devotionem, vel ei qui contulit signando, vel ad pia opera applicando, vel alioqui dignis quibus hæc instrumenta sint ad Dei obsequium, conferri rando. Quòd si consanguineis conferenda esse videantur non fecient, nisi ab uno, duobus, aut tribus judicetur

quod id magis conveniat, & ad majus Dei obsequium
sit futurum. Exam. Gen. C. 4. S. 15.

de Abstinentia à Rebus et Bonis dimissorum.

Quod ad dimissum attinet, hoc observetur, ut recedat
domo, quantum fieri possit, sine dedecore vel ignominia,
secum omnia sua ferat. par. 2. sap. 4. S. 5.

de Abstinentia Prædicatorum à Læsione externorum,
tam Spiritualium, quàm Secularium.

Cùm experientia doceat, & S. memoriæ Pr Ignatius serio
6 s
rem reliquerit, nihil utilitatis peripi ex ijs Concionibus, in qui-
bus Principes & Magistratus Reipub., Prælati & alij Eccle-
siastici in particulari reprehenduntur, Concionatores nostri ab
6 a
ejusmodi reprehensionibus abstineant.

Caveant, ne Religiosos aliorum Ordinum, quos revereri
observare debent, etiam tacitè videantur reprehendere; &
animis nostros ad majores in virtute progressus excitare
6
sint, præsertim in domesticis exhortationibus, reprehensi-
onem tamen alicujus particularis, vel ipsius Societatis
6
non attingant.

Ne rumoribus populi moveantur, ut nova & parum ex-
aminata in publicum proferant: & multò minus ea populo
6
proponant, quæ alicujus dubia & incerta sunt.

Ne sint affectati, aut verborum lenocinia sectentur,
6
ne studio politioris sermonis eos libros habeant fami-
liares, ex quorum lectione detrimentum in spiritu accipiant,

et Scalare aliquid redoleant.

65. In Laudibus et reprehensionibus à nimijs exagerationibus ab omni specie adulationis abstineant. Ex regulis Fundamentalibus in S. 12. 13. 14. 20. 21.

De Abstinentia à medicinæ & legum studio.

66. Medicina & legum studium, ut à nostro instituto magis remotum, in Universitatibus Societatis, vel non tractabitur, vel tam ipsa Societas per se id onera non suscipiet. Canonum etiam illam partem, quæ foro contentioso inserit, non attinget. par. 4. S. 13. S. 1. et 4.

De Abstinentia à Jurisdictione.

67. Quia religiosa quies et spirituales occupationes, animi distractionem, nec alia incommoda, quæ judicandi in rebus Civilibus vel criminalibus officium sequi solent, Societati permittunt: jurisdictio hujusmodi, quam per se vel per alios à dependentes, exercere debet Societas, non admittatur: quam ad ea, quæ ad bonum statum Universitatis propriè pertinent conveniat justitiæ ordinariæ sive Laicalis sive Ecclesiasticæ ministros, circa punitionem Scholasticorum, voluntatem Rectoris Universitatis sibi significatam exequi, & generatim rectoribus favore suo, præsertim cum à Rectore fuerint commodata, promovere. Const. par. 4. S. 11. S. 3.

De Abstinentia à commoditationibus, id est de victu & vestitu.

68. Qui victus, potus, vestitus, et lecti rationem, si Societatem sequi velit, sibi persuadeat fore, ut pauperibus accommodata

quodq; quæ viliſſima erunt ex ijs, quæ domi ſunt, ei tribuatur, propter ipſius majorem abnegationem & ſpiritualem profectum; & ut ad quandam æqualitatem, & veluti menſuram omnibus perveniatur. Sum enim, qui primi in ſocietatem convenerunt, per hujusmodi indigentiam, ac penuriam majorem rerum corpori neceſſariarum probati fuerint, qui poſt eos acceſſerunt, curare debent, ut quoad poſſunt, eò pertingant, quò illi pervenerunt, vel ulterius etiam in Domino progrediantur. Exam. den. 4. §. 26.

In veſtitus itidem ratione, tria obſervantur. 1mus ut honeſtus ſit. alterum ut ad uſum loci, in quo vivitur accommodatus. 3tium professioni paupertatis non repugnet. Videretur autem repugnare, ſi ſericis vel pretioſis pannis uteremur, à quibus abſtinendum eſt: Ut in omnibus, humilitatis et ſubmiſſionis detur, ad majorem Dei gloriam, ratio habeatur. par. 6. §. 2. 5.

In ijs, quæ ad rationem victus, ſomni ac uſus reliquarum rerum vitæ neceſſariarum vel convenientium ſpectant, quamvis communis illa ſit, minimè diverſa ab eo, quod medicus illius loci, in quo vivitur, judicabit: ita, ut quod quisq; inde ſibi ſubtrahit, ex devotione, non ex obligatione ſubtrahat. habenda tamen ſemper eſt ratio humilitatis, paupertatis ac ſpiritualis mortificationis, quod ſemper nobis in domino ob oculos verſari debet. ibidem §. 16.

De Abſtinentia à ſumptuoſo veſtitu, quale eſt Equitare, cum 4. equis.

71. Ut in hac etiam parte modo conventaneo debitæ paupertati provideatur, Nullum in domibus Societatis jumentum ad equitandum aut vectum alicujus de ipsa Societate (Sive præpositus Sive Subditus ille sit) Ordinarie habebitur. part. 6. Cap. 2. §. 14.

72. Indigentia et penuria rerum corpori necessariarum probari exoptent, ut ad incommoditatem libi somnive capiendi libenter assumant Injurias vero, illusiones et opprobria, quæ illis in itinere inferri contigerit, patienter cum Dei gratia ferant, gaudeantq; Materiam præberi sibi imitandi aliquo modo Christum Dominum, ejusq; vestibus et insignibus induendi seipsos. In Sum: regul: peregr: §. 5.

73. Qui majoribus pollent ad viam peragendam viribus, eos, qui sunt infirmiores, subsequi, et non præcedere debent et iter ejusq; diei horum debilium infirmitate commensuretur. Quod si quis viribus destituere tur, jumento aut alia ratione juvari debet. Qua in re non qualitatis personarum Sed necessitatis et Charitatis Fraterna ratio est habenda. ibid: in Sum: Sub reg: peregr: §. 6.

74. Si quis in Morbum incideret, ita, ut ulterius progredi non posset, nec expediret religuos ibi moram trahere, si vicinum esset Collegium, aut domus Societatis, eo esset ager (si modo morbo patiatur) deducendus: Alioqui aliquis ex nostris illi erit Socius relinquendus, ut consolationi ei sit et auxilio. Ægro autem viribus resti-

tuto

tuto captum iter ambo prosequentur. ibidem: §. 7.

De Abstinentia à Mercatura et Omnino prorsus Negotiatione.

Omnia quæ Speciem habent Negotiationis intelli 75.
guntur esse prohibita nostris. Congreg. 2. decre. 6.
Qualia sunt; conducere agros alienos, ut ex illis lucro
et quæstum faciant, Emere aliqua, ut nostra postea in-
dustria carius vendantur. Typographiam in Collegi
jis habere, in qua libri excusi externis divendantur.
Typographis sumptus pro edendis nostrorum libris
suppeditare, exemplaq. damno lucrog. Nostro diven
denda ambire Congr. 7. decre: 84.

Interdictum etiam est Societati, ne quis per se vel per 76.
alios in Collegijs ac domibus, vel alibi in quocunq. lo
co exerceat ullam venalem artem, sive aromatariam,
picturiam, lanificium, textrinam, aut aliam quam-
libet, præterquam pro Suorum Religiosorum, aut alumno
rum usibus, nec ullo modo Sæcularibus, aut alijs Reli-
giosis et Ecclesiasticis pharmaca, panem, Cerevi-
siam carnes, aut alia quælibet Officia, quando-
cunq. elaborata et conata vendat etiam prætextu
Amicitiæ et familiaritatis. Congreg: Apostol: visit. 29.
August. 1637.

De Abstinentia pretiosis.

Nulla ratione permittatur, ut nostri apud se ha- 77.
beant:

bicant, seuinve ferant quedam, quæ pauperibus, quales non sumus minime conveniant ut sunt horologia rotata et affabre facta, imagines Multi valoris, reliquiaria curiosa et pretiosa quæ aurei unig valorem excedant, aliaq id genus. Ordin: Gener: C. 4. n. 14.

78. Nemini aut petere aut aupere quidquam liceat, sive abijs, quorum confessiones audierit, sive ab alijs, quod vel in pauperes distribuat, vel alteri Satisfactionis Nomine restituat: Nisi Superior cum quis es: set seus faciendum judicaret. Regul. Sacerd: 22.

79. Nulla ratione permittatur ut Socijs iter agentibus pecunia detur ad superflua coemenda, et quæ Religiosæ paupertati minime consonant, ut sunt curiosa et pretiosa, multoq minus ut ab externis seu consanguineis cum ædificationis jactura conquiratur. Ord: Gener: C. 4. n. 13.

De Castitate.

80. Et quoniam, quæ ad votum castitis pertinent, interpretatione non indigent, cum constet quam sit perfectè Observanda, nempè emitendo Angelicam puritatem imitari, et corporis, et mentis Nostræ munditia part: 6. C. 1 §. 1.

81. Præterea honestatis et decentiæ ratione convenit, Feminas non ingredi domos Nostras, nec collegia, sed tantū Ecclesias: Et arma nulla, nec instrumenta rerum vanarum domi haberi, sed tantum ea quæ faciunt ad finem illium divini Servity. et laudis quem si

bi

bi præfixit Societas. part: 9. Cap. 1. §. 14.

Cum homines itidem hujus Societatis semper parati esse debeant, ad discurrendum per quas vis mundi partes, quo fuerint a Summo Pontifice, vel a suis Superioribus missi, non debent curam animarum regitem mulierum religiosarum vel aliarum quarumcunque suscipere, ut ordinarie illarum Confessiones audiant, vel ipsas regant: quamvis nihil repugnet, semel unig Monastery, Confessiones obspeciales causas audire.

part: 6. C: 8. §: 5.

03. Eos qui crebrius confitentur, maxime fœminas breviter expediant, nec de rebus ad Confessionem non pertinentibus in Confessione loquantur, extra Confessionem vero, si oportebit eas alloqui, longum sermonem nemisceant, et oculos modeste demissos habeant. Reg: 17. Sacerd:

04. Quando quis a Superiore mittetur ad Confessiones fœminarum audiendas vel alia de causa eas adierit, Socius quem Superior ei designabit quam diu cum Feminis Sacerdos loquetur, eo in loco erit, unde videre eos, sed non, quæ Secreta esse oportet, audire possit quantum loci dispositio patitur, quod si non pateretur, curet omnino Sacerdos, ne ostium sit clausum nec locus obscurus Sacer: Reg: 18.

De Obedientia.

85. Ut omnes constanti animo incumbamus, ut nihil perfectionis, quod Divina gratia consequi possimus, in absoluta omnium constitutionum Observatione Nostrique instituti peculiari ratione adimplenda, prætermittamus: et exactissime omnes nervos Virtutis Nostrarum ad hanc virtutem obedientiæ, imprimis Summo Pontifici, deinde Superioribus Societatis
86. exhibendam intendamus: ita ut omnibus in rebus ad quas potest cum charitate obedientia se extendere ad ejus vocem perinde ac si a Christo Domino egrederetur; quandoquidem ipsius loco ac pro ipsius amore et reverentia obedientiam prestamus) quam promptissimi simus, re quavis atq; adeo libera a nobis inchoata, nec dum perfecta relicta ad eum Scopum vires omnes ac intentionem in Domino con-
87. vertendo ut sancta obedientia tum in executione tum in voluntate, tum in intellectu, sit in nobis ex parte perfecta, cum magna celeritate, Spirituali gaudio, et perseverantia, quicquid nobis adjunctum fuerit obeundo: omnia justa nobis esse persuadendo Omnem sententiam ac judicium nostrum contrarium cæca quadam obedientia abnegando, et id quidem in omnibus, quæ a Superiore disponuntur, ubi definiri non possit aliquod peccati genus intercedere
88. Et sibi quisq; persuadeat, quod qui sub obedientia Vi-

vunt

vunt se ferri, ac regi a divina providentia per Superiores Suos sinere debent, perinde ac si Cadaver essent, quod quoquo versus ferri et quacunq ratione tractari se sinit. Vel Similiter atq Senis Baculus, qui ubicunq et quacunq in re velit eo uti, qui eum manu tenet ei inserviet.

Sic enim obediens rem quamcunq, cui cum Superior ad auxilium totius Corporis religionis velit impendere cum animi hilaritate deb exequi, procerto habens, quod ea ratione potius, quam re alia qua vis quam prestare possit, propriam voluntatem ac judicium diversum Sectando divinæ Voluntati respondebit. par: 6. C: 1 S. 1.

De Missionibus propter quas non cantant in Choro et non habent Curam Animarum

Quoniam Occupationes quæ ad Animarum auxiliū 89.
assumuntur magni momenti sunt ac nostri instituti propria et valde frequentes cumq alioqui nostra habitatio tam sit in loco incerta; non adsunt nostri Choro ad horas Canonicas, vel Missas et alia Officia decantanda quandoquidem illis, quos ad ea audienda devotio movebit abunde Suppetet ut sibi ipsis Satisfaciant, per nostros autem ea tractari convenit, quæ nostræ vocationi ad Dei gloriā magis sunt propria, par: 6. C: 3 S. 4.

90. Obligari etiam ad Missas perpetuas in suis Ec: clesijs dicendas, vel ad Curam Similem quam libertas Nostro procedendi modo in Domino, necessaria non patitur minime Convenit. par. 6. C. 3. §. 6.

De Collegijs.

91. Ad Collegia, quæ libere Societati offeruntur ut juxta suas Constitutiones omnino eis utetur admittenda, præpositus generalis plenam potestatem habeat. par. 4. C. 2. §. 4.

92. In Collegijs Societatis, ne curæ animarū nec Obligationes ad Missas Celebrandas, neq; aliæ hujusmodi admittuntur, quæ a Studijs distrahere admodum, et ea quæ in illis ad Divinum Obsequium quærunt impedire solent: Quemadmodum neq; in domibus alijs vel Ecclesijs Societatis professa, quæquo ad ejus fieri potest, expedita ad Sortis Apostolicæ missiones obeundas, aliaq; opera ad Dei obsequium et animarum auxilium esse debet. part: 4. C. 2. §. 4.

93. Possessionem Collegiorū cum rebus temporalibus, quæ ad ipsa Spectant, Capiet Societas, et Rectores, qui ad id munus Conveniens habeant talentum, Constituet, qui Curam Suscipiat Conservandi, atq; administrandi res ipsorum temporales, ac provideant necessitatibus tam materialis Ædificij, qui in ipsis Collegijs degunt, eorumq; qui disponuntur ut ad illa emittantur

tantq;

tantur, atq eor etiam qui extra Collegia gerunt illo
rum Negotia.

Totius vero Administrationis ratio Rectoribus constet, 94.
ut eam reddere, quando, et Cui, p̄ præpositum genera-
lem Constituetur, possint. At generalis cum nec
in Suum. nec illor Consanguineor Suor nec in Pro:
fectum Societatis usum bona temporalia Collegiorum
possit Convertere eo purius Deve in eorum Superin
tendentia ad majorem gloriam et Servitium Dei gere
re poterit. ibidem §. 5.

In ijs Collegijs, quæ eiusdem Scholasticos (: præter 95.
Præceptores:) ex propriis reditibus alere possunt, obma-
jorem Populi ædificationem, nec petantur Eleemosy
næ nec illæ aut dona ulla oblata admittantur. Si
reditus minores fuerint, quam huic Numero alendo
Sufficiant admitti quidem, non autem peti aliquæ Ele-
mosynæ possent Nisi tanta paupertate Collegium
premeretur, ut etiam petere Saltem aquibusdam
esset Necessarium.

Tunc etiam (majus Divinum Obsequium et Univer-
sale bonum præ oculis Semper habendo) peti Elemo
sinæ immo et Ostiatim ad tempus quandocung
Necessitas id exigeret, emendicari poterunt ibid. §. 6.

Cum tamen proprium sit nostræ professionis, Nul 97.
lum temporale præmium aucupare pro Spiritualib

Ministeryis, in quibus juxta Nostrum institutum in proximorum auxilium occupamur, non convenit ullâ collegij dotationem admittere, per quam ad dandum Concionatorem, aut Confessarium lectorem aliquem Theologiæ, Societas obligetur. Quamvis enim æquitatis et gratitudinis ratio, nos ad serviendum cum majori diligentia in dictis Ministeryis quæ Nostri instituti sunt, propria moveat, in Collegijs quæ majori cum libertate et donatione fundata sunt; non tamen sunt recipiendæ obligationes vel conditiones, quæ sinceritatem impediant Nostri in providendo modi, quo et dare gratis, qui gratis accepimus, quamvis pro eorum Sustentatione, qui communi bono Collegiorum serviunt, vel propter illud Studentum, dotatio, quam Fundatoris charitas assignare ad Gloriam Divinam solet admittatur. par: 4. C: 7. §. 3.

90. Quemadmodum gratis docet, ita et gradus Societas gratis promoveat; et non nisi ad modum exigui Sumptus (licet voluntarij sint) externis permittantur: ne consuetudo vim legis tandem obtineat, et in ea parte temporis decursu excessus fiat.

99. Videat etiam Rector, ne Magistris vel ullis alijs de Societate, sibi aut Collegio pecuniam, aut dona quævis ab ullo pro re quavis in ipsorum utilitatem facta, accipere permittat. Quandoquidem premium Nostrum solus Christus Dominus juxta Nostrum institutum

futurum.

futurus est, qui est Merces nostra Magna nimis. par: 4. C: 13 §: 4.

Rectoris Officium erit imprimis in Oratione et San: 100.
ctis desiderys totum Collegium velut humeris su:
is sustinere: deinde curare, ut Constitutiones obser:
ventur &c. Et generatim loquendo, curet ut quæ in
Superioribus Capitibus dicta sunt, quæ quidem ad
Collegia spectant, observentur par: 4. C: 10. §. 5.
Hæc omnia principaliora ex Constitutionibus Ignatij 101.
et suæ Societatis deprompta sunt, ad quorum ob:
servationem tali vot se obligant.

Formula Voti.

Omnipotens Sempiterne Deus. Ego N. licet 102
indecens, Divino tuo Conspectu indignissimus, fre
tus tamen pietate ac munificentia tua infinita, et
impulsus tibi serviendi desiderio, voveo coram Sa
eratissima Virgine Maria et Curia Cælesti tua
Universa, obedientiam perpetuam in Societate Jesu,
et promitto eandem Societatem me ingressum, ut vitam
in ea perpetuo degam, omnia intelligendo, juxta ipsius
Societatis Constitutiones. Atua ergo Immensa bo. 103.
nitate et Clementia, p. Jesu Christi Sanguinem peto
Suppliciter ut hoc holocaustum in Odorem Suavitatis
admittere digneris: et ut largitus es ad hoc desiderare
et offerendo, sic etiã ad explendo gratiam Uberem largiaris.

Votum aliud Secretum, pro meliori paupertatis assecuratione

104. Ego N. Professus Societatis Jesu promitto Deo Oō: potenti, coram ejus Virgine matre et tota Curia Cælesti, et coram R. Patre præposito Generali, vel coram N. locum præpositi Generalis tenente, nunquam me acturum quacunq; ratione, vel conversurum, ut quæ ordinata sunt, circa paupertatem in Constitutionibus Societatis, immutentur: nisi quando ex causa justa rerum exigentium dividetur paupertas restringenda magis. Quod ordinatum est. per: 6. Cap: 1.

Declaratio hujus Voti

105. Innoveri quod ad paupertatem attinet, est relaxari ad redditq; vel possessionem ullam in proprium Usum, vel ad Sacristiam vel ad Fabricam vel ad aliquem alium finem, præterid, quod ad Collegia et domos probationum attinet, admittendum.

106. Circa in re quæ tantum habet momenti, Constitutiones immutentur, post emissam professionem Unusquisq; promittat coram præposito Generali et iis qui apud eum erunt, oblata in conspectu Creatoris et Domini Nostri, quod nunquam assentietur ad immutandum.

mutandum quod ad paupertatem in Constitutionibus pertinet, nec in Conventu totiq Societatis congregata, nec per se ipsum ulla ratione id curando. part: 6. C: 2. ad Literam A.

Renovatio Votorum

Ad Devotionis Augmentum et ad excitanu, qua Deo 107.
Obstricti sunt, Obligationis memoriam et ad majorem Fidentium in sua Vocatione Confirmationem, bis annis singulis, in festis videlicet Resurrectionis ac Nativitatis Simplicia Vota (: ut supra) Congruum erit renovare: Et qui ea non emisisset, exacto biennio probationis ut in examine proponitur, emittet. part. 4. C. 4. D. 5.

Quod si quis propria impulsus devotione ante id tempus biennij vellet Deo votis se offerre eam formulam 108.
sequi poterit, et uno voti sui scripti exemplo tradito Superiori, alterum penes se retineat ut quod Deo ac Domino Nostro obtulerit, recordetur.

Et ad hoc ipsum simulq; ad Devotionem augendam Conferet, Statutis quibusdam temporibq, quib Congrua virtus debuntur, vota sua renovare. Quod quidem non est obligatione nova se obstringere, sed ejus qua obstricti sunt, in Domino recordari, atq; eam confirmare. part. 5. C. 4. D. 6. 109.

Declaratio.

Quod ad Scholasticos attinet, jam in quarta parte dictum 110.
est (: ut supra) quibus temporibus sua vota renovare debeant. Quamvis enim ratio eorum, qui in domibus habitant, et vota omiserunt. In duobus enim festis solemnibus.

bus singulis annis ea renovare debent, et in aliqu
111. alio si superiori videretur expedire: nec incujusquam manibus, sed unoquoq, suum votum legente coram Sanctissimo Sacramento reliquis vel nonnullis de Societate praesentibus, ut magis ad Devotionem observandi quod Deo ac Domino Nostro promiserunt, magisq, pbulis habendum id quod ex obligatione debent, eidem Domino exhibentur. par: S. C. 4, ad literam H.

Et haec sunt principalia de promptа ex Constitutionibus Societatis

112. An non haec pia an non omnia Sancta? Sed arcana publicasse, quae summo studio et magno artificio huucsq occultabantur, reputabitur mihi grande nefas et morte piandum. Quo me verterem nescio: duplex mihi instat pugna una cū quodā Alberto Nicolaitae, famosissimi libelli Contra me Autore, altera cū Ludovico Lucio, Romani Pontificis et S. Ignatij ex falsis fundamentis magno hoste. Antequam simul me oppugnent, pauscor induciis cum Ludovico et rem aggredior cum Alberto. Ubi hic victus fuerit, et alterum convincere non despero rationibus manifestis et evidentibus. Quibus ad oculum patebit si quid merito in Societate displicuat, id non Romano Pontifici, nec S. Ignatio, sed alijs Autoribus esse imputandum.

Pars Secunda
De Declarationibus Constitutionum

114. Contendet aliquis Nicolaitae patronus Jesuitarum

non

non majoris apud illos esse Autoritatis, institutum
Societatis et Constitutiones ejusq; quam illas declaratio
nes quod probat his verbis; Visum est Nobis in Do:
mino has Declarationes esse adjiciendas, quæ eum
non majoris sint autoritatis, quam reliqua Constitu
tiones, magis decernendo ad particularia, juxta volun
tatem Superioris, qui præfuerit, sunt observandæ De
clarat: C.l. ad literam A.

Item Hæ primæ Declarationes quæ simul cum Con 115.
stitutionibus promulgantur, eandem quam illæ authori
tatem habent, et ita in utrarumq; observatione eandem
curam adhiberi oportet. Declarat: part: 6 C.l. ad liter: A

Respondeo.

Quæ Melius hæc intelligantur, tria debent esse in Con 116.
sideratione. Primo institutum S. Ignatij Secundo Consti
tutiones declarantes et explicantes hoc institutum. Ter
tio Postremas Declarationes sive Annotationes, Si
ve Dispensationes supra Constitutiones

Institutum S. Ignatij

Institutum est illud, quod S. Ignatius generaliter 117.
exposuit Paulo III.° velle se fundare Societatem
Omnium pauperrimam, Sedi Apostolicæ obedien
tissimam; ad missiones de propaganda fide promptis:
simam; et ad Juventutem in literis Vita et moribus
erudiendam, aptissimam et super hoc obtinuit pri
mam confirmationem; prout continetur in Bul
la Regiminis a S. 4. usq ad S. 13.

118. Ubi Socys datur faultas, quod patieulares inter eos Constitutiones, quas ad Societatis hujusmodi finem et Jesu Christi Domini Nostri Gloriam, ac proximi utilitatem conformes esse judicaverint, Condere libere et licite valeant S. 14. ad finem de Anno 1540.

119. Per annos deum subsequentes hujusmodi Constitutiones nondum erant, factæ Ignatius cum eos jrut supra, Instituto accedit ad Julium III. Pontificem Romanum Pauli Successorem, et Obtinet Secundam sui Instituti Approbationem, Bullæ

120. Exponit de Anno 1550. Ubi hæc Verba. Quicquid Generalis Præpositus de Consilio Consocior Constitutiones ad Constitutionem hujus propositi Nobis, finis Conducentes condendi, majori Suffragiorum parte Semper Statuendi jus habente, et quæ dubia esse poterunt in Nro instituto hac formula Comprehenso declarandi Autoritatem habeat: ubi ad finem: prout in Constitutionibus eius explicabitur: S. 4. item put in Constitutionibus declarabitur S. 8. item put in Constitutionibus declarabitur S. 14.

Constitutiones.
Sunt primæ Declarationes Jnstituti.

121. Ex supradictis manifeste apparet. Constitutiones Nihil aliud esse, quam primas Declarationes et Jnstituti S. Jgnatij a duobus Pontificibus.

Romanis

Romanis Paulo III. et Julio III. Ordinatas
Et istæ Constitutiones sunt distinctæ in partes decē 122.
Qualibet pars habet sua Capita quodlibet Caput habet
Suos paragraphos: impressa Romæ in Collegio ejusd.
Societatis cum faultate Superiorū Anno 1583.
Confirmata autem a Gregorio XIII. in Bulla: ad
scendente Domino D. 19. Sub titulo Approbatio
tertia Instituti et Constitutionum Societatis data 8. 123.
Calend: Juny Anno 1704. Et sic Instituti S. Ignā
tij et Constitutionum idem declarantium et explā:
tantium, habemus evidentem approbationem et
confirmationem per Summos Pontifices Paulum
III. Julium III. Gregorium XIII., et ideo illis tribu:
imus authoritatem et Venerationem.

Secunda Declarationes Con:
stitutionum.

Quoniam Contraria juxta se posita magis elucescunt 124.
ideo visum est aliquas Constitutiones cum Suis Se:
cundis declarationibus hic apponere, ut lector anim:
advertat malitias illorū contrarietatem
Constitutio. Antevertere oportet tentationes, ad 125.
hibitis earū Contrarijs: ut cum quis animadvertitur ad
Superbiam esse propensus exerceri is debet in re:
bus Objectionibus, quæ ad humiliandum ipsum utiles
futura videantur et sic de alijs pravis Animæ propen
sionibus, Præterea Monetatis et decentiæ ratione

Convenit feminas non ingredi domos Nostras, Nec Collegia, Sed tantum Ecclesias. Constit: 3. C: 1. S. 13. et 14.

126. Hujus Declaratio. ut feminæ non ingrediantur domos Nec Collegia Societatis, fere semper debet observari, Sed, si illæ eximiâ charitate vel Authoritate simul cum charitate esset conspicuæ, prudentia Superioris justas ob causas ut illæ si id optarent) videndi gratia ingrederentur, posset dispensare. ibiq ad Lit. L.

Constitutio de Paupertate Collegiorum.

127. In his Collegijs quæ duodecim Scholasticos (: præter Præceptores) ex propriis redditibus alere possunt, ob Majorem Populi ædificationem, nec petantur Eleemosynæ nec illæ aut dona ulla oblata admittantur.

128. Si redditus minores fuerint quam huic numero alendo sufficiant; admitti quidem non autem peti aliquæ Eleemosynæ possint, nisi tanta paupertate Collegium premeretur, ut etiam petere saltem a quibus darn esset necessarium, Tunc enim majus (: majus) divinum Obsequium et universale bonum præoculis semper habendo) peti Eleemosynæ, imo et ostiatim ad tempus, quandocunq; Necessitas id exigeret, emendicari poterunt. Constit: part: 4. C: 2. S. 6.

129. Hujus Declaratio. Quamvis hoc ita se habeat, Si tamen benefactores essent, qui possessionem aliquam v. reditum, quæ tales clare vellent admitti illa possent; ut tanto major numerq Scholasticor. ac Præceptor. ad majus divinum Obsequium possent sustentari ibiq ad Lit. D.

Constitutio

Constitutio de Turba non admittenda ad Societatem

Ex parte Subditor[um] juverit, magnam turbam 130.
hominum ad Professionem non admitti; nec quoscũq
Sed Selectos homines etiam inter Coadjutores formã
tos, aut Scholasticos, retineri. Multitudo enim magna
eor[um] qui Vitia Sua non bene domuerunt, ut ordinem n
ferat; ita nec Unionem, quæ in Christo Domino No
stro tam necessaria est, ut bonus Status ac proceden
di Modus hujus Societatis conservetur. Constit. part:
9. Capi 1. §. 2. Non enim alij quam Spiritus et 131.
doctrinæ Selectæ Viri et multum diuq[ue] exercitati in
varijs probationibus Virtutis, et abnegationis sui
ipsorum, cum omnium ædificatione et Satisfactio
ne perfecti ad Professionem admitti debent. Const.
par: 10. §. 7.

Hujus Declarationi Quamvis rationi consentaneũ 132.
visum est, ut qui in Nostram Societatem sunt ingres:
suri Viri sint probitate vitæ, et literar[um] eruditione
ad id officium idonei; quia tamen boni simul et
eruditi pauci inveniuntur, si cum alijs comparentur,
et ex paucis major pars jam a Susceptis laboribus vel 133.
let conquiescere, perdifficile fore deprehendimus, hu:
jus modi hominibus qui boni simul ac literati essent,
hanc Societatem augeri posse, tum propter magnos
labore quos ejus institutum exigit, tum ppter magnã
Sui ipsor[um] abnegationem. Ideo Nobis omnibus qui

conservationem et incrementum ejus ad Majorem laudem et Obsequium Dei ac Domini Nostri Aspiebamus.

134. Alia Via Tenenda Visa est. Admittendi Nimirum Juvenes, qui bonos mores et ingenium in dole Spem faurent, quod in probos Simul ac doctos viros, ad Colendam Christi Domini Nostri Vineam, essent evasuri: Declarat: par: 4. Suprà ann: ad literam A.

135. Qui enim hujusmodi essent. Turba estimari non debe rent Sed potius Dens electa; tametsi magna ea esset. Declarat: par: 6. C. 15. 2 ad Literam B. ad finem

136. Ha Sunt Benevole Lector tibi ob Oculos posita aliqt Constitutionum Secundæ Declarationes, vel potius derogationes quas Patres Societatis, Neglecto S. Ignatij instituto et post habitis primis Constitutionibus Communiter sequuntur et Secundum istas Vitam Vivam dicunt, cum Scandalo Hereticor et offendiculo totius Christianitatis, Clare id docent, totiq mundo discurrens, et publica Scripta: P. Mariana in Hispania Magni Aurelij in Gallia, Romani Hay. Astrum in extinctum in Germania. P. Magni Capucini p Carolina in Bohemia P. Nicolaj a Jesu Maria Apologia perfectionis in Polonia. July Scoti Plauntini preclarum Opus in Italia. Quæ omnia Causa cum iste Maledictæ declarationes extiterint, et Societatem Commerint, de eas validitate inquiramus

137. Gregorius XIII. Pontifex Romanus Institutio et Constitutionibus Societatis Contrarias Declarationes, nisi quatum.

tum verba ipsa sonant) prohibuit fieri Sub-
pena Excommunicationis.

Et ut Contradicendi audacia coerceatur, omnes et 138.
quasvis contradictæ Societatis institutum, vel
quomodolibet in illius præjudicium assertiones pro
nuntiatas aut scriptas, falsas omnino et temera-
rias esse et censeri debere Bulla Descendente
Domino §. 23.

Præcipimus igitur in virtute S. Obedientiæ ac 139.
sub pœnis Excommunicationis latæ Sententiæ
nec non inhabilitatis ad quævis Officia et Beneficia
Secularia et quorvis Ordinum Regularia, eo ipso, absq
alia declaratione incurrendis, quam Absolutionem
Nobis et Successoribus Nris reservamus ne quis cujuscunq
Status gradus, et præeminentiæ existat, dictæ Socie-
tatis Institutum Constitutiones vel etiam Præsentis,
aut quemvis earum vel Supradictorum omnium Articulum
vel aliud qui Supradicta concernens, quovis disputandi
di vel etiam veritatis indagandæ, quæsito Colore, di- 140.
recte, vel indirecte impugnare vel eis Contradicere
audeat, districtius inhibentes, ne quis sive extra-
ve intra dictam Societatem, Nisi de illius Generalis,
aut inferiorum præpositorum licentia Notationes Decla-
rationes, glossas vel Scholia ullas Supremissis facere,
vel ea Nisi Quantum verba Ipsa sonant, inter-
pretari, aut de eis disceptare, seu Scrupulum quem-

quam.

quam inijcere, vel controversiã aut dubium revoca
re audeat quoquo modo, nec glossas aut interpreta
tiones seu impressas, seu scriptas ad id pertinentes
legere, docere, alijsq; tradere vendere, vel apud se reti
tinere praesumat ibicq; D. 24.

141. Sicq; in praemissis omnibq; et singulis perquoscunq;
Judices et Comissarios etiã causarũ Palatij Apostolici
Auditores ac S. R. E. Cardinales in quavis causa et instan
tia, sublata eis et eorũ cuilibet aliter judicandi et inter
pretandi facultate et autoritate, judicari et definiri debe
re nec non irritum et inane, quicquid secus super his,
a quoquam quavis authoritate scienter vel ignoranter,
contigerit attentari: ibicq; D. 26.

Idem Gregorius XIV in Bulla. Exposcit. Quod est Approbatio quarta Institutj Societatis.

142. Considerantes insuper, quod in Regularis disciplinæ
ac Spiritualis perfectionis non exiguum detrimen
tũ totiusq; Ordinis perturbationem maximam atq;
perniciem vergeret, si ea quæ a Fundatoribus Sanctæ
Statuta sunt, atq; ab universo Ordine sæpius in
illiq; generalibus Congregationibq; recepta et approbata
et quod pejus est, ab hac Sancta Sede Sancita et
confirmata sunt, non solum mutari, sed quovis prã
texto impugnari ac labefactari contingat.

143. Omni studio curandũ esse duximus, ejusmodi novita
tibus, ac temerarijs impugnantium præsumptionibus
omnem.

omnem aditum præcludere, ac Societatis indemnitati
prospicere, ut hac ratione Societas ipsa Nostræ et
Apostolicæ Sedis præsidio munita, atq; in sui Instituti
puritate et Regularis disciplinæ integritate, quiete
ac pace conservata, uberiores indies fructus in Agro
Domini pergat ipso Domino adjuvante alacriter
et absq; impedimento proferre. Bulla Capouit §. 4. ad fin.

Motu igitq; pprio et ex certa Scientia Nostra deq; Apo. 144.
stolicæ potestatis plenitudine Laudabile ipsius So
cietatis Institutum, Constitutiones omnes ac sta
tuta et Decreta &qua illud concernunt. &c. appro
bamus et confirmamus Supplentes omnes furis et fa
cti defectq; si qui intervenerit in eisq; ibiq; §. 5.

Et Constitutiones ac diplomata pdicta hac etiã in pte 145.
omnino observari volumus et mandamus, quæ statuunt
Selectos tantum Spiritq; et doctrinæ Viros et multũ diuq; exer
citatos, ac in variis pbationibq; virtutis et abnegationis sui &
prorũ cum omnium ædificatione et satisfactione satis cogni
tos ad Professionẽ ejẽ admittendos. Et denicq; non nisi ei Socie
tate vel ejus præposito Generali fuerit ab eis plene in Dño
satisfactũ. Ibiq; §. 11. Et ut pturbatorũ et contradicen- 146.
tium audacia coerceatur, ac ne ipsi vel pernicioso eor ex
emplo alij imposterũ quæ ab hac Apostolica Sede vel sta
bilita sunt, Fuipue circa Regularium ordinũ Institutionẽ
inquibq; alioquin ad eamq; Sedem manus apponere spectat,
impugnare aut enervare impune præsumant aut ullo modo
valeant. Præcipimq; in virtute S. Obedientiæ Universis et sin 147.
gulis pſonis, tam secularibq; qm quorvis ordinum Regula
ribq.

ribus cujuscunq; Statq; gradq; et præeminentiæ edi-
existant, etiamsi Episcopali, Archiepiscopali, Patriar-
chali, aut alia majori Ecclesiastica Dignitate seu Cardinalatq;
honore v mundana quavis Authoritate seu Excellentia fulge-
ant, ipsis vo Regularibq; etiã dictæ Societatis Rligiis sub pœ-
nis Excomunicationis latæ Sententiæ nec n inhabilitatis ad
quævis Officia & dignitates eorumq; tã activam qm Passivæ, eo
ipso absq; alia declaratione incurrendis, quar Absolutionem
Nobis ac Successoribq; Nostris duntaxat reservamq;, Ne dictæ
140. Societatis Institutum, Constitutiones aut Decreta, v ex eis
quidpiam, aut ex præmissis omnibq; Articulũ quemlibet vel
aliud quid supradicta Concernens, majoris Boni aut Zeli seu
quovis alio quæsito colore aut prætextu directe v indirecte im-
pugnare v immutari alterari aut formam aliã seu ratio-
nem, circa ea induci curare, aut contra v præter ea seu quævis
alia ipsiq; Instituti substantialia agere, v quidpiã ulli alij præ-
quam Nobis aut Romano Pontifici p tempore existenti id-
immediate, v p Nostr aut Sedis Apostolicæ Legatum seu Nuntiũ
149. v ipsiq; Societatis Generali Congregationi, aut Proposito addena
minuendũ aut immutandum sive alterandũ proponere, quo
quo modo audeant v præsumant Ibid. §. 20. & 21.
150. Pœnas deniq; omnes in Gregorij XIII. Prædecessoris p dicti Consti
tutione adjecendente Domino contentas ac Constitutionẽ eam-
eiũ omnibq; et singulis in ea contentis, ac si ea omnia adverbum
præsentibq; inserelentur. p præsentes approbamq; et innovamq; Ibid. §. 22.
151. Decernentes præmissa omnia & singula nec n præsentes ac in eis
contenta quæcunq;, nullo unqm tempore et jam ex eo quod in-
terese forsan habentes ad id vocati non fuerint v alio quocunq;
prætextu & ex quavis causa, quantumvis urgenti, legitima et ratio-
nabili, de subreptitionis v obreptitionis vitio, aut intentionis

nostræ

Nostra vel alia quovis defectu notari, impugnari invalidari, re
tractari annullari, revocari, ad viam Juris reduci, in dubium
vel Controversiam revocari, aut adversus illa quocunq Juris fa
cti vel gratiæ remedium impetrari posse vel debere Ibid. §. 23.

Sic, in præmissis omnibus & singulis, ac quascunq Judices & 152.
Commissarios, etiã Causar. Palatij Apostolici Auditores, ac S. R.
Ecclesiæ Cardinales etiam de Latere Legatos, in quavis Causa
& instantia, sublata eis & eorũ cuilibet quavis aliter judicandi
et interpretandi facultate, et Authoritate, judicari et definiri
debere, necnon irritum et inane quicq id seus Sup. Sio
aquoqm, quavis authoritate scienter vel ignoranter contige-
rit attentari Ibid. §. 25. de Anno 1591.

Hæc sunt Contra Declarationes Instituto S. Ignatij et Constitu 153.
tionibus Societatis Contrarias a Summis Pontificibus Grego-
rio XIII. & XIV. promulgata simulcũ Censuris contra Promo
tores illarũ fulminatis

Quod ipsum licet Nobis Summi Pontifices ita ob oculos Rom 154.
posuisset, sufficeret illud quod Contra Declarationes Institu-
to Suo Contrarias S. Ignatij memoriæ reliquit, his verbis.

Et quia Naturæ humanæ hostis ad Paupertatis propugna 155.
culum ac Refugiũ debilitandũ, quod Deus Dominus Noster Religi
osis inspirabit contra illa, alios Religiones perfectionis ad
versarios) eniti solet, ea quæ a primis Fundatoribus bene or-
dinata fuerant, immutare per Declarationes vel innovationes
primo illorũ Spiritui numine Consentaneas: ut quod in No
bis Situm fuerit hac parte Societas prospiciamus: quicunq in
ea professionem emiserint, se ad innovationem Constitutionũ in
iis quæ ad paupertatem spectant, nihil facturos promittant. Ut Su-
pra Num: 164.

Et alibi Quia paupertas vult propugnaculum est Religionibus 156.

ut eas in Statu Suo & disciplina Conservet, & cū pluribꝫ hostibꝫ defendat. Unde etiā dæmon enititur illud variis rationibꝫ evertere, & refert plurimum ad Conservationem, et augmentū totiꝫ hujus Corporis, prout admodum omnem avaritiæ Spiritum ablegasse. ut supra Nu: 33.

Objicit 1. Quintinus Assistentiæ

157. Non omnia recensuisti unde scire deberem apud Nos esse quintum votum, cujꝰ Paragraphꝰ quintꝰ ita sonat. In super promitto si quando acciderit ut in præsidem alicujꝰ Ecclesiæ promovear, & cura ḡm de anima meæ salute ac recta muneris mihi impositi administratione gerere debeo, me eo loco ac numero habiturꝰ Præpositū Societatis Generalem, ut nunqm Consilium audire detrectem, quod ipse ꝑ se vel quivis alius de Societate, quem ad id ipse sibi substituerit, dare mihi dignabitur

158. Consilijs vō hujusmodi ita me patiturꝰ semp esse promtū, si ea meliora esse, quam quæ mihi in mentem venerint, judicabo. Omnia intelligendo juxta Societatis Jesu Constitutiones & declarationes. In tali loco, tali die mense et anno &c. Non reprehendas ergo Declarationes, quæ huic quinto voto Nostro ꝑ Coronidē adjectæ sunt, juxta quas omnes actiones Nostras dirigere debemus.

159. Vidi et consideravi hoc punctū quintū, in quinto vestro voto Sed quia animadverti esse Extravagans, idest ꝑt omnes Constitutiones Vestras positū ideo tanqm Nullig momenti imo totiꝫ Orbis Christiani & Ecclesiæ Catholicæ deceptor præter missi. Vidi et fundamentum illig par: 10. inter §. 6. & 7. quod ipsum denotat aliquid esse Suspectum, sive intruum.

160. Et tanto magis quod in Bulla Gregorij XIIIi hoc punctū §. 13. nō inveniatꝫ, ubi hæc verba quæ sequuntꝫ, de isto vestro quinto voto nullam faciunt mentionem.

Pat.

Post emissam vero professionem, sive trium, sive quatuor votor 161.
Professi ad paupertatis, quæ Regularis Instituti murus est
& propugnaculum perfectionem tuendam omnemq; Ambitionis oc:
casionem excludendam, nonnulla alia simplicia vota emit
tunt, quibꝫ promittunt, se nunqm quacunq; ratione acturos v
consensuros. Ut quæ in Constitutionibus Societatis circaq;
paupertatem ordinata sunt, immutentur, nisi quando ex justa
rer̃ exigentium causa paupertas magis restringenda videretꝫ.
Neq; pretensuros ne indirecte quidem, ut quam promotionem v 162.
dignitatem intra v extra Societatem eligantur, nec extra Socie:
tatem in sui electionem quantum in eis fuerit consensuros,
nisi coacti obedientia ejus qui id ipsis posset sub pœna peccati
præcipere. Item Societati vel ejus præposito manifesturos si
quem sciant aliquid hujusmodi moliri Reger: XII. Bull. Ex
cludente Domino §. 13. de Anno 1584.
Considera benevole lector quid Pontifex dicat, de isto quinto vo 163
to, Placeat iterꝫ repetere lectionem; et Nullam mentionem
de Declarationibꝫ, Nullam de vocatione ad dignitates Eccleria
sticas, Nullam de Consultore generali vel alio Jesuita, illius
substituto invenies? quod quintini quinto puncto, in quinto
suo voto addiderunt. Et quo magis ab ambitione separata 164.
se debuerunt, tantopere in eam immersi sunt, ut modo ve
lint esse in omnibꝫ negotijs tam Ecclesiasticis, qm profanis
Non Arbitri saltim Consultores, Ut jam de monachis olim
dictum cessare videatꝫ immutato versiculo Quicquid agit 165.
Mundꝫ sult esse Jesuita Securusq;. Et tamen aliter ordinatũ
est p ut sequitꝫ. Quod in universum in Sexta parte C. 3. dicitꝫ,
eos qui de Societate sunt, negotijs Secularibus licet pia alioqui
esserent implicari n debere: sed Generali magis qm reliquis o:
mnibꝫ convenit. Par. 9 C. 69. 4.

166. Illud ridiculum videtur, quo motivo Ecclesia in virtute
S.ae Obedientiae & sub poena peccati, (: put quintum punc-
tu in quinto voto, apud Quintinos sonat :) tale cadaver, aut
baculum, (: Nobilitatis Polonae in quadam in Contione publi-
cum opprobatum :) put par: 6. C: 1 §: 1. ad finem describit, ad digni-
tatem Ecclesiasticam vocaret, qui baculo in Officio suo praederenovi-
ret nisi generali Societatis manuductore sive alio Jesuita
167. illig substituto (heu!) tore? Et hoc ignoraret in qualibet dicece-
si esse Senatu videlicet Capitulum Praelatos et Canonicos cujs-
libet Ecclesiae Cathedralis & ter Secularem aquibg Consilium
esset petendum Si quid dubitationis occurreret. Non vero a Jesuitis
ad quos non pertinet immiscere se in rebus alienis, etiam pijs
ut supra tum: 165.

168. Hic considerandum lectori meo relinquo et a meo tenui judi-
cio abstineo, quia magnam commutationem in mentis con-
tra tantam praesumptionem. illud tantum commemorare
liceat, quod S. Augustin. rescribit Aurelio.

169. Legi Epistolam benignitatis tuae. de Donato et fratre ejus diu
fluctuavi. Sed tamen etiam atq etiam cogitanti, quid sit utile
saluti eor quibus in Christo sutrienda Servus nihil mi
hi aliud occurrere potuit, nisi non esse via danda Servis Dei
ut se facilius putent eligi ad aliquid melius, si facti fuerint
170 deteriores. Et ipsis etiam facilius lapsis & Ordini Clericor sit
indignissima injuria si desertores monasteriorum ad stabili-
am clericatus eligantur. tum ex eis qui in monasterio per ma-
nent, non tamen nisi probatiores atq meliores in clero assume
re solemus: Nisi forte sicut Vulgares dicunt) Malus Chi-
raula bonus Symphoniacus est

171. Ita ista ipsi Vulgares de nobis jocabuntur, dicentes malus
Monachus, bonus Clericus est. Nimis dolendum, si ad tam-

vim veram

rainoriam Superbiam Monachor vurrigarm et tam
gravi contumelia clericos dignos pureing, in quor Nume:
ro Sing, cum aliquando etiam bong Monachg vix bonu Cleri:
cum faciat, si adsit ei sufficiens continentia, et tamen desit
instructio necessaria aut persona regularis integritas.
Sed de istis credo arbitrata sit, beatitudo tua nostra volun 172.
tate s: ut suis potig Corregionalibg utiles essent: demona
sterio recessisse Sed salvum est; Sponte abierunt, Spon
te deserverunt Nobis quantum potuimg, pro cor sa:
lute renitentibg. 16. q. 1. C. 36.
Hinc discant Quintini, quid sit ad dignitates Ecclesia 173.
sticas quintum votum, puncto quinto emittere: Ad quas
illa in Polonia adspirare vehemens est suspicio, quando jã
illæ voces audiunt; ad prælaturas inter Algos sub jecta quæ:
ri oportere. Hoc solu deest, qd nondum natus sit, qui
id illis possit sub pena imperare. Accipe ong p peccatis.

Objiciet 2. Quintinus

Quid tantopere voca Nostra examinas & exaggeras, quæ 174.
suis simplicia esse, et a Sede Apostolica approbata Si
quid Stra Stitutiones: Nostras exorbitare nos animad:
vertis, Scias excepto voto Summo Pontificii debito & alijs
tribg essentialibg, Videlicet paupertatis, Castitatis, et obe 175.
dientiæ apud nos nullas. Constitutiones v Ordinẽ ullũ
vivendi posse Obligationẽ ad peccatum mortale v venia
le inducere, nisi Superior ea in Nrẽ Dñi Nri Jesu Xsti,
v in virtute obedien jaberet ut habet; par. 6. C. 8. Quod ergo
in se ex vi obligationis peccatũ n̄ habet n̄ e exaggerand pro tan
to facinore.

Responsio

176. Tria prima vestra simplicia vota & quartū Summo Pontifici debitū et laudo et veneror. Votum quintum in S. suo quinto et ultimo, tanquam duplex impbo & despicio, sed pmittitz cor tota Curia Celesti, omnia intelligen n jam simpliciter juxta constitutiones Societatis sed dupliciter, etiā juxta declarationes, quæ sunt illis Contraria. Utr: de ista pveneriat, et quanti sunt momenti supra dictum est. H. 162. 163. & cet.

177. Quod apud vos extra vota illa quatuor simplicia nulle constitutiones, v ordo ullg vovendi, possit obligationem ad peccatum inducere nisi superior: Durg mihi videtz sermo iste quem ita confundunt Sacri canones.

178. Si inter homines solent bonæ fidei tractg nulla ratione dissolvi, quanto magis ista pollicitatio, qm cū Deo pepigistis, solvi sine vindicta non poterit: 27. q. C. Viduas

179. Sunt quedam quæ etiā n voventes debemg: quedam etiā quæ nisi voverimg n debemg. Sed pt quam ea Deo pmittimus necessario reddere constringimur 17. q. 1 C. I.

180. Arcanias pecunias Deo voverat quas pt Diabolica victg persuasione subtraxit, sed qua morte mulctatg e scis. Si ergo ille mortis periculo digng fuit qui eos quos dederat nummos, Deo abstulit, considera quanto periculo in divino judicio digng eris: qui n nummos sed te met ipsū Deo omnipotenti sicut te sub monachali habitu devoveras subtraxisti. q. 1. C. 3.

181. Cavere fratres mendacium, quia omnes qui amant mendacium filig sunt Diaboli & infrā. Non solū in fallis verbis sed etiā in simulatis operibg mendacium e mendacium namg e christianum se dicere & opera christi n facere, Mendacium e Graecum pure, Sacerdotem Clericum s. v Religiosum se pfiteri et contraria huic Ordini operari 22 q. 3. C. 10.

Quisquis

Quisquis autem esse aliquod genꝰ mendacij, quod peccatū 102.
nō sit, putaverit decipiet seipsum turpiter, cum sunestū se
deceptorem arbitratur alioꝝ 22. q. 2. c. 8.
Hæc sufficienter sed curiositatis causa liceat inquirere an 103.
sint aliquæ constitutiones S. Ignacij, quæ sub peccato nō o:
bligant. Fortassis erunt strariæ illis vitijs, de quibꝰ duo 104.
Magni viri præsciti generales conquesti sunt. Primum
Quod Socij Superbi sint, Honoris amantes, ac ppriæ existima
tionis; Hinc ipsi tendunt ut omnia pꝰ eos administrentꝰ, ex
ipsis pendeant Universa: De sua Sapientia ample Magnifi
ceq sentiant Cæteros parvi faciant modico in pretio habeant,
Secundum Quod Socij vitæ commoditates impense sectentꝰ
Tertium Quod Cupidi habendi & avari. Quartū qđ de aliorꝝ mo
ribꝰ, factisq facile loquantꝰ & scribant.) P. Claud. de tribul Soc:
29. July 1602. P. Mut: de ration. ad Juvan. Soc. 2 Januar. 1617.
Addidi supra intra parenthesia, & scribant, talis enim epi 105.
stola anno præterito ad manus meas venerat, quæ inter alia
hæc ōtinebat. In civitate N. dixitꝰ pessime catholica, sc Virgo
parocho Novos pasquillos affixos, cum Nris iterꝝ conversari. Ne
scio quid causæ quod ex vicino collegio nihil scribitꝰ, Nec scio
quib patri N. rector successeritꝰ utinam illum melig dedo
lassemq nihil remittit, a sub agendi modo Crassig ut semper.
et dat. N. 14. May 1653.
Eō fine hæc epistola posita est. ut cognoscatꝰ, apud Quintino 106.
peccatum nō esse Ecclesiasticis personis falso detrahere, sed
etiā tales rectores pmovere. De detractione satis dixit. P. Saur.
dig, periculosig Socios hoc morbo, qm ōtra Caritatem ten.
tari. Libr. inquist. pro sup C. 17.
De promotione vō rectoris tales constitutio curandum e 107.

aut, ut ille cui rectoris officiū imponitᵍ, magni sit exempli, magnæ ædificationis magnæ etiā mortificationis in omnibᵍ pravis inclinationibᵍ et in obedientia præcipuè ac humilitate probatᵍ, qui donum discretionis habeat ad gubernandᵘᵐ idoneus, in rebᵍ agendis exercitatᵍ in spiritualibᵍ exercitatᵍ sit. Et Const: par 4. c. 10. §. 4.

188. Et sic habemᵍ bonum exemplū constitutiones cū nvint de Paupertate, Castitate et Obedientia sed de Rectore earumᵍ ideo nō observari quia nō obligant sub peccato mortali nec veniali ideo Rector ille qui debuit, esse omni exemptione major promotᵍ est. Nihil remittens a suo agendi modo, crassᵍ ut semp, et nō bene devotatᵍ. Si talis Rector, quid dicemᵘˢ de subditis, quorᵘᵐ multitudo infinita? Sed excusari

189. potuᵗ socios, put et illi existimant, quia absolvuntᵍ a suis superioribᵍ, in quorᵘᵐ manibᵍ vota hæc emittunt sine veri peccato alicujus peccati in casu transventionis, nisi hoc obstet quod legitur in Sacris Canonibus.

190. Si is qui prælatᵍ est, debitori Dominico culpas impune dimittit nō mediocriter profecto offendit qui debita Cælestis Regis & Domini sua præsumptione recolit, Ea namᵍ quæ in nos committuntᵍ facile possumᵍ dimittere: Ea vero quæ in Deum commissa sunt, cū magna discretione, nec sine pœnitentia debemᵍ relaxare. 23. q. 4. C. Si is qui prælatᵍ est.

191. Unde Dionysius Papa Alieni erroris socium a suo proposito tramite recedentem, aut Sacris Patrū regulis, et constitutionibus nō obedientem suscipere nō possumᵍ nec debemᵍ. Quia infames omnes esse censemᵍ, qui suā aut Christianam prævaricantᵍ legem aut Apostolicam, v regularem libenter postponunt Autoritatem 2. q. 7. C. 23.

Si

Si quis enim a suo proposito retrorsum exorbitaverit, et jussu 192.
Apostolicæ Sedis hactenus transgressus fuerit, infamis efficitur.
Ut ait Pius Papa. 3. q. 4. C. 3.

An vero declarationes a proposito instituti retrorsum non abierint 193.
et jussum Apostolicæ Sedis non sit transgressus: legant supra
posita constitutiones instituti declarantes et Bulla Ascendente
dente Domino Gregorij XIII. et Bulla exponit. Gregorij XIV.
Quæ cum lector bene perpenderit facile judicabit, quo honore
transgressores digni sint.

Objicit 3. Quintinus

An nescis quod diuturni mores consensu utentium approbati 194.
legem imitantes. Institut. lib. 1. tit. 2. et distinct. 12. C. 6. Ante
nos factum est, quod nunc reprehendis: Jam fere octuaginta An
ni elapsi ex quo sumus in tali usu vivendi, et in paupera declara
tionis nostræ possessione Contra tuas Declarationes juvabit
nos regula. Uti possidetis.

Responsio.

Optime scio jam a multo tempore à primo instituto Socie 195.
tatis vestræ exorbitatum esse et illud in memoriam revocat usq;
ad Annum 1570. quo vixit p: m. Franciscus Borgia Tertius
vester generalis et ita de Socijs Conquestus. O quam multi ad
nos veniunt ut fiant Ditiores: Quam pauci ut fiant meliores
Quod refert P. Mutius in litt. de Stat. ad Univers: Soc. 2. Jan:
1617. Jul. Scot. de Pot. Pontif. in Soc. par. 6. C. 11. de expuls vitior:
graviss. fol. mihi 153.

Quid de ista vestra Antiquitate Sacri Canones dixerint ex 196.
his discet lector quæ sequuntur

Consuetudinis usq; longæ non vilis auctoritas est verum non usq adeo sui
valitura momento ut aut rationi vincat aut legem Distinct 11. C. 4. 197.

198. Usus Authoritati cedat, pravum usum lex et ratio vincat Distinct: 11. C: 1.

199. Mala Consvetudo que ñ ming gm perniciosa corruptela vitanda est, nisi citiꝰ radicitꝰ evellatꝰ, in privilegior. jus ab improbis asserit: et incipiunt prevaricationes et varie presumptiones celerrime ñ compresse ꝓ legibꝰ venerari et Privilegior. more perpetuo celebrari. Dist. 8. C 3.

200. Si Consvetudinem fortasse opponas advertendū ē, qđ Dñs dicit ſ: Ego sum veritas et vita:) Non dixit ego sum Consvetudo sed veritas. Et certe ſut B. Cipriani utamur sententia: quelibet Consvetudo, quantumvis vetusta quantumvis vulgata veritati omnino est ꝓponenda: Et usus qui veritati ē contrarius abolendus Dist. 9. C. 5.

201. Cum Christus veritas sit magis veritatem qm Consvetudinē sequi debemus: quia Consvetudinē ratio et veritas semper excludit ibiꝰ. C. 6.

202. Consvetudo que apud quosdam obrepserat impedire ñ debet, quo minꝰ veritas ꝓvaleat & vincat: Nam consvetudo sine veritate, vetustas erroris ē, Propter qđ relicto errore sequamur veritatem scientes, quia & apud Cyprian veritas vicit sicut scriptū ē: ſ: Veritas manet & invalescit in æternum & vivit, et obtinet in sæcula sæculorū) ibiē.

203. Ignoni potest Simpliciter erranti sicut de se ipso dicit Apost. Paulus ſ: qui primo inquit:) fui blaspheinus et persecutor & injuriosus sed misericordia meruī quia ignorans feci:) Ꝑt. inspirationem vero et revelationē falsa qui in eo qđ erraverat perseverat Prudens et sciens, sine venia ignorantiæ peccat Præsumptione enim atꝙ obstinatione quadam nititꝰ cum ratione Superetur. Dist. 9. C. 8.

Uti

Uti possidetis ex digestis p vobis allegata n̄ potestis, quia legum doctores n̄ estis, Const: par 4: C. 12 S. 4. Ex jure Canonico dicatis, qd Possessor malæ fidei ullo tempore n̄ præscribit. reg. 2. de reg. jur. in 6to. 204.

Ille autem malæ fidei semp esse censet, qui aliquid ctra legis interdictum mercat. L. quemadmodum. C. de agric. et Censib. Rota apud Doran: decisi: 256. num: 4. Menoch de Arbitr: jud: lib: 2. casu 225. Num 7. 205.

Interdictum V.º 2. legis vestræ est, ne Collegia majores provent ex bonis Stabilibus habeant, q̄m qui sufficiunt p̄ vobis duodecim Scholasticis Sustentandis. Amplig ob majorem populi ædificationem nec petant eleemosynas nec ille aut dona ulla oblata admittantur. Const. par 4. C. 29. 6. 206.

Item interdictum legis vestræ est priori conveniens ne turbam magnam ad Societatem admittatis, quia ordinem n̄ fert, ut bonę Statę ac præcedendi modę Societatis conservetur. Const. par 9. C. 1. S. 2. & par 10. C. 7. 207.

De fructu istig turbæ satis expressit p. m. S.ti Francisci seus Borgia tertij Generalis, quando lamentabili voce conquestę est, O quam multi ad nos veniunt, ut fiant ditiores, q̄m pauci ut fiant meliores. ut supra num. 195. 208.

Pars III.

De Bonis Jaroslaviensibus.

Objicient Quintini.

Scimus, quis collimes, patronos tuos Lubomirscios et Zamoscios causam agis, qui sibi injuriæ locum ponunt, quod S. M. Illustrissima D. Palatina Vilensis, Ducissa 209.

in Ostrog et Jaroslaw fundatrix nostra, ad quadraginta
millia florenor annui proventq collegijs Ostrogiensi et
Jaroslaviensi in vita donaverit, nunc ultimo causa mortis,
preteritis illio suis heredibq, sortem suam in Ducatu Ja
roslaviensi triginta millium florenor annui proventus
210. nobis resignaverit. Alii doctor Arduam negotium inte
Susceptum, antequm illud p tuis patronis evincas, utriq te
vita deficiet quam nos fundatricis et benefactricis nostre
tam opulentas possessiones nobis eripi patiemur, Quod
enim nobis sponte oblatum e, nemo nobis auferet nisi
gloriæ Dei et Communi bono totius Christianitatis aper:
tq inimicq Tu cui scis tales jā pia ista donacem impugnasi pote

Responsio et ejus ratio prima.

211. Non utar ambagibus respondeo directe et iter allego S. Igna
tij Constitutionem de proventu Collegior, ut sequitur.
212. In ijs Collegijs, quae duodecim Scholasticos (Inter preceptores)
extra ijs redditibq alere possunt, ob majorem populi Edifica:
tionem, nec petant eleemosynam, nec illa, aut dona ulla
Oblata admittant. Si redditq minores fuerint, quam huic
numero alendo sufficiant admitti quidem non autem
peti aliqua eleemosyna possent, nisi tanta paupertate
Collegium premeretq, ut etiam petere saltim aquibus
essit necessarium. Tunc enim (Majus Divini obsequi
um, et universale bonum, pre oculis semp habendo)
peti elemosyna, imo et ostiatim ad tempus quandocun
necessitas id exigeret emendicari poterunt. Const. par. 4.
c. 2. §. 6.

Ad hujus.

Ad hujus observationem tale votum emittunt ut supra 104.

Ego N. professg Soc. Jesu, promitto Deo omnipotenti cor& 213.
ejus Virgine matre et tota Curia Celesti, et cor& R.P. proposito Generali v cor& N. locum tenente, nunqm me aliter quacung ratione v Concessur& ut q Ordinata sunt circa paupertatem in Constitutionib9 Societatis immutentz nisi quando ex causa justa rei& exigentium viderets paupertas restringenda magis.

Obstaculum supra dicte Constitutioni.

Non solum considerand e, quomodo vohet Constitutio, sed 214.
multo magis, quid dicat ejusde declaratio, quae talis. ~
Quam vis hoc ita se habeat. ut tamen benefactores essent, qui possessionem alicui v redditum dare vellent, admitti illa possent: ut tanto major numerg Scholasticor& & praceptor& ad majus Divinum obsequium possent sustentari Const: par: 4. C 2. & 6. ad literam 2.

Obstaculum voto supra dicto.

Votum illud intelligendum esse pro domib9 professis 215.
n vo p collegijs quae amplissimos possunt habere redditz de Consuetudine totig mundi

Dico 1. Obstaculum constitutionis subsistere n posse 216.
quia illud S. Ignatius dixit, procedere ab hoste naturae humanae ad debilitandum propugnaculum religionis videlicet paupertate ut supra num: 27 Const: vo fol. 198. et 304.

Dico 2. Numerg augeri p hibuit S. Ignatius, quando no 217.
luit ad Societatem turbam admitti, ut supra num. 130. et Const. fol. 240. et 306.

218. Duo P. in Approbatione Constitutionū Societatis Summi Pontifices sub pœna Excommunicationis præceperunt ne aliter interpretarentᵗ, nisi prout verba earᵘᵐ sonant, Gregor: XIII. Bulla ascendente Dño §. 24. sicq; ꝑ quoscunq; judices judicari debere, alias irritum et inane. §. 26. ut supra fusiᵘ Num: 151. Jᵗᵉᵐ Gregorius XIV. sub eadᵐ pœna excommunicationis prohibuit, ne quodcunq; Constitutionum
219. punctū aut articulᵘ alterarentᵗ, immutarentᵗ, etiam ex causa majoris boni ac Zeli: Bulla exprimit §. 9.
220. Turbam vero omninᵒ damnavit, quando nⁱ nisi selectos Spiritᵘ et doctrina viros, et diu multumq; exercitatos ad Societatem admitti jussit. Ibid §. 11. Et sicᵘᵗ ꝑ quoscunq; judices judicari debere, alias irritum et inane §. 25. Non valet ergo contra hæc, obtaculum Constitutionis.
221. Quantum ad obtaculum voti, aperte S. Ignatius declarat, etiam ad Collegia pertinere; quando in casu defectus collegiorᵘᵐ, id est si minor sit proventᵘ qm duodecim Scholastici sufficiat mendicare jussit ut supra num: 94.
222. Communem omnibᵘ esse pauperᵗᵃᵗᵉᵐ declarat sequens Constitutio: Quo melⁱᵘ pauperᵗᵃᵗⁱˢ puritas et quies illa, qm rerum affert conservetᵗ, nⁱ solum particulares ꝓfessi, v. adjutores formati, hæreditariæ Successionis nⁱ erunt capaces, verᵘᵐ nec domᵘ, nec Ecclesiæ, nec Collegia corᵃ ratione. Sic enim omnibᵘ litibᵘ, et Controversijs ꝑisis, Charitas cū omnibᵘ ad Dei gloriam melⁱᵘ conservabit. Par. b. C. 2. §. 12.
223. Si enim S. Ignatius collegia proventibᵘ abundare voluisset Successionem hæreditatis de jure naturæ, Gentium, Civilⁱ, Canonico: et divino debitam, nⁱ prohibuisset.
224. Et nⁱ Patres existiment ratione Collegiorᵘᵐ se posse esse Ba-

ronos.

rones, Comites Marchiones, Duces Principes, Prepotentes terrar Dominos, put in Imperio alicubi gerunt. Pius V. declarabit hos titulos minime illis convenire, dū ita sancivit.

Quia Societas Mendicans existit, quippe, quæ ex quo Instituto, et Constitutionib⁹ Apostolica autoritate confirmatis bona Stabilia possidere nequit: Sed in certis eleemosynis fidelium⁹ largitionib⁹ et subventionib⁹ vivit. Cum tamen illud in controversiam deduci posset, ex eo quod dicta Societas Collegia habeat vetum adjuncta. Nos ambiguitatem hujꝰ modi omnino amputare volentes, motu ꝓprio et ex certa scientia, declaramꝰ, præpositum et singulas personas Societatis hujusmodi vere et nō ficte mendicantes fuisse, esse et fore. 225.

Et inter alior fratr et Religiosor Mendicantiū Ordines, alios⁹ Fratres et Religiosos Mendicantes, ꝓut illos nō connumeramus, connumerari debere. Pius V. Bulla, Dum indefesse S. 1. et 2. tom. 2. fol. 250. 226.

Quod Concordat cum Constitutione S. Ignatij supra citata, qui ꝓ duodecim tantum Scholasticis Collegit proventū ex bonis Stabilib⁹, sed de reliquo in Defectu, omnino voluit esse mendicantes ob majorem populi ædificationem, Baronatꝰ, Comitatꝰ, Marchionatꝰ, Ducatꝰ Principatꝰ, Terrar Dominatꝰ nunqm illi venerunt in mentem Mendicantib⁹ enim nō conveniunt. 227.

Recte monet S. Augustin. Noli dicere (tam amplas) tuas Possessiones, quia ipsa humana jura tibi concesserunt, quib⁹ (tam amplas) possident Possessiones. Distin. 8. C. Quo jure defendis vero illas. 228.

Et alicubi Seneca Ethnicꝰ ita confundit Religiosos, Est intolerabilis res, posscere nuncios, et contemnere, Indixisti pecu- 229.

nia 230.

nia odium hoc professus es, hanc personam induisti, agenda est, iniquissimum est, te pecuniam sub gloria egestatis acquirere, De Benef. Pecunia autem nomine Possessiones intelliguntur ut l. 9. §. 3. C. Totum quicquid, Et sic rigore vere mendicantis Professionis, Jesuita Ducales possessiones pretendere non possunt.

Secunda Ratio.
Ex Politica illorum.

231. Ipsa Politica Jesuitar. n. laudat cupiditatem in acquirendo cujus Princeps Scribanius ita ngrat ex Stapletono. Morus a prima etate usq; ad annu vite quinquagesimum in Repub. Versatq; in tota vita sua n. auxit censum ultra Sexaginta aureos annuos aut paulo amplius subdit. Et vivit jam in Anglia qui talibq; Officijs infra quinq; annor. Spatium, Censum ad Sexaginta millia aureor. acquisivit. Morus omne Studium suu augendis Regni Regijsq; opibq; Honoribq; Commodis sedulus impendit alter ex hauriendis Regni et Regijs opibq; suis augendis. Instit. Polit. lib. 1. Cap.

232.

233. Vos Mori saute vobis Apodosin p. 33. annos a viduitate Palatinæ Ducales proventq; consumpsistis, Pro Republ. p. augendis familiæ opibq; Honoribq; Commodis, nihil egistis exhauriendis illius opibq. et Vestris augendis operam dedistis, Omnem mobilem Ducalem Substantiam ad Vos tra

234. xistis, Quod reliquum e plusqm Septuaginta millia floren. nor. Annui proventq; in Possessionibq; Magnor. Viror. Hereditarijs ptenditis et sic Censum Vestr. cum enorme prejudicio, n. solum legitimor. Successor. sed ipsius Reipub.

damno.

damno, augere vultis? Cogitate Theologi, an Mores ille Seculares vos Religiosos, et Paupertatem cum tanta Solennitate professos non condemnabit

Tertia Ratio
Ab Exemplo Gallorum.

Henricus quartus Galliar. Rex restitutionem Jesuitis Concedens, ut expulsi iterum in Gallias reducerentur inter alias, et has dedit conditiones. 235.

1. Ne quid Bonorum immobilium, sive emptionis sive Donationis nomine ad se transferant: Nec ab illis etiam accipiant, qui transitum ad Societatem sua faciunt, sed haeredibus legitimis id omne relinquant. 236.

2. Ut legibus Statutisque Regni, sicut reliqui omnes Clerici, libenter se subjiciant. 237.

3. Ne quid Ecclesiasticorum vel Politicorum Negotiorum Suscipiant tractentve, in praejudicium Episcoporum Capitulorum et Academiarum Regni, sed Ordinarijs constitutionibus omnia se formes gerant. 238.

4. Ut Nulla Sacramenta, et ne poenitentiae, quae alijs quam Sui Ordinis hominibus administrent sine permissu Archiepiscoporum et Episcoporum quibus Singuli subjecti sint. 239

Cum ergo Galli etiam Ordinarias haereditates Jesuitis non permiserint, nec quamvendum de Simplicitate Polonorum ut Ducales ab illis occupari patiantur et legitimis haeredibus eripiu. 240.

Quarta Ratio
Ab Exemplo Bonorum Hlebokie

D. Korsak p. m. Palatinus Mscislaviens usq ad Ultimam Senectutem Celebs Consulendo animae suae volebat ex bonis suis Hlebokie dictis Collegium Societatis fundare, in. 241.

proventu Annuo circiter Decem Millium florenor qd suu piu desiderium obtulit P. Fabricio Bamfo, tunc temporis visitatori Societatis in Lithvania, qui P. Bam-
242. fus recusavit acceptare tam amplas Possessiones, cu fructu Annuo decem millium florenor quasi Pauperta tis Collegior tanto Proventu juxta institutum n convenirent. Et in ista sua resistentia tantopere perseveravit, ut D. Palatinus alijs Religiosis videlicet P. Discalceatis Supradicta Bona Dabokie resignare debuisset.
243. Hoc mihi retulit lamentabili voce ille P. Theologus, qui Scripserat Epistolam cujusdam ad quendam Magnatem, Scire Cupientem, quomodo Bona Sua cum utilitate Animae Suae, disponere posset: et Cui nam Religioni Nepotem suum simul cu Bonis dedicare. Illius erant formalia Verba quod Visitatores Itali, n sunt boni p Societate Polona et Lithvana. Quorum P. Bamfus suis impertinentib Scrupulis, tam amplis Possessionib Societatem privari et in alios fecit devivari, cum tanto detri-
244. mento Societatis. Et Videbatr innuere, qd dictus P. Bamfus vix tria millia florenor p Fundatione et dotatione unig Collegij oblata Acceptasset: ne paupertate derogare v circa illam aliquid Stra Voluntatem S. Ignatij et suum Votum, immutare videret.
245. Ab hoc Exemplo Domestico et recenti Jaroslaviense et Ostrogiense Collegia discere debent Ducales Possessiones applicari sibi non posse, quandoquidem Singulis tria millia florenor Annu Proventu Sufficere Videntr juxta illorum institutum.

Objicient Quintini

Quomodo Collegia possint Subsistere in Polonia.

Novus Fundator apparuit in Polonia qui cum trib⁹ 246.
millib⁹ florenor⁹ Polonicalium Collegia Societatis, vult sustentari, nec amplius permittit ex Bonis Stabilib⁹ possideri. Mi Doctor, die nobis placita, et Audiemus te, pone Calculum et ostende possibilitatem.

Responsio

Stante Interdicto S. Ignatij, Ne Collegia majores quent 247.
ex Bonis Stabilib⁹ habeant, qm̃ quae sufficiunt p̃ 50. lis duodecim Scholasticis sustentandis. Et quod obmajorem Populi Edificationẽ ne petant Eleemosynas; nec illo aut dona ulla oblata admittantur. Ut supra N. 206.

Novum dici non potest, qd ex Constitutione ipsius S. Ignatij desumitur, hac enim ratione Oppositores demonstrant, se suar⁹ Constitutionum omnino esse ignorantes, quando me Canonicum rigore illar⁹ vult esse Calculatorem. Obedio: Quid enim Promotionis sperare possem nisi dissentir 248.

Debent ergo esse in Collegijs juxta Institutũ S. Ignatij, 249.
ñ plures quam Duodecim Scholastici: v. g. Sendomiriae ubi audiunt Rhetoricam, Calisij, ubi Philosophiam Posnaniae, ubi Theologiam. Pro hic et similib⁹ Collegijs tria millia florenor⁹ sufficere demonstrandum est.

Et quoniam Computus sit stabilis quantus fieri ñ potest, 250.
Scita Hostis, volo scire ab uno tali Hoste, quantum Sumptum apud illos una persona requirat? Et respondet hoc 251.
ad amussim explicari ñ posse, sed discretioni committendo.

ut Persona Religiosa honeste se possit sustentare, consi-
derando expensas, n solū ordinarias, sed etiam extraordi-
narias, quar certa ratio haberi nequit. Cum aliud aeserio-
255. ribꝫ expiscari n possim, unum ex Coadjutoribꝫ veterem me-
um Amicum s: qui Romæ Cardinam ingressꝫ Societatis, cum
exiguas asaturas ad ignem applicari vidisset, confessus e
altericꝫ quantitatis Asaturas apud Patres Polonos esse vi-
delicet, quas Canis ex impetu vix psaltaret.) Hunc ergo
tangm veridicum interrogo, qui sumptꝫ apud illos ne-
cessary sunt p una persona commode sustentanda? Re-
spondit se ex tempore hoc pstare n posse, sed in crastino
promisit Schedulam, et obtulit tenoris sequentis

Ratio Expensar p persona R. P. N. Theologi Con-
fessarij qui mensam habet servivam.

256. Pro Prandio debent esse fercula N.o 12.
Pro Cena itiꝫ debent esse fercula N.o 10.
Levissime computando Cocum, Ligna, Vinum
Cerevisiam, Aromata fauiunt in diem Florenos — fl.
Jn Mensam Florenos 220. in Annum . . . — 2880.
257. Vestitꝫ qui debet esse ex optimo panno Hispa-
nico. id e Sutanna, Reverenda, Pallio, Pileo. fl. — 300.
Pro Veste hyemali pretiosa triginta sex pre-
tiosis vulpibꝫ subducta, qualis illa fuit, quae
cuicꝫ ex itinere Gallico cum Legatis redeuntis pe-
ricrat, et Magni Scandali ob errorem Ebrietatis
inter Hæreticos occasio fuerat, furtum ubi non
erat imputando . . . . . fl. — 300.
258. Stipendij Ordinary N. Confessarij cū accidentibꝫ
non computando, quia promotiones et ed

peditiones.

spēditiones inferant	fl. 1000.	
Sumptg p Al. equis qui debent esse optimi, unig coloris, curru eleganti, alias Rydwan, Computan. do Stipendium famulo Scutari qui debet esse bene compto, bene vestito, et bonus Orator, item p victu et vestitu Aurigæ p omnium expensis fl.	1000.	256.
Provenit Summa p expensis in Confessariū florē.	3400.	

Pratias egi illi Amico Coadjutori p tali Computo, et Stupefacto dixi, me nō hoc scire velle, quos sumptus faciat aliquis Princeps p sustentatione Sui Confessary, aut Theologi. Sed quid Collegium expendat p sustentatione unig Scholastici: hoc ille cum dixisset se nescire, tanqm sæpiq in Aulis qm in Collegijs versatq; jam video me a Polonis Patribq multo minq a Lithuanis hac de re nō posse habere aliquam bonam informationem 257.

Appello Romam totiq mundi Magistram et inquiro a Nobilissimo Palavicino dissimulare nescio, qui nam sumptq fiant in Collegijs p sustentatione unig Scholastici. Et ita sincere respondet. Dicam rem nō tantū Nobis omnibq, sed etiam quibuscunq non populo interiq Calentibq notissimam. Quicquid Nostro Singulis alendis vestiendis, insumitq Septuagena quotannis Scuta Romæ nō excedit, quæ ne vilissimo quiq circumpedi enutriendo, immodica viderentur. Vindicat C. 14. Stra Scotū 258.

Jam ergo habemq Sumptū unig Scholastici sive Professi Romæ Scuta Septuaginta faciūt Ungaricales aureos N. 41. Julios tres. Ex quibq proveniunt Polonicales florenī. 247. Computando in duodecim, nō ascendunt ad perfectam Summā trium Millium 259.

260

261. um florenor polonicalium. Et sic recte judicatis majorem
proventum Collegijs n deberi, juxta Institutum S. Ignatij
ad quod etiã Nostri Poloni se accommodari n molestè ferent,
pinde p Ostrogiensi Collegio tribus millibus florenor et totid
p Collegio Jaroslaviensi, Contenti esse debent. Quod reliquũ
ex hæreditate Ducissæ Palatinæ, ad Legitimos hæredes de
jure et æquitate ptinebit.

Objicient Quintini.

262. Egregium computistam utcunq contentiumq proventa
Scholasticor quandoquidq Palaviciq Romanq plura n decide-
rat. Sed mi Doctor, oblitus es Præceptor, et Coadjutor quor magna
pars debet esse in Collegijs. An pristis magna jubeor de Colo-
263. cadet. Non sum oblitus Præceptor, et Coadjutor vestror quor
scio n postremam esse partem in Collegijs; quod potissimum
e, hoc p illis reservari videlicet fructus industriales. Quantis
sint momenti, declarabit Vir magnus Philosophus & Medicinæ
Doctor Academicus postmodũ Canonicus Cracovien S. Broscius
in suo Libello, cui Titulũ dederat, Fratres Jesuitarum, ad hoc allu-
dendo, quod cum p clamaretis doctrinam vestram gratuitam
esse sine aliquo Stipendio, demonstravit magno ptio costare
vestras artes in promovendo studio literarum.
264. Scio phibitum fuisse libellũ in Dioecesi Cracovien, et factũ e
in gratiam vestri, n in odium libelli ad magna et Supremam
apud Nos instantiã cui postea cum esset perspectus libellus, agnovit
275. n meruisse phibitionem. Illud est omnium opus ex quo vestris
Præceptoribus et Coadjutoribus tantũ influit ut n opus sit majo-
rem bonor Stabilitũ proventũ desiderare. Scimus enim quantũ
excrescat, si in usum computetis, quid Principes, Senatores, Eccle-
siastici et Seculares, Præpositi, Canonici, Parochi, Nobiles, Cives,

Oppidani,

oppidani et ipsi Hebrei redimendo Scholariū vexam
ab vos annuatim inferant: Quid Parentum in Filios et Nepo
tes Amor ex Creatione Studior̄ donet. quid Devotę Feminę 266.
Sexę et in vita et Causa mortis vobis contribuat. Hæc ipsa
Dueissa Palatina de cujus bonis vertit̄ controversia, lucu:
lentum probet testimonium, quid p̄ triginta tres annos
suæ Viduitatis Vobis Contulerit tangn̄ Aulæ suæ et Offi
cior̄ ejus Directoribę et omniū p̄ventuū dispensatoribę.
Sunt et aliæ Obventiones, de quibę Petrę Aurelię ita memi 267.
nit: Quam vō patrimonio Christi magis luxuriant, qm qui
immensas undiq; a minime malis v maxime malis ho:
minibę Christi Nūe corrogatas opes, in regificis ædificior̄
basilicar̄, aurear̄ gemmear̄q; vestiū sumptuosissimor̄ pe:
ristromatū Scenar̄ Spectaculor̄ luxę effundunt? Ac si
alia luxuriæ genera dixerim̄ n̄ deerunt exempla quibę Confir
mem̄. Hæc vero luxę iste Patrimonio Christi tantū 268.
Sed etiā patrimonio Mammonæ alit̄ interverse multi
sūs hereditates, et a Peculatoribę, rapacibę, Sacrilegis, Si:
moniacis meticulosis, acceptę immensæ stipes, quibę Con:
scientiæ male sanent̄, necessariæ restitutiones eludant̄,
p̄ nova Casuum ingenia opulentiā ita cumulant; quā
Jesuitica animositas tam varie luxuriat, tam alte cervi
ces lateraq; circumflectit. Sed plura n̄ addo, ne longiq; abeā. 269
Subtilię hæc agent̄ et plenię, si eor̄ audacia et importuni:
tas in poster̄ coegerit. Etsi enim multa movere videmur,
plura tamen continem̄, quia tantū dicere decretū ē quantū
eor̄ petulantiæ in p̄sens comprimendæ sufficiat: ut vide:
ant v ipsi v quivis æque Judices, non nulla animi libidine

sed quieto Judicio et misericordissima Animaduia cordium potentia ppemodum immedicabili, nō solū quia curatio nem respuunt, sed etiam quia pauci eos ex charitate cura re, vel possunt, vel audent, cauterium necessariū adhibere. e. Petr: Aurel: Virgil. Cons. Sorbon: adversus Spongiam Lamely, folio mihi 369. & 370.

270. Ex his manifeste apparet multos esse modos, quibus immen sa opes et stipes p Collegia corrogant Sustentationi Prae ceptor et Coadjutor excessive sufficientes: Non opus e Re gnū, Rempubl: et familias tot bonis Stabilibus et Ducali bus privare.

Quinta ratio, ab Exemplo Fundationis Collegij Bransbergensis.

271. Hosius Cardinalis Episcopus Varmiensis et V. Capitulum ejusd Ecclesiae Cathedralis, fundaverunt Collegium Societatis Brans bergae de Anno 1565. in solis octingentis marcis, Burenica libus, quae singulae valent viginti groschos polonicales. Ad dita sunt postea ducenta similes marcae p Commodiori Sus tentatione viginti Societatis Personarum cum tribus Lastis Si liginis et totius Brosei et lignis p hyeme sufficientibus.

272. Pro fabrica subsequenter, dati sunt semel p vemp: mille florenī: et marcae Leves centum valoris ut supra viginti groschorum concessae annuatim ad sarta tecta conservanda, Eccle siae et Collegij. Quae omnia simul Computata etiā juxta antiquū valorem pecuniae quando aureus unganicalis duos flore nos valebat ad tria millia florenorum moderni ptij nō ascendunt et tamen p Fundatione Bransbergensis Collegij sufficiebant; Quod ita P. Provincialis recognovit sicut sequitur.

273. Paulus Boxa Praepositus Provincialis Soc. Jesu in Lithua-

Lithvania cum Scitu facultate, et ratihabitio
ne Admodu Reverendi Patris Nostri Generalis.

Significamq præsentibq Literis nostris, Illustrissimum 274.
et Reverendissimu Dnum D. Simonem Rudnicki Varmi
ensem Episcopum, una cu V. Capitulo suo benigne et suffi:
cienter, idqd in primaria fundatione Collegij Bransbergen.
ex parte Sartor tector templi et Collegij; hac ratione no:
luerq in posterd novis petitionibq Illustrissimo Success:ori
busq ejus nec n V. Capitulo esse molesti, sed de hoc liberali
augmento, et provisione Contenti suerq in posterbq crimq.
Præsuper Fatemur Ex fatum etiam Illustrissm et Rdmum 275.
Dnum una cu V. Capitulo sponte et ex gratia sua donasse
Collegio prominato p restauratione p:senti tector templi
et Collegij, ruina imminentiu, florenos polonicos mille, et
tres sexagenas Arbor pineas suog sumptu illas in littore
Branbergensi collocasse. Proqualibet Auctione fundationis
et Donatione, ut Deus Optimq liberalissimam et ppe:
tua mercedem retribuere dignet, perpetuo à sua Maje
state postulabimq. Date Bransbergæ 17. July 1612.

Paulus Boza Provincialis ma
nu propria

Objcient Quintum.

Aliud erat ante sexaginta v septuaginta annos quan 276.
do Collegium Bransbergense viginti p:sonas justa funda
tionem Constabat, nunc quando ad majorem Dei Gloriã
quinquaginta Viros Numerat, opus est ut nutrimenta
maj habeant justa Nostra professionis Sustentatio
nem Congruentem.

Responsio.

277. Supra ostensū ē ex Instituto S. Ignatij, nō turbā Societatis, sed delectū esse debere: quia nō latebat S. Ignatium quod Itali loquuntz Uni homo val cento; e Cento non Vaglione. Unu. Dolenq; qd in Prussia plura sint Collegia, qm Conversij in vicinia nostra vidimus, Gedanense, Borunense, Marieburgense, Branbergense, Posseliense, - Utinam totiq; si nō Nobiles, si nō Cives saltim Zulavienses Hollandos pluribq; huisce Collegijs vicinos aliquando Conversos audiamq, licet fortasse plures esse possint
270. Nobis tamen incogniti. Sed quid boni supponere possumq? illud verū sit, qd loquitz P. Mutius in litt. ad Superiores Anno 1612. Superiores vero debent esse certi nō unqm alios nobis commonstratoribq, eurum ad Cath instituturos si nos terrenis rebq affixos adhærescere animadvertent. Graviter etiā nec immerito offenderentz hæretici, dum Solos Evangelicam legem, Contemptū divitiarū suadentē proponentes audirent ex una parte videntq ex alia, eosq adeo solicitos p media Algos minime decentia in amplificandis redditibq, v in exaggeranda re familiari &c. Jul: Scoti De Lotes: Pont: in Soc: fol: mihi 24
279. Illud ad laudem majorū vestrorū ptinet qd scribit Possevinus lib. 4. C. 10. Sinenses et finitos cū in Jesuitis peculiare rerq; mundanarū contemptum vident, mirifice in eorū admirationē rapi et ad amplectandam Christi fidem, velut paratos

Objicient D. Quintini

280. Tu quis es? an nō Canonicus Cathedralis? an nō Doctor?

Quare

Quare conversioni speram non adhibes? Placent tibi
ample Possessiones, quare illas in Collegijs reprehendis.

Responsio.

Sum unus ex illis imperfectis quibꝫ sufficit ad vi- 201.
ta æterna possessionem servare mandata: qualia sunt
Ecclesiarꝫ nostrarꝫ Statuta. Ultra illa quibꝫ Homo Christia
nꝫ et Catholicꝫ obligatꝫ. Non fui tam audax, ut mihi 202.
Titulum Socij Christi, et Officium usurparem, et ꝯg
Apostolorꝫ in me Assummerem Arduũ mihi videbatꝫ
imitari, quod alteri dictũ est Si vis perfectꝫ esse, vade, ven:
de, omnia et da pauperibꝫ et sequere me. Vobis palmã
præripere nolui, quorꝫ hoc genus genus vitæ a S. Igna
tio institutum.

Tamen et apud Nos ꝑ Dei gratiã nõ desunt exempla 203.
Conversionis et quidẽ uti illustriora, ita frequentia in
Aula Illustrissimi Præsidis Nostri: sed in his gloriari
nolumꝫ, quibꝫ sufficere posset, in medio dissidentiũ
Constitutos obedientiã Romanæ Ecclesiæ, et fidem
Servasse, et Subditos in Religione Catholica continuisse
juxta illud.

Non minor est virtꝫ quam quærere, parta tueri.

Quis sim interrogas? Quasi jam oblitꝫ me esse exillo 204.
Collegio, cujus Episcopus S. Romani Imperij Princeps
immediate Sedi Apostolicæ cum sua Ecclesia subjectus.
et Vester simul cum Capitulo in Collegio Bransber
gensi, fundator. Nequid amplig a nobis elicideres.
et Possessiones Nostras ad vos transferri posse, speres
Scias nobis talem esse Inhibitionem.

Dilecti filij: Salutem et Apostolicam benedictionem. Et si vos nõ lateat Ecclesiã ista ex bonis S. Apostolicæ Sedis fundamenta sumpsisse, fuisseq; omni tempore a Romanis Pontificibus præsentibus nostris, illis Jura Privilegia atq; Bona, magno effecta tutata, vos tamen sicut accepimus in dicta Sedis Contemptũ et animarũ vestrarũ evidentissimũ periculũ, scientes Bona hujusmodi a dicta
206. Sede Apostolica vos habuisse, et eidem Sedi vos immediate esse subjectos, nõ veremini interdum aliqua ex ejusdem Ecclesiæ Bonis alienare Cui rei Pastorali nostro ut incumbit officio, occurrere paterne volentes vobis et vestris Auctoritate libet, ut ad unumquemq; vestrũ spectat p̃ præsentes in Virtute S. Obedientiæ inhibemus expresse ne quicq̃m de bonis dictæ Ecclesiæ, nec contra illius Jura Privilegia Statuta et libertates innovare Nobis in Consultis, quovis
207. modo præsumatis. Ut autem res vestras commodius tueri, et cũ Serenitate animi, debitas Deo laudes p̃solvere possitis, ad Charissimum in Christo Filium Nostrũ Sigismundum, Poloniæ Regem illustrem scripsimus ut vobis rebusq; vestris opportune favere velit. Quod p̃ sua Regia benitate atq; prudentia eum nostro intuitu nõ dubitamus esse facturũ Datum Romæ apud S. Petrum die 23 Junii 1512. Pontifs. Nostri Anno nono.

208. Bona ut ergo mihi talis substantia cui nõ peccatum in Conscientia, quia illam possidet summo Pontifice Benefactore et fundatore Bene velim expendas tenorem illarũ literarũ Ut si quando nos de recursu ad Sedem Apostoli

cam.

cam in Nostris gravaminibq Capitulariter loqui audi
ers, n vitio vertas, neq p rebellibq habeas, cum id facim
qd nobis in virtute S. Obedientiæ a Summo Pontifice,
Domino et Fundatore Nostro injuncti & cujus intuitu 289.
et Autoritate, omnia a nobis et a Subditis Nostris gra
vamina amovere possumq sicp Nobis, vigore pactor a:
pud Serenissimum Regem et Rempublicam intercedat.

Sexta et ultima Ratio.

Societatem n posse succedere in Bona Jaroslavien:
sia et Ostrogiensia ppter illectionem
Si hoc probari posset taliter Jesuitas cum Ducissa Vidua 290
processisse, p ut habetq in motivis privatis: de Concilian:
dis Viduis opulentis Societati: et de dispositione red:
ditus quos habeat, Ibiq C: T. Nullum est dubium lo
cum esse dispositioni Concily Mogantini p ut sequitur
sub Rubrica.
Restituantq hæredibus res eorum qui ab Episcopis 291.
vel Abbatibus decepti eorum deposuerunt.
Constituit sane Sacer Ille conveng ut Episcopi sint Ab
bates qui n in fructu animar, sed in avaritiam et tur 292.
pe lucrum inhiantes, quoslibet homines circumveni:
endo totonderunt et res eor tali psvasione sumpsue:
runt, pœnitentiæ Canonica p ut pote turpis lucri Se:
ctatores) subjaceant. Si vero, qui illeuti eorum de:
posuerunt in eo qd expetunt, præverare cogantq. Res
vero eor hæredibq reddantur 20. q 3. C. 5.
Atq ita ex istis sex rationibq et multar objectionum 293.
solutionibq evidenter appareat, Jesuitas vigore Justitiæ

pauperes et mendicantes, n̄ posse se intromittere in Ducales possessiones, cum preiudicio sui institu-
ti, et legitimor̄ Successor̄ enormi lesione.

Objicient ultimo Quintini.

Illud, quod contra me Scripsit Kiesielsky.

294. Ducmadmodum onerati mero n̄ continent et Aburi
et Secretum sed quid suū alienumq; e pariter effundit,
sta Canonicus Markiewicz J.U.D. totq; iracundia et
indignatione p̄ vomitq; Scientia Suprema ac Zeli an-
tea p̄ Clero in Materia decimar̄ nunc p̄ suis patro-
nis occasione donatar̄ nobis possessionum robustissi-
295. mi aperuit mentem quo rarissima Nostra, Arcana Suor̄
Canonū et Nostrar̄ Constitutionū omnia revelavit. Iller
ebrosum multis ingenijs tormentum ad versus Socie-
tatem Polonam admovisse: Sed illud tanquam aranei
arain telas, minerva fortiter fore dirumpat futiliter
et exiliter nimis ad Calculos incircumspecta rationis
tuæ Societatem evocasti, multas una et Collegiti Sarci-
nas ex Canonibq; vitior̄ p̄ quibq; et audisse memoras gra-
viora, qm̄ Clivia ex Demetrio lingua calamiq; vulneras
296. Sed quia Lectorem Zeli tui Judicem appellasti, ad Lecto-
rem ex umbra extractq; egredere etiā si cunctaris ob-
torto collo judicandq; Kiesiel: Doctr: 10. Beneficijs pri-
vandus: ad Muscos, Boetios relegandq; Doct: 8. Ad
triremes damnandq; Modest: 29. ad palinodiam obli-
gandq; modest: 35. Fuste et faretra omnium Satyrar̄
exagitandus Modest: 30.

Q vi

O si ——— laniatum corpore toto
Atq; manus ambas, populataq; tempora raptis
Auribus et truncas, inhonesto vulnere nares
ex Eneid: 6. Doctorem Marliewicz habueremus
Dic mihi quale tibi nomen post fata relinquo?
Pro tali Audacia Cavete? Die si Tertuliano credis,
utrum inter Celites vis aliquando Numerandus? in-
quid ille, lib. de Idololatria Cap. 9.
Non potuit regnum Celorum sperare; cujus digitus
abutitur calo. Ita hoc Nicolaij Cognomen movet: 30.
est typo: impressum Defectu suo [illegible]

Bibl. Jag.

45

List Oyca S. Klemensa XIII. pisany do Nayiasnieyszego Ludwika XV. Krola Francuskiego w Sprawie Jezuitow z Włoskiego przetłumaczony A.D. 1762.

Naymilszemu w Chrystusie Synowi Ludwikowi Francuskiemu Krolowi Chrzescianskiemu Klemens Papiez XIII.

Oto nayiasnieyszy Krolu mocney Twoiey obrony zwłaszcza potrzebuiemy, nie dla samych iuz Jezuitow, y dla ich rzeczy, lecz dla Religiy y wiary S. ponieważ nasko dziś widzimy y poznawamy, że Interes Jezuitow z interesem wiary złączony tak nader y spoiony.

Dawno iuz nieprzyiaciele wiary S., za cel sobie wzięli wykorzenic Jezuitow, iako rzecz bardzo potrzebną do wiary wyniszczenia: iakoż ich zamysły te nader ze radością im zaczynaią. Nieustępuiemy zdiecia zatem płakac musimy nad tego Zakonu Panstwach W.K.M. spustoszeniem, gdzie on z tak wielkim zawsze pożytkiem pracował, iuż około wychowania Młodzi, iuż około szczepienia zdrowey Nauki, iuż na ostatek około innych pobożnych dzieł, od ktorych Religia y wiara wzrost swoy bierze, szerzy się y wzmacnia.

Wiemy o tym, że W.K. Mość zarownie z nami ubolewasz nad

nad tym tak smutnym przypadkiem, wiemy ze tema
złema zabiegaiąc, wiele mysliles, y czyniles, lecz Nay
jaśnieyszy Krolu trzeba tu czynic wszytko, trzeba całey
od Boga sobie oney mocy ktore idzie obiazowa
tey utrzymacie.

Powinny zaiste tu idzie, kiedy Pany swieckie, czymią
się Mistrzami Nauki, Wiary, wdzierzą się do swią-
tnicy, y uczyniwszy samych siebie Sędziami, nad
wemi nayswietszemi Sprawami, ktoremi się Człowie
Bogu obowiązuie na Stanek Jego posuięca, wiec sie-
bey zelżywemi podkpiac Reguły y ustawy, poczyna
ne y tyle razy, iawnie potwierdzone od Stolice Ap
stolskiey, ktorey iednak sam Chrystus obiecał ob
litość swoią przytomność, y objaśnienie dorzą
sią y postrzedza drogi Trzodzie sobie powierzoney.
Przestraszony więc będąc tak niesłychanym przed
pomięszkiem, oraz obawiaiąc się wszkodzyć ieden
złości, znam dobrze y widzę, że to wszytko przepu
szcza Bog na własnych moich grzechow ukaran
wiarze wiem, że proba karzącego się, przemi
Niebiosa, przetoż publicznemi y szczegulnemi

modlitw

modlitwami, iuzem się uciekł do Boga, iako Oyca
Miłosierdzia, prosząc Go z iak nayściślieyszą Wiarą
moiego Skruchę, żeby gniewu swoy ieszcze zatrzymał,
będąc tymczasem przy mnie, gotuiącemu moiemi łzami,
który przez Ducha Swiętego obowiązek Urzędu mojego
Apostolskiego pobudzony przykładami Przodków
moich, czynić będę musiał przeciwko pomienio-
nym Swiętokim Urzędom, dla dania odpowied-
szliwym krzywdam Religiy uczynionym, y dla
oddalenia się owego zgorszenia, które się wszech
całego powszechnego Kościoła uczyniło.
Po uczynionej modlitwie do Boga, do tego się uda-
wiem do mych, jeżeli nie do Stopu Kościelnego z
Cytowską więc uprzeią w Twoie się Nayświętszy
Imiu ręce oddaię, prosząc przez pełne Miłosier-
dzia wnętrzności Chrystusowe, abyś raczył dziel-
nej Twoiey ręki dla wsparcia chwiejącego się
iuż Kościoła, dla uczynienia oraz tamy skutecz-
nej owey rzeczy, która ze wszystkich stron zbrze-
gu wylewaiąc, niepochamowanie zbiera, wzra-
sta się y grozi.

Wzywamy też ieszcze na ratunek gorliwych Biskupow Braci naszych w Sarepcie teraz na walnym ziezdzie zgromadzonych, pobudzaiąc ich, azeby się przed Tronem B.K.M. stawili, przekładaiąc tak wielkie niebezpieczeństwo, w ktorym znayduie się ten Kościoł Francuski, ieden tak wielki y zacny Kościoł za powszechnego.

Nie wątpię że B.K.M. pozwoliż zasmuconemu Kościołowi pomoc przez usta własnych Pasterzow swoich, pobudzaiąc y bojaźni budząc zostawuie, że pod tey własnie czas, od boku tego Chrystusowego Kościoła, tak dzielnych, y tak Rożnych obrońcow gwałtem wydzieraią, gubią y niszczą. Kiedy nieprzyiaciele Wiary ze wszystkich stron, w sliczbie y mocy, co dzień się bardziey zmacniaią y szerzą. Ustrzegł zaiste Nayiaśnieyszy Krolu rady Twoich Pasterzow, iako tych, ktorzy nayusilniey troskliwi będą powinni o te tak wielkie Wiary N. niebezpieczeństwa, ktorzy też nad wszystkich bardziey świadomi będąc potrzeb Domu Bożego, mogą B.K.M. poradzić iakim sposobem temu tak wielkiemu złemu trzeba zabiegać.

Ja ty

47

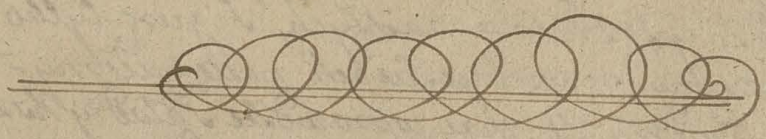
W tym czasem przedłużac Boże z iak nayuiętsze
Ducha gorliwości pokorne moie modły do Nayuyż
szego, ażeby on światłem Bostwa swoiego, oświecić
Ie raczył wszelki umysł WKMci, oraz żeby dodawszy mocy
sił, vspokoiła do zwyciężenia trudności które są
na przeszkodzie Jego swiętobliwym vsposobieniom
i amystom, teraz zaś z nayściślieyszym Obowiązku
vległości przyrzeczeniem bacz WKMci, y całey Jego Nay-
iaśnieyszey Familij Apostolskie Błogosławieństwo
Dan w Rzymie Dnia 5. Stycznia 1762.

Haec Epistola manuscripta, per scripta est ex Epistola
originali typis impressa.

49

MAŁPA CZŁOWIEK

w Cnocie
w Obyczaiach, y Kroiu, to iest.
na Kształt Ludzkiey
ale nie całe Ludzka
Wieku teraźnieyszego
Kanicra Ludzka.



Do Czytelnika

Przyganiasz podobno Ta Skaury Czytelniku, dziecinney Xiążki Tytułowi: ile wiedząc dobrze że Wszechmocna Stworzyciela Ręka, chcąc mieć na Swiecie Człowieka, na podobieństwo Swoie uformowała. Ale ja cię pobornie proszę, raczy Cię pierwsza do ostatniey Karta oka y uwagi pociągnąć, a tak podobno z wspaniałey swoiey pasyi wypuścisz Authora: Ktory frontowawszy Xiążkę moralnym Portretem albo raczey opisaniem Człowieka, przyznać raczysz, że my ludzie wieku teraźnieyszego, wyszedłszy y wyrodziwszy się niejako w doskonałości dawnych ludzi y Przodkow naszych, Figurę tylko człowieka nosimy, a w obyczaiach postępuiemy z Matką Naturą Zwierzątko ma wprawdzie Skład y Kształt tworzy nasz, y nieco ludzkiey naśladuie Rzeczy, ale że nie doskonale respektem wewnątrzney dyspozycyey Duszy Człowiekiem mianować się niemoże: Karzę Cię tym Tak aby to pisanie na tabakierkę Człowieczeństwa Cię narazić się mogło; bo wnim Augusty nowey przyznam się Zażyłem spowiedzi, y to z własney niedoskonałości y obyczaiow wyrobiłem postępek. W ktorym ieżeli co swoiego według stanu y kondycyi poznawszy y upatrzysz, mnie niewinnemu, poprawić raczey, a nie znieważ. A tak żyi zdrowo w osobie Człowieka.

Matka Człowieka w Cnotach

Zasow li nieszczęśliwości w nich przewrotnemu dowcipowi Ludzkiemu przyznać mamy? że tak pięknie do skonała y prawie niepoięta Wszechmocney Stworzyciela Ręki y Twarzy Figurę chcąc podobno poprawić, przysposobiona na sobie nieuważny Człowiek popsował staniera. Tak li miało bydź? niepytam się. Ale iako powinno bydź, y bywało przed tym, wiem dobrze. A zatym pozwol mi Boże? Naydoskonalszy Authorze. Twoiey w Stworzeniu szkody, Ktora tym większa bywa, że bywa w dziele doskonalszym. Nie tu nie mowię o Zewnętrzney na ktora pozwalamy twarzy: bo się iey przypadnie będzie czas na inszym mieyscu: Ale raczey o tey, Ktora Pan Bog na wyobrażenie swoie, wszelkiem wewnętrzney Dyspozycyi, y rozumney Duszy schrzą y wlepił w Człowieka, abiż mogła skład oney na upodobanie całego Nieba y świata, przez proporcyonalna przyiemność cnot wszystkich y doskonałości y osobnac inszych na Swiecie Kreatur przechodzącey: Bo tey mowię twarzy, w ktorey naypierwszy Author Konsztu y dzieła swoiego o wspolitym podziwieniu prayznać mieli zalecenie: W ktorey na ukontentowanie serca swoiego w dzięku y wdzięczności, dobrowolna proporcyonowałość osobności w ktorey mieli y wspolna niesłabo powagę swoię tak zasadzić, że się iey wszystkie Kreatur

Twarzy, w Relegnicyi, w Miłości, w poszanowaniu, w bo
iaźni, y w używaniu poddał muzyki: w lotora oko prze
Zorności y opatrzności swoiey, tudzież serce, niepoiętey
miłości wlepiwszy, samem na ostatek Bostwem przez
Wcielenieście Syna swoiego welgnąć ustawia Ludzka
Boska, a Boska Ludzka, zgoła iedne mieć Twarz swo
ię: O Twarzy? Słońca raczey a nie oka, Nieba nie Ziemi
godna? Kędyż es się Ziemi czasy podziała? Kędyż są two
ie Życia dłuższego albo raczey wiecznego Sinie? Wcoże
cie poszły Kandory, Rumience y cała przyiemności for
cya? O was mowię cnoty Swiętę, Ktore się Człowieka, w
Życiu, w Człowieku Boga Kompendyowały: Ktore
cie przez trzydzieści lat w Życiu Jego na Swiecie,
ustawiczne Kwitnęły, dla tego, aby Człowiek w tych że
Duszy ozdobach przez Żywe naśladowanie Stworcy y
wspat Człowieka swoiego nieznużony utrzymował
Wigor: wten czas tylko będąc godnym Tytułu praw
dziwego Człowieka, kiedy w Cnotach Życiem Boskim
w Naturze Ludzkiey wyrażonych, postępuie. Kędyż
was szukać będę? w Państwach liy Krolestwach ca
tych? w Zwierzchnościach y władzach? O iak ciężkiey
y nieskutecznej podiętem się pracy: Życ mi było z
wami stracone dawności wiekow z samemi Gro
bami waszemi Imiona Starożytney podziwić Lu
dzie? Tam bym się był napatrzył w Cnotach Ludzkich
w Ludziach Boga, w Bogu polubił, w pobożnie wszystkich
żyiących szczęśliwości, w Szczęśliwościach stodkiey

y spo

y społeczney Dawcy wszystkiego Chwały. Widziałbym
był W Państwach y Królestwach
Owe przyobiecałą Ludowi Bożemu Ziemią, w ktorey
dla pobożności, dla zachowania przykazania swoiego,
dla Roty świątobliwych Narodu Obyczaiow, pomnażał Pan Bog wszelakie dostatki y obfitości społeczeństwu
onych błogosławiąc zażywanie. Widziałbym był.
W Tych Błogosławionych Ziemiach
Stoiące wieczney Chwały y pamięci splendorem Mistyczne owe Trony Salomonowe, na ktorych przybior y
ozdobienie nie znowały prawdziwe Mieszkańcow
y Państwa w wnętrzności Ale tylko kosc słoniowa
Ata zawadziła Apparencya dla pożytecznej osiadania
cym ie Monarchom nauki y przestrogi. Że lubo ich Pan
Bog na wielu podwyższa Ludzi względem naywyższych stopniow y dostoieństwa, w rownowagi iednak mieć
chce skarżytelney natury Ludzkiey, na ktora pamiętaiąc uważać maią. Że podwyższone ich ciało współnym przyrodzenia Obyczaiem kiedykolwiek odpaść
od kości. A tak o Ludzkie nad Ludźmi wiadomie
winni panowanie to iest w przykładney Bogoboyności w ostrożney y wczesney sprawiedliwości, w przyiemney każdemu łaskawości, w usilnym o pomnożenie Chwały Boskiey y Dobra pospolitego pieczołowaniu. Niech ma Uprzątz prawem poprzysiężonej
wiany Zupełne Żony swoiey Ciało. Dawid zaś niechay wie że mu tylko o kosciach iey wiedzieć przystoi
nie

nie y mylić według powołania należy, aby się przez
zastąpienie Oyczyzny, Niepryiacielem, uciemiężeniem,
ubóstwem, y pospolitym niedostatkiem po cudzey
nieponiewieraty Ziemi. Niech ma swych dobytkow mieysc, y pracowitych zabiegow zbiory wszystko
w pospolitosci poddaństwo, y aby, ii miec zarosle
mogło, Krolowi znich na Tron swoy nieznosła przez
niesłuszność potędze służąca miec nie należy, ale raczey aż do końca przysiadać, y czas cierpliwie znosić po
trzeba na deliberacyach, na Radach, y na innych
całości dobra pospolitego y sprawiedliwosci służących Aktach. Tronu bowiem ozdobic sama dostatecznie wystarczy powaga, kiedy w dostatku y Appanacyach powierzonego sobie narodu ustawicznej
Stałe będzie: widziałbym był.

Na tych tak dostoynych Tronach
Owe cudowney władzy Monarszey Zwierzchności
Którym Pan Bog, y dla których ludowi ich ustawiczna bywał przytomnym Assystencya w ciężkich
wojnach y okazyach nieuyściym Kamieniem, w
desperowanych potyczkach zbroyna y niesfatygowana Prawica w oblężeniach y głodach cudowna y chopna nad zamiar prowidencya w trudnych
y niepodobnych przeprawach, łatwa y bespieczna
droga, których same nawet berła, Laski y inne
przetożnia znaki, cudownemi uprzywileiowały
cnotami y mocami, tak dalece: że Kleinota
ich

ich, iakoby samych ordynansow y rozbazow, nie tylko
Ludzi ale samych Nieba Gwiazd Opolu, bezdenne Morza,
y inszie Elementa stuchaty, y w Cudownym observo-
waty postuszeństwie. Zgoła sam Pan Bog dla pobo-
żności y zasług, za nich woiewat Woyska nieprzyia-
cielskie znosił, y to widział bym był.

W Tych ubostwionych Zwierzchnościach
Owo bez Bogomyślności, polowy y poluty Dawidowy
o pomnożenie wian y Chwały Boskiey cudownie u-
ciuiących Józefatowi, one usilnie utrzymuiących
Barachiaszow dla nicy rezolutnie grzmiących Luder
kow, Onię w ochronie Krwi Narodu swoiego porów-
nuiem człuiących Wacławow. Napatrzyłbym się
był. W Krolach y Monarchach
Pobożnych Augustow, Wstydliwych Bolestawow, Czy
stych y wstrzemięźliwych Jozefow, sprawiedliwych
Kureliuszow gorliwych o całość Państwa Alfon-
sow y innych tak wiele stodkiey y świętey teraz pa
mięci przedtym Życia y obyczaiow Krolow. Ale tem
czasu Ach! nieszczęśliwości wielkie, kędy się to po
działo? gdzie Tron osiada albo nie odrodna od nie
prawości Antecessorow Natura, albo sama panowa
nia Ambicya: w panowaniu ciężko Ludziom pote
ga w błędzie własna pasyonalna wola w woli nie
znosne bez prawie w tym przykry nieporządek, we
wszystkim bezbożne uaimierzenie y Tyranstwo.
Kędy miejsce zabrało pobożności bezbożność, Mi-

łości

łości Boskiey wszeteczeństwo y nierząd, wiarę po-
zor y niedowiarstwo, sprawiedliwości bezprawie, przy-
sięgę gwałt y niepoczciwstwo, powagę błotko,
sercu Nabożnemu y Cnotliwemu Infamia, Woynę pretext,
pobożnemu wewnętrzne zamieszanie, Dobru pospo-
litemu Interess, prywatnemu Złodzierstwo y opora-
cya, Cnotliwości ruina, Zastępom krzywda, nie godnose
Honor, Zgoła błogosławieństwu nieużytkiem Bo-
skiemu same złe, y nieobłaskawany krwi dostoy-
ney szafunek. Nektarem y mlekiem szczęśliwości
wszelakich płynęły przedtym Narodom, Stolicę Kto-
rych przyiemnicy, Zły byt nad wszelkie Ambrozyę
teraźnieysze pościech. Semi czasy gorzkiemi łzami
y krwią bolesną w ciężkości niemałey prasie wy-
ciśnionemi niepłyną iakokolwiek, ale cały prawie
Swiat zatapiaią. A to czemu pytam się? znadna od-
powiedź: Bo przedtym Ludzie według Boga a bywali,
a według Ludzi Krolowie, według tych czas Pan
Bog dla Ludzi. Cała cnota Cnotliwa, poddaństwa
stoia Trony y Maiestaty niewzruszone, a dla Cnot
y pobożności Krolow, utwierdza Pan Bog w Wie-
rze y we wszystkim poddanych, iako przeciwnym
sposobem upada Rząd y władza, alteracya poczci-
szeństwa, tak dla sądzących o Monarchow złych cia, ca-
łe choć niewinne Pan Bog złych karze narody. W
Wszelkie obfitości płodna y urodzaina żyiącym
bywała Ziemia, bo na niey żyli y grzebli się z
Swiata schodzący Ludzie podziemi y Swiątobliwi,
tenaż

teraz że ia wobadwa sposoby życia y umieraia
ładaiabo napełnili, dla tego ia nieznosnemu Pan
Bog poddaie panowaniu, gdzie dla ładaiących podda
nych Krol dobry, dla złego Krola dobrzy poddani
bydź niemogą. A tak nieszczęśliwym ciągnąć się
ogniwym, czyni sedicia poddaństwa z Tyranstwem
Panowania; Wikta wolności y swobody, mata nie-
rząd narodow Prawa y obyczaiu, sidli samych Ludzi w-
Niewola, w ktorey krew, Honor, Fortuna, pospolite y
prywatne dobra, ida za dyskrecyą Kolicznosci na-
szą, nie Pisał rewerencya Maiestatow nie Każe, co
się teraźnieyszych lat, przez nie przyzwoita z wierz-
chność w rożnych Państwach y Krolestwach dzieią,
o czym nie ktory namienia Docta.

Życie cież ieszcze? czyli tylko cienie
Zemsty szukaiąc y ialnis nadgrody
Przez pozwolone na świat się wrodzenie
Smutne widzenia, nosicie nadgrody?
Żyżychli widzieni? czy tylko złudzenie
Tych, ktorym mito Żyć bywało w przody
Kiedy przychylna Miłosc Maiestatu
Wiesze Poddanstwu, panowała światu

Nie na Krolestwa, lecz teraz na Groby
Nayżyzszy Ziemie, poddane Zwierzchności
Gdzie tylko smutne Pieśni, y Żałoby
Albo po polach widzieć martwe Kości

Gdzie

Gdzie mars wyssawszy z ludzkiey krew wątroby
Albo głod żadzy do szczętu wnętrzności
Łaskawym cały zbiór zażarnat Łupem
A tylko samym mieysca ustat trupem

Gdzie pobory y czas zmierzywszy spolowny
Własnym popiołem ozdoby zagrzebła
Niesprawiedliwey chęć prywatna Woyny
Ślub interess niestawszy zdziebła
Szafunek nato odwadzyła choyny
Ażeby Ludzi Tysiącami grzebła
Albo zruciwszy Łaskawosc z Natury
Ledwo ich z własney niedarta skory

Gdzie się zgłodniałych sam cień tylko włoczy
Ludzi ze wszystkiey odartych chudoby
Ktorych się chlebem nienapchanym tuczy
Serca niemaiąc procz Kiszki wątroby
Drab niepotrzebny a iabo ślep chuczy
Lub go do kota obleżły podzoby
Ziewaiąc nażer ustawicznie Selbuchem
A na skwierki Ludzkie będąc slepym, głuchym

Gdzie nieprzyiemna wolnosc panowaniu
Z Praw swoich spadszy zmiarłwiała y leżła
A surowemu w Sitach rozkazaniu
Wszelka swobody dostoynosc podległa
Gdzie przybra władza stanowm, powołaniu
Od szabelki porwawszy do zgrzebła
Wciężkiey Szlachcica przymusiła musy
Kłodzyc Konie albo miec na stroży

Gdzie drab w niekarnych bykaiący zbytkach
w Domu y w Cudzey wolnosc rozsiekaiąc lekie
w Gumnach, Szpilerzach, w Oborach, w dobytkach
Na Zazywaniu maią y obelżenie,
Ani w Swiątnicach Panskich y Przybytkach
Gdzie czczimy Ciała Boskiego złożenie
Dyskretniey stego zwykł zażywać serca
Szarpać, Gwałtownik, Zboyca, Morderca,

Gdzie posuwcone Kościoły na Szkapy
Na poiedynki y bitwy Cmentarze
Na mosze wyski, Łoszka y Kanapy
Pobrałano straszliwe Ołtarze
A Swięte proce, Filary, Ociapy,
Rospuszta w Swoiey chorobie niekarze
Sprofanowawszy niewsty dami Farby,
Na wielkie wszerz wzdłuż porabała Karby

Gdzie słudzy Boscy Pobożni Kapłani
przez nieuczciwa Charakteru wzgarde
Nietrafom służyć pobożnfundowani
Albo chędożyć muszą Kurdygarde
A Domow własnych Kędzior Klebani
Ledwo nie na tep Skakaiąc przez darde
Mieysca y wyżod ustępuiąc wielu
Dla niepryzstoynych Naszbar y burdelu

Gdzie wiara Miłość Stuierdzona przed Bogiem
Już nie za swoim wzazywaniu Prawem
Ale za wolnym Zwierzchności natogiem

Kontra

Kontraktem chodzi Arenda, Zastawem
A Mąż że wtorkim uraczeni Rogiem.
Kwasiwszy tylko wey rzeniem sia krawym
Owę dezodna y Uszliwa Mina
Przez sciane musza ciopiec osłomine

O Trony? Trumny raczey rzekę
W ktorych szczęśliwosc Kraiow leży trupem
Wtez to wam Pan Bog podat ich Opiekę
Iz Ludzmi Krwie swey Drogiemi okupem
Tedy im strawie tky miały powieke
Albo y sami marturc stawac stupem
Przez chciwe życia nędznego trawienie
Na tak nieznosne trosbi wstrapienie

Tyle z Interesy prywata wazy
Dla ktorey całym wnuszeliscie światem
Że Prawo Boskie y Ludzkie przewazy
Doczesnym waszym Rządem, Naiestatem
Byle iuż złego Smierc was nie obnazy
Cwyrabiacie y mnie chcecie zatym
Że dla pozorney w Rzeczach Rządu tuszy
Samey azardem prawnicze Duszy

Tyle przemysłow w Otchłan wojny wchodzi
Niesprawiedliwych wprzemysły sposobow
W sposoby tyle Mars potyczek zwodzi
W Politycznie tile sypie Mogieł Grobow
W Groby tak wiele Ludzi z świata zchodzi
Za Ludzmi tyle też płynie Strboro

O sierocialych Żon, Matek powinnych
A coż o Stratach rzecz się może innych.

Putki w ogromne stanowicie szyki
Wte na rzecz Ludzi ciągnące Tyrsiące
Na Ludzi żywych y na Nieboszczyki
Całego Roku liczyć Miesiące
W Miesiące spęży, w spęży tży sąk Rzęki
I Złoto płynie nieustawaiące
Ubogich Ludzi: na to Państw ruina
A tey u Was w chwodzi Oni Krolowi wina.

O. Nieobiety krzywd Ludzkich dostatku
Jak że tak wielka Zaniesiesz machinę
Kiedy poyść z Swiata Każa na ostatku
Tam gdzie nay mnieysza płacie odrobinę
Dusza potrzeba: w podchlebnym przydatku
Nadgrobek Każe czytać twoie winę
Tu leży Wielki Krol z Honorem wszędy
A Dusza Jego diabłom sama nie kędy.

Jawor tak bywa zwyczaynie, gdzie myśl wyniosłości
stanie y doztojeństwa, tudzież z Machinami świato-
wych Imprez zawalona, pamięci na pospolity Zgon Ży-
cia, y Wieczny Los Duszy niepozwala. Wspomnieć
wam tu mito Ludwiku, Francuzki, y Karolu Hiszpański,
Krolowie: Z Ktorych iden pod czas Nowacyi na:
Mszy Swiętey, z Troda ze Maiestatu y padaiąc na:
Ziemię

Ziemie miał zwyczay łamać zdźiebło w Rękach, wyznawaiąc y wyrażaiąc przez to w obecności Nayuyższego Maiestatu Bosskiego o utomność y słabość ludzkiey Natury swoiey. Drugi Głow prochem ziemi posypował, wzbudzaiąc w niey pamięć podłey z ktorey go Ręka Stworzyciela miec chciała Materyi, y miec zechce obecnego Straszliwemu Sądowi swoiemu. Insi podczas Ceremonii Oyca do bywali Zła Rzeczy gnaiąc, albo z Rąk Bosskich życie swoie wzięli, tak go na pomnożenie Wiary y Chwały Jego Zażyć y przez Krwi wylanie oddać nazad go=towi. Insze te Monarchow zwyczaie y Prawy, nie z przeszłey stanu Krolewskiego, ale z uwagi podłości Natury swoiey ludzkiey pochodzące, niemogły inaczey tylko o rząd sprawiedliwy, sobie zbawienny, Pomnożeniu Wiary, y Chwały Bosskiey skuteczny, Narodom swoim przyiemny y pożyteczny usitowac. Ale niech idzie za grzechem, tudzież za wolą y sprawiedliwością Boską wszelka Zwierzchność y Postępowanie Dyspozycyą, litera niepoięty w Sądach swoich zasadzita Secret. My zaś obroćmy oko na bliższe Maiestatem Dostoieństwo y niech mi się spytać tu godzi z Bostyliuszem Rzymskim.

Quo Pos conscripserat loco Virtus & Pietas Patres Conscripti?

Do Senatu to mowi, bo Senatorowie Rzymscy tym się Tytułem pisali, Patres conscripti: Oycowie pospisowani. Piękna to tam przecież; bo to na pochwałę mowi się=na żywiła z uczynkami była proporcyą, gdzie nie na ob=tudnym Panegirystow Piorze, słowy Imiona, ale w Mężnych wiadomością stoiące pisać się mogły y pisały.

gdzie

gdźie prawdziwym y profesyonalnym Oycom Oyczyzny
Każdy Senator popisował się y nie na pozor mozół się zna-
wał, o Dobro pospolite bardziey, aniżeli o własnych vsiłu-
iąc Dzieci życiu, y wszystko swoie prywatne, rzeczy od
niey o pokładaiąc, Gdźie wtak dostoyny Respect, nieład ne
Interessowane Respekta, ale sama Cnota zastuga, Pobor
znosi wpływy aty Mężow: te były do Senatu stopniami,
te w Senacie Krzesłami, te w Krzesłach wieną Maies-
tatom Rada, y ozdoba. Przez Lata zasługami w Oyczyźnie
y dostoinatościa w życiu dobrze wyprobowane na to
mieysce iuż było potrzeba, na Którym Rady powaga
z Kombinowane umiaty dozgadzał wspolnym Tronom,
y Dobru pospolitemu zawsze zytom, tak dalece: że na ono
ustawicznie wadze naymnieyszym iednodnym iego nie-
przemagaią Interessyiem, trzymać się wszystkiwo-
ść mogły: Siła bowiem iedne przeciw drugiemu Pote-
ga y powodzeniem zaważy Krolestwo, w Którym wszy-
stkie stany, na ieden dobra pospolitego ważą się Interess
to iest nie dla siebie, nie dla Pana, nie dla Rzpltey bez Ra-
na partykularnie wituiąc, ale tego wszystkiego o widnym
pożytku. Stała stanowna y stratowna
wszystkim Narodom bywała Rzeczpltea Rzymska, bo
stała zgoda powszechna y rada Senatu skuteczna: bo za-
wsze doskonała doskonała bo nieprzewrotna bo nie
interessowana bo ostrożna y uważna. Uważna bo od
ludzi doskonałych y przez wszystkie okoliczności za-
su y stanu wyprobowanych pochodziła. Umieli oni
radzić o Woynie, bo się dobrze nieżyli y nawieżyli wo-
wać, opatrznie radzili o Pokoiu, bo wszystkich niewcza-
sow

sow Nubes pieć Znatw, Szlarchow, Krurie w tamtey ystab:
stanuyi Szafunku. Ktore woyna przy nowie Zuyta
doskonała mieli experyencya. Nie o prywatym, o pos:
politym Dobrze radzili, bo Podziwosc obowiązkowi
y uwadze rozumowi korrespondiące mieli, wiedząc do
brze, że w pospolitey całosci całosc party Kulama stoi,
y tam iey Sztuba Każdemu potrzeba. Nie w Senacie
Fortun nabywali, ani do Senatu sama fortuna bywa
ła im promocya. Co ta mowie iakoś się zdało z Choby
Zastuż Antecessorow, niby naturalnym sposobem w
Sukcessorow zlewaiąca się, tak dalece, że przez żywe
onej naśladowanie, w Każdym Znac mogła Senatorze
Oyca, Dziada, Pradziada, y tam innych Przodkow wy-
sokosci, wielkim Zasłonionych: iednem Senatem całe
Domy, y Familie adorowac potrzeba było, bo albo no-
sieli na sobie, albo nosic godne y zgodne były Senato-
ska Godnosc, przezacne w nich osoby: Wczym liczne
Historykow pioro napełniły owe. Nie mierzelne w
Senacie y na Urzędach nie umieraiące Fabrycyuszow,
Forbwatow, Fabiuszow, Brutusow, Korneliuszow, y in-
sze Nomina. Acz o tym mowić pospolicie, wyrzymy
tez y na dawne Pałacow Nadgrobki a wzbudźmy w pamię
ci owe zacne przez Krzywde wiekow, Zasławskich, Ostrog
skich, Zbarazkich, Zołkiewskich, Tarnowskich, ginące
stoiące ieszcze chwalebnie w Wielkich Sukcessorach Imio
na, Ktorych Pobożnosci Swiętey munificencyi, Walecznych
Czynow, y obfitych w Tryumfach Awantazow dowodem y
wiekopomną stoią pamiątką owe Kosztowne y wysmy
nite Kościoły, opatrzne Klasztory, dostatnie Conobia,
nieobyte Fortece, liczne Amonicye, y insze Bozey y
Rzpltey

y rozumie. Ktorzy o nich mozebne niepolerowaty nauki, ale
sama Boska wewnetrzneme sposobami potrebuyonowala
Propensya. Ustawila sawila Theologow Explikacya, Ja-
tolickiey y prosciuchniey Rezolucyi: Jezeli mowi o
wszechmocnosci, Opatrznosci y attributach Bos-
kich Niesak predko wyrazic w Regularnym argumencie Ja
wszeph, co ten w dyskursie o rzecach przyrodzonych
Zwyczaynym. Niemiat co poprawic statuesla, ezeli przy
sto Sedzie, wotowat y radzic. Nierustapic wytworow
Oratorow ponderowane slow ulozenie, ieseli kiedy we
selnemu wdziewostebic albo insznemu asystowat Ale
xi: Dopiero serca y ucha nayscie do woli niemoze ta owa
nay ozdobna Energia y Expressya rzeczy prostocie przyslowia
y nad Lamar przyiemna, kiedy wpotocznym dat sie sty-
sic dyskursu. Zgola doskonatym bez pracowitego kursu
Teologiem prawdziwym bez mozolnych sylogizmow Filozo
phem sprawiedliwym bez prawa Sedzia Niepodtym
sine arte oratorem pewnym bez perspektywy Astrono-
mista prawdziwym bez przysady Zlotnikiem znoyc sie
mie y bespiecznie nazywac pracowity chtopcki. Bo w nim:
Pan Bog przez cnote, jako sie iuz rzekto, y czyste w prostocie
Zycie wszystkie owe pomnaza dostatnosci, w ktorych sam
przez Syme nayiszo y rzetelnego serca bardziey kochystat
a nizeli unabytych wysmienite dtuga praca y nauka przy
miotach y polerach naszych przyiemnieyszy mu byt ieden
prostaczka pacierz albo ow y tupieczny to tobie to mnie
z Panem Bogiem przez przykope podzialy a nizeli uczyst
kie razem seraficzne z Tytutu y Dziatu swoiego bez
serca modlitwy, Hymny y Nabozenstwa nasze Smaczna.

sza była z Kawałka razowego chleba dla ubogiego porcelana
zacniejszy głos, albo szelag, aniżeli wytworne sty-
py, Banklety, albo Kosztowne od Pereł od Złota, y Kamie-
nie woła y ofiary, Panskie. A to czemu pytam się: Bo Bog
własność pracy y prostotę serca powazaiąc wdaią-
cym, w takich tylko zwykł smakować daninach. A iako
się ochotnie y mile przyimować tak dokrotnie wypłacał
pracowitym Ludziom y poddanym naszym. w Grani-
cach bowiem własności swoiey oni trzymali się przed
tym, z iedney Rąk pracy obficie życie swoie gnaiąc
Ssiebrat ieden drugiemu nocnym postrzelem wybytnie
w polu nie trawił szkody, od Gomna, obory, y ogrodu:
A nieżeli ziarno cudze przez bliskość złożona na własną
upadły miedzę, zaraz ią był gotow odorać maiąc za
śmieć y zarazę całego obrzewku swoiego ieden kto zeby
albo ziarno nie swoie. Nie trapiła przez zazdrość sąsiada
tłustszeysza, y żyzneysza ziemia sąsiedzka: Ani sąsiadki
pod pretextem wdy, albo przez gusła y czarownice inszo
by probowały dzieciow krowek nie swoich: Ale wszyscy
na Fundamencie Boiaźni y przykazania Bożiego, żyiąc
bliźniemu iako sami sobie, z Jehże powodzenia szczęśliwe
go cieszyli się zawsze iako by z własnego dla czego też uszyd
Kim Pan Bog dzielić się na wszelakie potrzeby tak Kaurze
y szczodrobliwie, tak dalece: że Każdy we wszystko dla siebie
obfitując niemiał obiazyi żwady, kłotni, prawa, wycien-
ków Kosztownych po Kiermaszach, Jarmarkach, y zabaw
Kach, nie ubierał gorzałczyska, diabaty, nie Ippymował
w obrzydzonie smaku nie wkładał na cudze apetyty
ubostwo: Woda sama żywe zrodło nad wszystkie Li-

Kwory

Iwony. w Iasna Zona nad wisze Heleny; swoie ubostwo
nad wszystkie cudze dostatki: chociaż ta Zanska, owe pie
Knieyske, ta powabnieysze byty; zdrowsza, milsza, y przy
iemnieysze bywaty: Przymała obiadzy zbytku życia skro
mnosc, wstrzeczenstwa y swawoli. Boiaźn Boska, pochod
natury czystosc, prostota, y nieuinnosc sercu, typiat poro
bek z Dziewka, iako z Aniołem Tobiasz podrożny; Na Corke
Gospodarzowi swoiemu iako Labanowi Iakob w cnotach
w Prawach w Wiernosci, y affekcie, Lata swoie wyrabiał y
perfekcyonował. Gospodyni iako w Iasney Matce czysta
miłosci y posłuszeństwem wystugować się za to wszystko
płacił Bog do woli potrzeby y nienayanney interesika:
zelemu: Stąd gdzie były cnoty y Boiaźn Boska, tam były ch
fitosc Bożego stawienstwa wszechmocnego. Nie widzieliśmy
prawda tego co się tu mowi, a dawnosc wielko zaleyło, ie
Dnab przez wiare dochodzi się prawda, z onych starych w
ołtarzach gruntow, z zarosłych Lasami Zaybrow; w nie wy
starczaiących dawnym Tyraffem dymow, z nie dotartych
zatosnym widowiskiem oblicz Ziemi. widziemy że
bywało przed laty, czego teraz iuż nie widziemy. A dla czego
nie iest. co było; snadna odpowiedź: Nie masz w Ludziach bo
ázi, niemasz w Stopie prostoty, Ktora Pan Bog w ostatniey
Kondycyi chciał miec Korzeniem wszystkich cnoty Dosko
nałosci: Francuzki przewrot, Hiszpanski dowcip, Włoski
przemyst, Moskiewski okrucieństwo przechodzi po te czasy
subtelna praktyka Stopska: Talicyi przeciwko Panu y
z Wierzchnosci niedoyźdżay; sposobow y wybrzeżow, o szu
kania, Zemsty, wystudiowania, y dogadzania sobie
niepoymiesz: Przez ie go nabycia Sadzialiczego niepotra
fisz

fiszi upone y zawziętosci nieprzekonasz. Ma on na Woli
boty, na Kapłona wendę, na szczupaka misterne Jarzmo,
na Plebona bicz, na Sąsiada rożi, na Żonę Kłótki: ubrańnie
y uprowadzi bez szlabu, uchroni y Dementuie forsztelem,
utowi nibi nieżądnie iabo, Mieszanego nieodda, y Klątwy
się niebosi; Cudzey się Sędziabie tyczy, własney Żony dobrze
pilnuie. Słowem Każdego oszuba, sobie Krzywdy niedopusz
ci: Wiary dobrey niepytay, pobożności niemasz. Boiaźni
Bożey nieznaydziesz, Praca szczera y podciwa Życie Ja
wszeteczeństwa pełno; Trayca Nayowiszá u niego Wi
dzy, Duszá para, Kościoł Browar, Pacierz misterne plot
ki, chudoba z cudzey nabycia. Dziewka żarty y zabawa, krowa
albo Kobyła natożnika: Żgoła wszystka maniera złupia
stwa y wszeteczna sunnia: A iabos Pan Bog ma się
mieć ta Karcz, szczodrobliwie, y miłosiernie do przewodzenia
takowych, ze tak rzekę Bestyi y drodkow? Było by tu co mo
wic o nich, ale ostatek przerobionemu zprostoty Gubian
stwu dawać się musi pomniąc na owo Poety napomnienie

Tam gdzie złe dobrze leży nietrzymay się żony
Bowiem rozdrażnionego nieźniesiesz Jetony

Stan Młodzieńskii y Panieńskii

Ja zaś postępuię do wolnego w Panieństwie obcy sta
stanu: albo raczey do życia w Młodych Latach, w opieca star
szych, do dostatecznosci stanu prostuiącego się albo iuż
gotowego: Spytam się? Cóż też ten Kwiat wielu z swoiego
po te czasy za żywność y pożytek nadziei y Expektatyw

wie Rodzicom, Opiekunom, Pedagogom, Nauczycielom y Oyczyźnie swoiey obiecuie: ieżeli my Ludzie z pomiędzy na wielu Życia swoiego Czasom y Kwartałom Roku całego korrespondowali, Ludzkiemi z innemi rzeczami pod Niebem stworzonemi, z ich wzaiemne perfekcyonowaniem się y pożytkami iako proporcya y podobieństwo mieć możemy: mi się tu godzi Zabyć explikacyi Dyskursu z podanych się ociom praktyce y używaniu naszemu ogrodów, Ziół, Drzew, y wszelkich pracy y industryi Ludzkiey Zasiewów y pożytków: Dobywa się owo porami swoiemi z Ziemi podnosi wprzyiemney barwie bogactwa y wigorze, Ludzkiemu wkwiat gesty zabiera Ktorykolwiek do używania naszego Zasiewu, Aż zaraz wielbiemy szczerey, Cnotliwey, y prawdziwey pracy, Gospodarskiey Błogosławieństwo Niebieskie, Szanuiemy nasienia istotą Ziemi cnotę, Pługu y Lemieszą regularne Zażycie, Czas y wiosnę, w Kumorach tayności użyte perowanie: y widziemy Gospodarza nadzieia Lata w Kłos, Jesieni w snop, y Kopę Zimy wplon y Ziarno na Zażycie swoie obfituiących nad Zamiar wesołego y ubezpieczonego. Widziemy Zabi Boskiey wżywaiącego, aby to na co w nadziei y pociesze poglądał Zadna za Zały Lubacya przed czasem nie strawiła przygoda, ale Kosy y sierpy, Zwyczaynego na pniu swoim dorostu: A ieżeli coko pokaże się y Zabiera inaczey, o iako się Niebogak trapi: y w smutkach z czasami całego Roku postępuie: Na wiosnę: że Ziarno iego Sadzaiąc wczas, na Lato, że na śniegu y plonna pleve okwitło: na Jesień, że się Ziarna w Kłosku do macać nie może: Na Zimę że z pracy swoiey pożytku

nie

nie ma: y tak ziemie Czas, y sam siebie przebiera, że mu
źle wyszły spoży, y Koszla iego; A często w melancholijstwa
ni życie y marnie skapieie, muszę cie tu w tym dybKur
sie przez Kombinacya podobieństwa pomieścic p Zo
dny z na sienia swoiego o stanie Małżeńskim y pytam się
poufale was Panie Oycze y Pani Matko: dla czego obsitu
iąc w dostatki, w Wygody, w Honor y zdrowie, na starość
gdzieby tego stadko y przyiemnie zażywac potrzebo, tak
soba nudzicie, wzdychacie, lamentuiecie, płaczecie y naste
kacie: Dziatki winny odpowiadaiąc: Dziatki sadziakie y
nieprzystoyne postępkami swoiemi Zacności urodzenia swe
wści wychowania, szacunku Kosztem, słuszności nadziei
y expektatyw Rodzicielskiey, niekorrespondiąc: że się po-
prawic, reflektowac y bakionic do dobrego żadnym spo-
bem niepozwalaia, ale ulegaiąc y oporczywie w Sławy
y ochydy Imienia Niebezpieczeństwie, Kluby Katowskiey y
wiecznej w ogniach Infamii gwałtem się do nabiaia y do
mazaia. Że Pan Jan Marszy owe powabna y delikatna
Kompleksyike przez zbyteczne pisaństwo wstrad labo by to Jo-
szczur sobie oprawił czopa y szynkwasu podtego pilnuiąc
Konie porządek, Rynsztonek, y szacowna niesedne wyprawe
przemarnował y przemataczył. Że Pan Mikołay szkodne na
Kolacyiki burdelowe, na chulturskie Kompaniki y Dobosze
wszystko talize utracił, żeby w salwacyi wyplot pasayra-
sko na pyszczek papierkowaty pozabywał, w długach y
kredytach po uszy uwiązł, z Kiesztu Dworskiego, całyki
Wojskowego zamotnie wymazany, wyszczerzany, y wytrę-
biony, po skrytych miejscach latasie z sauwanie Niebes-
pieczeństwa garcu za zamotna y kryminalna Akcya

uchodzi wynoszi na ostatek publiczne sadzenie y oyspeliży-
gnięć y od kości rospieszać odpada. Że ono Tomus nayprzy-
mnieyszy mopsek, nay raźnicy poy Synaczek, Nay Kochan-
sze Dziecinke iako świnia głupiuchny, Rozgarnienia y
bespieczeństwa niema, złych się nałegore chwycił, Pana swo-
iego okradł, na kostki utracił, w Więzieniu skubienice wyzia-
da, okupu y mitowienia Rodzicielskiego o głodzie y nieżno-
wney mizeryi wygląda. Że owa Anioszek w ludzkim ciele
Magdusia, okoto pępka opuchła, na potrawy womitnicę, ali-
bo pod pretextem mieysca Cudownego daleko kędyś puchli-
ny zbywa y ratuniek: Że Basia ustawicznie na żołądek za-
pada, gorzałki rożnego gatunku popija, w gorączce bez-
pamięci, nieczuia przypadku y kradzieży mistrznie:
rozłożona czasami swoiemi wyliga, Kompleyi, w dydy
y bespieczeństwa pozbyta, Reputacya do postanowienia u-
tracita, albo wpostanowieniu, Męża godnego, Zawiodła
zgryzła, opita, w niwecz obrocita. Janusza na ostatek
Pachołka polubiwszy otruta y umorzyła. Wiele iest się
o co trapić gryść y turbować: ale też iest y o co się spytać:
Kto wam y Dziatkom waszym mili stanowienie u-
mien. Że dnich ukontentowania y Aenone mieć nie
możecie. Na siebie staranie y nazekanie. Nie dziatki wam
wy dziatkom y samym sobie szkodzicie: Winno zadania:
kiey: bo nigdy słowa nieurodzi sokoia: Nasienie: Winna nie
regularna w Małżeństwie y Cudzołestwie uprawa: Winno
zbytnie y do Woli Boskiey niemaiące się kochanie: Winno
delikatne nad zamiar wychowanie, swawoli y złym oby-
czaiom pobłażanie, a nad to wszystko winien naybar-
dziey nieprzystoyny Rodzicielski przykład y postępki,

Za które

Za ktoremi zwyczaynym sposobnosci prawem dzieci nay
lepszey w Młodych latach Natury lepszowanie, za nim Kazn
y Nibte zostawienstwo Boskie. Jakoż ci się mam dziwować
mity Panie Janie, że tak gładko wypiiasz chawt Dorzałki
na pułkwarcie dzieliszy wzartoczurie zbytkuieszt. Kiedy
Pan Ociec wzych lucech lepiey to y doskonaley praktykowal
owszem sam w tobie tak spory gardziel wymoderował
staparztkiem wtrzecim Życia Roku, daley dyskretnym
wpotowie kieliszkiem, daley strychowym y repetowym,
na ostatek o lepsza zapanie Braue z sobą dextuiąc, y na
pawaiąc. Ani tobie mam za złe stanistawie młodszy
że niedoszedłszy lat y miany swoiey nasieniem swoim
niedoziałym tak bardzo szafuiesz w akcyach lubieżnych
szafuiesz podniebienia y noga nadwerężyłeś. Podniki y
Burdelu wszetecznie pilnuiesz, do cnot skromności y po-
bożności Oycowskiey by nay mniey się niemaiąc y nie-
radząc? bo cię też Pani Matka zpobocżney Zawiązała
pozrzynki Piastonka zawczasu igraiąc iak nawabiku
przepiorczym wymoderowała Panna stułebna wszo-
stym Życia Roku, na brzuchu swoim podpierzyna iak
na bębnie niedokonałego do pobudki dobosika zapra-
wiła, Omniwencya y nieostrożność Rodzicielska wzwy-
czay paskudny natog wprowadziła, zbytek swawoli y
wszeteczeństwa wypuscic niemoże. I na ciebie naymi bży
Mopsie nieparzeliam że wrzetwości swoiey y rozpro-
mości opieszał iak prosniak głupiuchnym ieżes
będąc Dzieckiem iak prosiątko miłuchny? bo cię po-
chane Mamki aż do dziesięciu lat z Roku swo zbytnie

spuscily

Sprzity w grube obyczaie wprawiły, dozor Rodziciellski zaraz
zepsuiąca z Latami dyscyplina niepoprawiła, naubaty przy-
kład starszych do dobrego niespособiły, szkoła utrzymać nie
mogła, Kompania y współkowanie z pastuchami krasc nau-
czyło, Zacne mieysce, polityczna zabawa, godna komitywa
y konwersacya ścierpieć za tym niemoże. Acb ie serdecznie:
Zatuię podobna maz duszie. Ses to tak bardzo nabrzmiała, że
z kenpszya sy obelga swoie defekta cierpisz y ratuiesz owe lat
pełnascie. Ach. iak powabne y anielskie skazit więc szy na
miasc dowcip, nadobna kompozycya, pomusłyta krnie kon-
pcya, oko zepsowac wstyd, y sromota, Piers zepsowac nieza
rzutadt y utożenie stanu zplasczyła niewstydliwa powsz
ność, rzadkosc odebrat ciężar, Panienstwo nieprzebrny ka
waler, kieliszek y Pani Matka nasobiła wszystkiego nie:
do kabozeństwa, nie do cnoty Boskiey, y przyzwoitych
Panienstw przymiotow sposobiona. Dziewczyne niezry:
mano w dozorze skrytosci y ostrożnosci mieysca, w zbytnie
uciechy oka y czynienia bezpieczeństwo przez konniwersacya
y nieszczęśliwa wielu zeraznieyszego manier wprawo
wano, aż czas y pochop natury dotar ostatka. Uważała
Mądrzeia kiedy Pani Matka zgosciem się na misi znosiła
porozmiewała y zchadzała, Upatrywała kiedy Pani oczmi
skrzynie z winem Dzbanuszek albo flaszke z gorzałką ta
iała: Widywała kiedy Panna z Francymeni dni y nocy
z myszkami jak kokosz na iayczach wysiadywała, gzito
się y paięczyne po katach omiatała. Zagadało przez szpar
przez parkany, kiedy się stado albo swawolna stanowiła
czeladka, aż też y sama na ponęty owe dała się sromotney
okazyi na uzdej (nozy y wstydu pozbyła, albo sama się
bie.

bie w kradzieży żadna nierownej osobie pozwoliła: Nie dać nie-
stały y niełzy miłe Panie Matki do doskonałości życia y pocie-
chy swoiey prowadzić maią Młodziuchne Córeczki lata: ma-
ż siebie dosyć pochopu do złego natura Ludzka, a osobliwie Dia
tło z tow ska: Niepozwalać iey, chamulca y wstrętu potrzeba: Roka
że sam czas y chyla, kiedy klin w drzewo wsadzić nayslepiey, po
da się samo po miażdże swoiey do darcia stylo; naucz Rok
szesnasty albo dalszy złego Panience do odmiany stanu potrze
ba: Lepiey za tym y stali Konieczne należy, wszystkie insze prze
nosym Lata w surowszey do szczęśliwszego y chwalebnego pożyt-
cia układać y regulować manierze: Niechay się dorosła Panien
ka trzyma nauki y Boiaźni Bożey, wstydu y ostrożności ko
skromności usta, Ihoart ochędostwa, wtos płci y prawdziwego
uniżenia szka, Pierś pod zakryciem krzyżyka Roboty przystoy-
ity Ręka, kibić Brzuch y udzenia, Postawa nożka, myśly ser
ce miłości Boskiey: ostatek złego niepotrzebnie uczyć się albo
pozwalać przyjść się pora y potrzeba sama: Uczyć się
przyjemnie w oku sam Mistrzyna dorodny choć każda na
Jawie sąsiedzkim oka w bespieczeństwo wprawować, albo
się Inem za Rączki wodzić, bawić, y podnygać niebędzie:
Przylgnie do serca prawem porządney miłości z Rot y:
przymiotów swoich, choć się z mazierony, z Banaluki, z ar
genidy, y z innych Korzystaiąc miłosney ciągłości ko:
chania uczyć y naśladować będzie. Polubi stan Małżeń
ski sama, choć iey go zalecać nodzić, y ipsymowac, albo:
Habitu y Zakonu ganić niebędziecie: poda się krzątanie
w konwersacyi bespieczeństwu rozrywce, manierze
dobrey y gładkiemu w tańcu tabtowi, choć iey kosztowny
Francuski krechta iżby przyprawiał, stanu prosto:
wac, smyczka nadstawiać y nadskakować nie będzie
podzie

Boydźie Godna wczesnie y dobrze za maż choć za nayszra-
tem Kadzic albo po Kiermaszach, Odpustach, y publikach
wodzic niebędziecie: Słowem rzekł: Nieobeymiesz Matko
Sercem, okiem, y uchem, pociechy swoiey z postanowienia
Życia y godności Cnotliwey, ieżeli ia w Cnotach pomienionych
Za młodu ćwiczyć perfekcyo nowac będziesz. Jeżeli iey skro-
mna w latach, obfite w Boiaźni Bożey, surowe w dozorze
Matczynskiey przykładne w godnych Przymiotach y
obyczaiach swoich dlatus wychowanie: Bo iako godno-
ści Damy, y porzycia Dnia szczęśliwego bierzesz z Cnot
y edukacyi Matczynskiey miara, tak się tesz do niey
na zawsze Konkurrencyi godnego Kawalera proporcya,
w Kterą ku statnie wpadać Duszka Łaskawa woli
Boskiey Dyspozycya, bo ona Cnotom a nie światowym Bo-
gactwom y Pieniędzom affektuie Zwyczaynie.
Gdybyś się był y Ty Panie Boże wysokim w Życiu sy-
na swoiego Procederem, gdybyś był młode Lata Jego do
złego Kierowne, do dobrego za przykładem Boskiem
Kierował postępku: Gdybyś był uważaiąc Kwiat młodo-
ści Jego, na niepożytek y niepociechę maiący się w humo
rach Ladaiakich miarkował, wczesnie batrosł pod Krzy-
wat nazinat w surowości y grozbie Oycowskiey albo
w inszey Cnotliwości trzymaiąc chłopca swawolnego
na Woli Boską nieskutecznie narzekasz, że się takiego
na serce swoie dochował Tyrana: bo ta dosyć uczynita
z siebie, że ci go tak wpiękney proporcyi y sposobności,
bez przykrości y defektu na świat wyprowadziła, spoza
bem dobrey edukacyi y nadziei podłata, tudzież na
woła y Dyspozycyia Rodzicielska powierzyła: Do cie-

bie

bie Zatym samego należało Za Łaska y Błogosławieństwem
wszechmocnego wyrobić sobie z niey o pociesze y ubostwo-
wanie z Łaski bytu pisać podrzebe zpisowana temi słowy
młodzieży Naturę y Sniey wyborzenione peniusz do do-
brego utrzenie. Weyzreymy owo na wiek dziecinny? aż-
wnim Fizjognomia z Figury y Kalauru swoich prze-
chodzi lat Kilkadziesiąt Znać wminie iakoby go wyr-
Znać, wystarzate Pana Oyca, Oporistwo w Oku Stojico-
skiem Snider y Matactwa w Inpecieku w uiowskie obra-
cieństwo y Szarpanina w Kuchawosci Pani Mabie Lubie
chy y wszeteczny pochob podZmysł Za dalszemi Łroche La
łami, ale owo onegdyże Dziecko po pieciu sie za pasterka
mi złotya, wszkole o lepsza u Szynkarki z Bibiem Ji-
spelnorem Cztuie w nauce w Nabożenstwie y w dzie-
gach iak Mucha w Ukropie Smakuie, wabacye sobie
nastawiczne wymysla, Zdrowia y bo tez desselitami
uleradkami y dalekiemi od szkoły manowrkami zara-
bia y Laurnie, Koszt Rodzicielski marnuie y Zawodzi ie-
tak bez pożytku y umieiętności, przeszedłszy iako bez pro
szkła niedoperbiene szkoły, na przestrzenste pole do Dwory
albo do Woyska wychodzi; tamże go dopiero prosze widzie-
ieżeli się z Szkoł wyszedszy nieoparłolił zaraz. Polna go te
goz dnia Kazda po burdelach Kurwa rozbiera, po sukniach
Rynsztunku y porzą Ku Szynkarki, po Karbuia nie dwo
dobosze y Kompanieki, oKrzesze, po członkach nie stracon
w nieostrożności Komplementa, obedrze z Cuprymy dwo
da y mastectwo postrzegli y ostharadzili z Oława na no
cnym burku grom fasowy, szuler do Kosztuli obedrze,
y na ostatek Maz od Zony zatraci albo nie feremna
opaszya na chalu Zawiesi y wsromotne ramy oprawi
albo tez z Woyska sromotnie wytrabia, z Rzystny
spod

zpod Chorągwi wyprzedzaią Marszałkowie w Zastugach, po
aresztuią z obadzy ulicznych na nowe nie stawnie, Gwałt
w Domu Szlacheckim, Zdzierstwo Ubogich Ludzi, w Kayda-
ny okupie, rozdzielaią y celebrowanie: Często Zas Katowskie Cerbe-
albo Lada od Szynkowanie Dorosłe opentaią, y na placu rantu-
chem Zarządzaią. Stąd często nie naiduiym Stopnie Rodzicielskiey
dzicielskiey opieraią się po te czasy Lata Panow Młodych y
powodzenia Ale przez Boż? Nie tak bywało przed tym: gdzie Ro
dzicow swoich w dostatkach, w honorach, w Zasługach y re
pektach, bay w samych Pożycia Latach przechodzili Dzieci:
z Zayona Zostawioney sobie Natury Prawem Substancyi, na
wrodzone Wtosci na Intratne oziadłosci, Kluczy, Znaiętności, y
Przestrzeństwa wychodzili w Woyskach, w Woiewodztwach,
y w całey Rzpltey nie pozorne tylko rządy trzymali; w Posiad-
łe Domy y Familie Korzenistie; Fundacyami pobożnemi
y Intratnemi, a zaraz upadaiącemi, Oyczyzne zaprzątnęli y
ozdobili, Stąd Oyczyste y Cudzoziemskie Reputacya Sławy
y Dziedzinych Alleyi swoich ponapędzali wolności swobo
dy Oyczyste ponabywali, Narodom obcym strachem y ter
syderacyą bywali, Krolew y Panow swoich według woli
y Prawa Rządzili, Imię Narodu wsławili, obfitose błogo sła
wieństwa Bożiego rozkrzewili: Nie tak może bywało przed
tym: Bo też od innych Rodzicow y ouiczenia pochodziło Bło
stwo: Na pospolitą prawdziwie miarą Rodzili się Szlachta
ledwo z przykrey dobrało się Kolebki, iuż Pacierz, iuż Boga Ro-
dzico, iuż Pieśni Bożka doskonale śpiewać umiało: iuż go wy
sąty y przykry dla bogactwa służą w pilnym y ostrym doz
rzeniu pod ręka trzymaią, Cnoty, y owey szczęśliwey Szczero-
prostey maniery Polskiey uczą, w obyczaiu y Uległości Ro-
dzicielską Cudzie z w Submissyą y przyiemności Za Zdesnu,
do wyższy

do wyższey Za tym szkoły y nauki sposobił: Od Białey Płci iako
od Lipskiey swiąty, od Kuźniszka iako od Inszey, od Poley Dzieży-
ny y Kompanii, iakoby od Kowieństa od zbytnich wygod y
wczasow iako od Klodii trzymaiąc zdaleka y ostrożnie. A
coż się może o zdobniejszey rożnicie y wymowie powie? Która
wrodzona ochota chęć y Fantazya wrowny Drazańskiemu
Woyskowy niewczas, w spodnia z poczłamie prędzey w roz-
kosz nad tych w Obiadach azard y narożnie się sposobia
do ustney y stary Cyceryskey wprawowała y perfekcyono
wała. Wzdałże się nie po prostu potrzeba szaty wczesniey
szym nasieniu Panskim pospolity Cyceryszny Pożytku? Kiedy
się uważy owa z Pańskich dawnych wrodzona do dobrego appli
kacya, owa wczasie szczęśliwa y chwalebna dla Rzpltey
moc czynienia, owa Szlachty, Przyiaciol y stey domu obser
wancya, owa animuszu wspaniałosc, uprzeymosc y dekor:
kacya, owa w Publicznym zażyciu ochota spozobnosc y Re
felcya, owa wprzyimowaniu Ludzkose, uczynnosc chętnosc
y bez przysadna serca otwartosc słowem Swieża y Polna
Bog ozdaw ienstwa Boskiego starożytna maniera, wszy-
stka cnota y ozdobność Coż nam dobrego wniosłes cudzo
ziemskie wykrocie? gdzie owe kosztowne po cudzych krainach
włoczenia się y peregrynacye Nasze? Zniczły wrodzone ułoże
nie swoie, Narodu własnego obmierzenie wstrusztyły. Zbyt
kow, swawoli, sodomii y wymyslnych Lubieżnosci Konszto
nauczyły, w nikczemna tabdę Kleynot wolności wprowadzi
ły, Vomit na rozumność Szlachecką wstrusztyły, w Rozne
Furiabilitye, Prezumpcye y Hipokondrye wprawiły: Dos:
konałosc Pozor, y ułożenie Głowiska przez pomieszanie Ma
niery powaryowały; Zgoła iedne cudo twory y monstra na-
turze z krwie rodowitey porobiły: Ale li mowię? prosto od:
wod po Łyżkę pospolitego. W Szlykach podobno y Czyrey
Postu:

posturze na parlyhutach y Podiazdach: w Publicznej praecurrity
ustudze y Funkcyi: w Ludzkosci y ochocie w Konwersacyi Cnoty y
przyiaciela albo w inszym zalium widzimy Sedymentie
widzimy dobrze, widzimy wszystko z pomiane nieszczesliwo
sci teraznieyszych co sie dzieie y na zalich subiektach Zawisla
na Rzpltey potrzeby stan Fortuna. A gdzieś sie to podzialo
szym przed laty Swobodna, silna, y Rolzna, strachem ayrom:
minym nieprzyiacielem swoim stata y slynela wszystko sie
za Granice wynioslo, zkąd dosyc krocie, Jezyka, y Fantazyie ma
ny, ale Regimentero ich porządku y Reguły nie bytay, bo sie na
wet y wtym Woysku przedsiewzieciu Panta Szlachta, nasza na
nic nie przydała. Oyczyznie: Wszystka myśl y Rzecz na tym stoy
podobae sie Krolem Dialogi ich, prawem boiego Konieczne cu:
dzoziemcy, sukcia y szoba Kayezdnicy sta Polska postponowae,
psy po Ulicach strzelae, wytwornie stalbierowae, do potrzebnia
sypiae, noty na niecnotach trawic, Kabozeństwa chronicsie,
cudzych obiadow y Dobrodzieystw szukae, swoia Kuchnia za:
wsze zayaxic, Petlowa pod Faworem Rzeczowej Francuskiey
pełnic, nos utabaczyc, stronom czas marnowae, zgoła y sobie
y nikomu na nic sie nie przydae: Tey sie szkoły y pomnicy sa
Kondycyą. Bracia nasi chwycili, a na cóż pytam sie? Oto zeby
ieden drugiego w niepotrzebney Brawurze jak nayprędzej zabito,
Posty Adwenty y Wigilie gwałcić, Kościoła nie słuchać, Substancyą
na bydnie y frasznie marnować, Szkody gestym w pludrach
rozpaczy nieczynić, applikacyi w podaiących sie Oyczyzny
okazyach żadney pieniędzy nie miał, Majorem sie albo Pułkow
nikiem bez starzy mianować, z Kurwa na ostatek albo Ar
mianka opaskudzić sie y mizernie skapać, Peruke wzbogim
na potrzach z proxa zostawiwszy Bydto przedtym na za:
miar dobrze, a tego niebywało modelu sie Cwiczenia: szla:
chcic splodziwszy Syna w Zbroi zaraz kołysać, Jezyka nie
mowiącego na słowach Cwiaty Boskiey wprawiować, tak da:

sece

lece: że Dziecko wprzod Pan Bog, aniżeli Tata wymawiać umiało:
do pomienney połym nauki pod surowa Dyscypliną sposobiło
nia oblep gładko oziadać y zażywać uczyło do prawowitey zatym Swia
rzyzna ustugi aspirowało: Obost mu był szlachetny, Kasto cwiczo
nem, Rok dziewiąty dziesiątym w Chadzaiu zażyciem, Przyiaciel
zastugami, Honorem, Reputacyą y Fortuną Wysoka Oyczyzny
podpora, Rodzicom pociecha y Bogostawieństwem Ayczyzny
Sali Szlacheccy w Celebracyach Swoich mieli Synowie Sabota Bożka
bydź szczęśliwa niemiała: Woysko serdeczne y regularnie Smie
narodu sławne, Nieprzyiacielom straszne, Bogu przyiemne,
y prozelaya Swieta zaszczycone: Tabory, Mieszczanie, Tabory, Stepy
Kazdy według mozności y powołania swoiego, Grzeczne ostro
y pracowicie cwiczyli y trzymali Dziatki od Cwiaty Bozkiey
poczawszy, przez pomienione Litery, przez wszelkie nieweselny
y nieuczciwe przez Cechy, Kamienie, Wedrowki, Warsztaty, Kan
y przez Swoie roboty prowadzili od Zacnych
Magistratow do Wielkich dostatkow, Osiadłości, y pospolitego
Oyczyzny pożytku. Płeć Białogłowską Dziewczęcą, polityczney po
stawie, wielorakiey robocie, czystemu oczu posturu, głębokiey skro
mności, stanowi nabożnemu dla Cnoty y sposobności Reki
y Konstytucyi Szczęśliwey sposobionej, Życie wieczne z Jezus Kurat
Kwiatowi, Rzeczy y Cnota Panienstwu korespondowały: to samo
Za dostatnie posagi, za szczęśliwe wyprawy, za szczęśliwe życia
y postanowienia Szanowano Kochano, y Zasłubiono. Nie znał
Boża miłosny Konkurrent u swoiey Kochanej bo go w Kościele
nabożna dziewka, w domu przy Swoiey robota, u stołu albo w po
siedzeniu skromnose panienska ostrożnie y usilnie trzyma
ły: Nie znał serca y inklinacyi, bo o tey samym tylko Rodzi
com wiedzieć się godziło, dopiero z pewna uwarzonego przy
mieciu wesoła na twarzy, albo lipkiey smoła Reki na wdath
nieczyna tak ukradkiem, bo do Zon Mateczyńskich nie wdzię
ne osobności mieysce, a nayuiecey usłyd, Pycha y modesty
Panienska nieprzystoynym pochopem uczciwym sta
rzem

rodnieyszych przy wygodzie swoiey zawsze upadnia: Cnota
Zaś Rozmarynu ma honor Korony y Gwiazdy, y chce nie tak
wyniosła Piramida; ma przyiemney miłości y Łas-
kawey Przyimiey. Jeżeli dlatego, że rodowity? a samo od
godnosci y obyczaiow Antecessorow swoich odrodzitesz
się to nie iest twoie bo co ich z Cnot y stanu w tamtego
byto, a wcibie przez sukcessyonalne nabadowanie nie
weszło, to wszystko na Mazroble Surodestwem na-
stępuiącym wiekow zostało. Tobie zaś samemu pewnie
nie dla chluby y Dumy ten odrodek, tylko ie nazwisko
zostało, przy którym w Imię Antecessorow swoich na-
bacznie się odymaszy predendueszi, tak by tego nie-
widział mury chrapiato, że z iednego drzewa Krzyż
bywa y łopata. Jeżeli dlatego że mądry y nauczony
pysnisz się y prezumuiesz? bo cżyliż to głupstwo
bo mądrosci y doskonatosci człowieka cż iest gar-
wac się za Cnotą: w tey zaś kompot pycha niewchodzi
chyba że tak iestes mądry iak to Krotliwa. Jeżeli dla
tego że bogaty? y nad wielu dostatniejszy, a ztego bliźnie
mu swoiemu ani przyiacielowi, zgoła nikomu nie
iestes użyteczny: A coż to do kogo należy, swoie bardy
y himery znosic, drugi ci zdalecka ustępować, y two-
ie fortuny wielbic y konsyderowac Panu Bogu wszyst
kiego Dawcy te szczodrobliwosc powinienes, a sobie
iako naygtębszey pokorze y wdzięczności uwagę: że
co tobie nieżasłużonemu z samey wdzięki Łaskawosci
mogł być dan godniejszemu, którego stotu odrobiny
polizać niegodzienes. Zgoła niemasz żadney racyi
ani końca pożytku, w który przez pyche godzisz bo
za Pan Bog

to Pan Bog zgony y z stopnia Korony wiecznego aż na samo centrum Ziemie Zruciwszy; niechciał mieć czym lepszym tylko sama ochrona wzgardy y nie błogosławieństwa swoiego.

Pod drugim Prawem, to iest dobroci y pomiarkowania wszelakiey ogutem pasyi y cierpliwosci: Kacieli miec Rzymianie prawdziwego Szlachcica.

Verus Caves & minime Simulatus non sit malitiosus & turibundus.

Jak bowiem bydź powinno, aby Ludzie pod osobliwszym przywileiem y Prawem rownosci zostawaiący z tego Prawa, iako od Zwierzchnosci swoiey sprawiedliwosc y animadwersya w sprawach wszelkich miewali: bo gdy rowny nad rownym władzy miec niemoże, a za coż w Ziemscie y prywatnych stanach Kary na niego szukaią: Stosc y zawsze to iest niech idzie pod Prawo: a prętkosya za rozumem idąca bydź zawsze Kontenta z Prawa. Zapalczywosci y brawury wszelkie nie Ludziom ale dzikosci bestyi nierozumnych należą. Które w samem tych impecie moc Prawa y Ziemscy mają: Stamtąd za nie personalna uwaga zniarkowac swoie czynienia powinien, bo sita trawiące się na impet y ażard daie porwac się zapalczywie y czynii co w nieuważney prędkosci iest rzecz początków przykich, ale nienychtszego Konca: bo Ziemscy siła y moc gruntuie się przez wielkie zaboystwa, tego się aż na dzieiach tym cudzie opiera pokolenia: lepszy mity Junabor wskorasz że spuscisz z brawury niepotrzebney, y dasz w pasyach swoich na rozsądek trzeźwego w Poludnie niepewna satysfakcya, bo tam szkody.

Kraie: to też nie ust tak straszna Figura że na Wasy
dmuchasz, na tęb wydupiony pot satasza wdziewasz wylot
na Kark zarzucisz, cybuch za Kołnierz, Kapel za pas wsu-
bisz, chamelike na Chamelike zawiesisz, y starawary mia
ry Marcinowey na kształt utworzonego za fuciara cygańska
do tańcu kiedy kiedzie na siebie zaciągniesz. Skromnosc y
pomiarkowanie wszelkich pasyi Szlachcicowi za przy-
zwoite, bo przy tey pysze nikt nie zaparaz rapsu, y krew
zacnosc na życiu chwalebnieysze, według powołania y po
trzeby Oyczyzny konserwuie się.

Pod trzecim prawem Szlachcica swoiego chcielimyśc
Rzymianie
Vere Cives non sit Pulcrus

I słusznie: Obżarstwo bowiem szkodzi zdrowiu a nie cnocie
znaczy, lubo y ta ma miano żarłoctwa swoiego. Skutki tego wstyd
opisować niepozwala. w Karczmach, Zaiazdach, y Dobrach
Polskich widzieć się daią: A często ach! Sromotne Ludzka aż
do samego Domu Bożego wyprowadzaią gdzie gwałtownie swo
iemu nienasytarczaiąca Natura niiednego aż przez dzień
ta do siebie Sawke że czasem y Kurs całym się pokomżach
dostanie: Bezwetem y smrodliwa Kloaka żelbuch y gardło na
łac racżey, które wprzyimowaniu porcyi nie maiąc miary, bez
miary zdrowiu na Appetyt służy. A cóż rzekę o cnoty y oby-
czaiach zażarcia? Co onieposobności do czynienia dobrego:
gdzie albo Lotaszek przetaduie, albo garło przełknie dziura-
wa żarłoctwa wątew. Gdzie regularnie zegar, y za stopniami
samego Słońca gurując się życie zakonnych, czas y
Akcyc prawnie ustych Ludzi punktualnie dysponuie, poki
pomiarkowana perpendikularnie służymu waga, a nieb
że ta nayminiey szym przeładuie grzechem, y kosztuie
szalono

Szalono rozbiezaia y wszystka Jego szlachowna activitas
do razu upadnie: Smirt nad Zachodzie, Zachod na wschodzie, Po-
tudnie nikt nieczgadnie, Kiedy Znaczye będzie, mloda bez liczby
bez Regestru zażyli. Zgoła wszystkie w sobie oszali y powany-
nie czynienia. Agilitas w Cztowiecku utożona Kształtnie po-
miarkowanym Krwie y siły pożitkiem utrzymuie się Za-
wsze, Zdrowie Życiu y czas do Zażycia regularnie sposobi,
tak dalece: ze go mill prowadzi a nie wlecze nibczemnie, Kto
Zyie według miany: Boga Chwala Dusza bozytek, y ciało wy
godę, mysl rozrzutke, Przyiaciel swoie, żażycie y potrzebe wła-
Kim czasie Zbawienia Znayda, Ktory za dobra głowy y zdrowia
Dyspozycya pochodzi: A niech że za Zdyscyplinuie nie poprzy
onalna potrzebie miara y porzyia, zaraz z tb wszystko upada
nieszczęscia y szlak po sobie Dobroci utraci. Nie ch otym sami
powiedza, Ktorzy praktykuia, Kiedy y dla czego krew w sobie zgo
ili, Zdrowie nadwerężyli, Zabaw y akcyi chwalebnych odrzucili,
a Nieposobności do czynienia y złych obyczaiow nabyli, Dni
w Nocy, Nocy w Dni przeinaczyli, z Przyiaciol Nieprzyiaciol
Honoru y życiu swoiemu porobili, Paragrafow y spocyatow
francuskich pozabywali, Sromoty w szelabich y infamii na
siebie pozaciągali, Boga y Laskę Jego utracili. O bezstwo y nie-
pomiarkowane Zartowstwo otchłań w sobie tego wszystkiego za-
warto, bo Kto sobie na appetyt sita tyleż y na pożycie to-
żyie musi, bo zycie zaś sposobi biranstwo, za pianstwem
wszelaka idzie niedyspozycya, za niedyspozycya blad y niemoc
ta, za temi szwank y przypadek, za niemi koszt y expensa
za expensami niedostatek y ubostwo, za Ubostwem desperacya
z Infamia, za temi utrata doczesney y wieczney nieszczęśli-
wości, za niemi nieszczęśliwe biada y narzekanie, a na-
Koniec zatym wszystkim następuie niewczesny żal y-
bolesna nad zamiar Reflexya Słusznie za tym Rzymia
nie obostrzeli Prawem skromności Stan o Złaczeelu po-

nie bez

nieważ za niepomiarkowaniem życia tak wiele złego y szkody pochodzić zwykło.

Ale y w tym Prawie sita znać do uwagi mieli

Vbi vires, ibi Virtus.

Lubo to trudno wyperswadować sercu aby się w Lwiey Rezolucyi y wspaniałości trzymał, które natura w Zwierzętach urządziła skorce. Chwalebny męstwa y odwagi przymiot Szlachectwa ma być przyzwoity; bo iako Krnie y uroślenia Wyborem inszemi celuie Stany, tak y Cnota serca gurować y przechodzić powinne: Szlacheckiey Professyi, iest Per Siami własnemi Całość y swobody Oyczyzny utrzymować y zastępować zawsze Rezolutnym czynieniem wstręd nieprzyiacielowi czynić, Krwią szczodrobliwie szafować, na wszelkiey przeciwności Impet gurować się y natarczywie narażać. Cnota we wszystkim y zawsze Mężnie y odważnie postępować. Ale iakoż tey dogodzić się może obligacyi gdzie serca niemasz: Kiedy to napierwszy zaraz ogień upada, albo na naymnieysze żyły życia modlitwy obumiera: Darmo mieć Gnieźnierze wży kusze y piwnym zaciągu swoim armaty. rytuiesz, Fortece, waty, approsze, y szyie po stołach delineiesz, kiedy sam nato wszystko albo przez perspektywę Dalekoa patrzysz albo w styd y obelgę serca swoiego łożysz Kiedy ci stępel w oczach iako Karłan straszny, Kiedy ci chuch Sada strzelby rogi zaraz podcina: Darmo mieysce Rezestru swoiego gonisz, Kiedy to do każdey okkazyi wakuie zawsze, Kiedy do przerazliwey serca palpitacyi w Nogi po tabinach, albo na skomotny odwod po budkach biiesz, uciekasz y Konia oślep y bez miary silisz Ucha czułego y ochotnego marsowa Trąba, styl mieysca przemysłu y ostrożności serca y rezolucyi czynienia potłu-

tuia

buia chwalebne: pełne zaś prożney chwalby gębe mity Rycerzu
zały na Tolumbas. y po Ktorym siało po tchorzowym stąpaniu
Kunsci na polowo bydzywac zwykły. Jeżeli iestes Szlachcic mie-
ie Serce mężne Powołaniu swemu y Każdey Rzpltey potrzebuie
przyzwoite: jeżeli masz serce? mieycze w cżynieniu widka
w słowach y w chwalbie szczupła bardzo miarę: iżli w tym nap
pomiarkowanie winszuiąc wysokiey szlachectwa Reputacyę
boto Cnocie a cnota Szlachectwu korrespondować będą. Trzeci
zamenuie będzie potrzeba wzelurzywac stęr z cybucha y
wietrzec między Ludźmi chwalebnych Akcyi y. Junakiemy:
swoich ani fartuchem płci niezdulney ocierać ociężkiey Kurzu
Nie przyiaciel Ka szabli albo Czoła praca w woiennym cży:
nieniu zapoconego. Sama sława y między Pronymeruiącemy
z powabieniem serca y między Zacna Kawalerya z Dystyn:
Kcya osobliwsza y zazdrosna wprowadzi Imię Twoie, że cie
wszędzie z Reputacyą wsławną potkaią y z pochwałami u:
przedzą: bo iako Zła fama y dobra sława wrożney Korzyści
sposob prosto lecz do Ucha, y zaraz przyzwoite osobie zwy:
Kła otwierać Usta

I to chwalebne do Szlachcica Rzymskiego Prawo

Verus Equus non sit Impune

Bo gdzie iest czystosc serca y sumnienia niewinność
sam y odwaga koniecznie bydź musi wolność wewnę
trzna na wczynieniu swobodę w Niewoli Kto się wy
bic y dakaże swoiego. odwaga wczynieniu potrzebuie
Rezolucyi y determinacyi na Smierc Smierc gotowości
gotowosc niewinności Duszy, Niewinnosc czystosci su
mnienia za tą dopiero idzie mocy siła serca, Które tak
do-Rzeczy niewzdrygaiąc się drogi dla nabycia pożytku
wie cżnego. Pytam się zaś mity Junaku taka zatarczy:
wosci a zażyiesz wokazyi konia na Ktorego się złego

w Lubieżnych pleyzerach poczty przesiadłes dopiero? Jakim sercem o nieprzyiaciela uderzysz się swoiego kiedy go pod piersyna ulubienicy zostawił Życiekii wsromotnym żyli y odwodzic maiąc się do niego, iakim szczęściem do Marsowym polu y kroku się utrzymasz. Kiedy za twoim grzechem każda Impreze Boskie persekutuie Niebozo stawienstwo: Wszystkości serca ofiarę życia swoiego Bogu y Oyczyznie powinieches, ktora Męstwem y odwagą skutecznie ptacic się zwykła. Zaży ieśz go zawsze bez bogiażni chwalebnie y natarczywie ieżeli żaży wac będziesz czysto y wstrzemięźliwie Ani Kapym godziło się bydź Szlachcicowi Rzymskiemu

Verus Eques non sit Senex

Ludzkosc bowiem niewoli serca, ktore się często naiprzod Rzym przymiotom żaży y oblizowac niepozwalaią Ludzie ludziom żeby sobie z honorem y profitem żyli, życ zawsze powinni do czego Chrystyanstwo wszelka tamuie Dyspozycya. Nie ziałowego stołu rodzi się Konfidencya y uprzeymosc przyiacielska Gdzie swiadczenia się wzaiemnose żadney miec racyi nie może; Inakszte poznania, inakszte doznania bywaią Kolicznosci. W Kosciołach y zgromadzeniach Publicznych Ludzie się poznac zwykli u stołu doznaia Przyiaciele Kommonikacya Ludzkosci wiąże się z sobą serca Ludzkie; z tych rodzi się miłosc zobopolna, z miłosci wzaiemna obserwacya, z obserwancyi Reputacya A ta iest Szlachcicowi Bawem żacnosci przyzwoita: Inaczey Macieh nazostanie maciehem: to pewnie Parobek, albo woźnica, bo się żaden szlachta nie krzci.

I Kłamstwo za sprosny wystąpek Szlachcicowi Rzymskiemu Poczytano

Verus Eques non sit Mendax

Jako bowiem przez rzetelnose godnosci Cło wiłia dochodzimy

Jak przez matactwo y obłudę doświadczamy niedoskonałości
onego, Niesporne z samą rzeczą usta z Myśliwa swoy nie są
godne zdaią; Ktora głosem swoim inaczey Niedźwiedzia yna-
czey Rysia, inaczey Wilka, a każdego prawdziwie znaczy y wystawu-
ie Zwierzęcia. Człowieka Ktamcy fortelu y sztuki nigdy niedoy-
dziesz, chociaż był z Hippolitem Myśliwy: Jeśli mowi o Nie-
dźwiedziu to podobno zatrącił Wilka, idzie o Wilku, to wszedł
zaiąca, idzie o Zaiącu, to pewnie Zwierzchu albo polnego okaz
ie zamordował raczkę. Ale podmy z tego Pola gdzie sobie
Jak chce dla rozrywki niechcący polnia Ludzie. Wszakże na to
niebolesz Dnyi ani szwankuie, że on Pan myśliwy w około-
czyli w Parku? czy też w samo serce choć bez prochu trafi śmier-
cznie y ubicie Niedźwiedzia, są inszie pola? w których przez to-
kowych myśliwych często szwankuia Ludzie, Honor, Sepu
tacyą y uczciwość tracąc, a czasem y samo pokładaią życie:
Udać, obwinić, Donieść fałszywie, iest nietylko pośledwać, ale
raczey oszczebać bliźniego. A jako z to szlachcicowi przystoynie
ma służyć? Co Kondycyi y samey bestkotliwey złaci dato przy
wodzenie Jako fałszywemu po Ludzku serca y interessu pozwo-
lić się godzi, Ktory Jako Kamaleon mieni się co ustaly Jako
Zyc z takiem potrafię? Ktorego według dawnego przysłowia w
Kozłowskim albo w stepie potrafić trudno. Poufam się na u-
Kładne Kortezye y słowa Cukrowe Jako przyiacielowi pe
wnie się iuzo wcałości nieznayde przez wszelkie y złodziey ży
by się wracaiąc nazad Skalickony y Drapany na uczciwym
Honorze swoim. Powiorze dobrotliwości niby wspod bolesnym
nad nią aż byłe zaraz z godziny Tyrana większego nad siebie
uznaw uważaiącego się wszystkiego albo inszemu na obelgę
podaiącego Dam Fortunie na Kredyt, na Parol, na układne
afektowaye y pozorne słowa, ale iey pewnie nie odbiore swe
odbiore chyba utraciwszy Dnia na figle y wybryki Mataczkie. A cóż rozumiesz y mowisz o całości Publicznej, gdy się

ney przez iakąkolwiek okoliczność choć iedną tylko fałszywą: czyli może osobą; iak się ma mieć dobrze Dobro Pospolite? gdzie Fałszerze, Mataczże wybrykarze, y Falcyarze, wchodzą; Interessa mieszczą zawadzą y rożnym fałszerstwiem Żydzkiem. Tymi upadek pospolity stoi, tak dalece że nayliczniey szą czasem rzetelnych y podcinych ludzi Partyą dźwignąć się rzecz zdesperowana nie uydzie. Nieżeto bowiem tysiąc Rydlow ustawi wodę, Która zdradliwa w drobiu srebra żywego rozleie partykuła. Zgoła w publicznych y partykularnych okolicznościach tnie ne szkody powodowanie zdadzą, wkto że ludzi przewrotnych y nierzetelnych iakiekolwiek y kiedykolwiek w chodzi czynienie: bo kto usta miewa z Kleszczą nieszczerze, fałszować w Akcyach mieć musi maniere: a iżeli to słowa nierzetelnose nayawna szkodzi, iakoż w czynieniu zdrada, Która za tą chodzi zbawienna bydź może.

Kradnie żywy czy nie, kto szalbierstwo: a tak pan Kudny przymiot y szkodliwy bardzo, stanie w Szlachcicu swoim Krym iak Prawo obserwowało.

Ale y ta bardzo chwalebna y czci godna Regula

Verus Cyprianus non sit Blasphemus

Serca bowiem skrytości czasem przez oko, czasem przez usta pochodzi zwykły: a iakie za iakie żywy czy nie umowić po znawać się daią y dochodzą rożney okazacyi. Głowieka cześć do skonałość y reputacya wewnętrznym stoi ustroieniem a iżeli to ust dobrze przez usta zalecić się musi, bo te z sercem regularna zniec powinny zgodę. Jeżeli będzie fałszywie, pewnie usta niebędą lepsze, bo te mowie biedą, co serce rozbłaże. I tak niema racyi z pleyzerem dyskurowac o Polityce Komu chcąc wojny zastąpić a nie raczej wspaniałości Ani przeciwnym sposobem Philomiłować będzie Kłótni, komu spokoyne podobaćie pożycie. Zewnętrzney dyspozycyi doskonałości człowieka pochodzi zmowy y modestyi, Jeżyba postrzegacie

się Zwykło. Nie da się sam widzieć przez Usta podkasanoś
do Pował swoich wszeteczna Venus, gdzie serce Zalezła na-
giego pod bicami Zbawiciela przytomnosc. Niepokali żeby tu
Cudna Dziwa paskuda, Ktorym wewnętrzna iey czystosci wilta
dnie y Nienie Dyspozycya. A tak iako czynienia Doskonałosc
tak y mowy ochędostwo Kanoni Szlacheckiemu przyzwoite
będą uznali Rzymianie, aby nie tylko z Akcyi Chwalebnych,
ale też w czystey Konwersacyi. Gbednosc y Zacnosc Szlachec-
twa wydawać się mogła

Z Pożnowania zabrzało Prawo Temu Kanoni

Venus Quies n Mt Desec.

Bo iako przez czynienie doskonałosc człowieka perfekcyi
nowacznie Zwykła, tak przez prożnowanie tempciuie y upado
Zwyczaynie. Nie rad cie widzę miły Kapinbu coś się wsławatn
Za Znowat Kazania, Cuprynie Kdeżowata Krochmalac, al
bo, wazib we Kwiercieżce gremiac y ztapiniac. Nie za-
mey tylko ptic Nieuiesciey, ale Każdemu zalecic się powinne
nes: bo ieżeli Białygłowie naybardziey należy wstrzesz, Ni
jsznie cie tym nazwac może, co Białey płci sekretnie dało
Zwoite doskonałosc Zadyiesz czynieniu czynieniem reputa
cya zalecic się y przyspozobi Każdemu z uellim Honorem y
Awantażem, bo iako w stawy tak y Fortuny apparencya za
promocya Cnoty swoiey y spozobnosci rozcy wzmagac się
będziesz. A tak ozdobiony talentey z stuznicy w Respektach
się pomiescisz Każdego iako Każdemu potrzebny: Ay sam
dac się Kształtniey możesz, Kdy za Swiadectwem Zwierciadła
wscibic się y zalecic wstrzesz, bo y one prożna kono niełubia
Wolą raczey za Cyzlami albo po tem chwalebney y przy-
zwoitey pracy swoiey Znaki nieco, aniżeli pismem, czyli
szczurym ogonem bachnąc y Każdie będziesz. Gnuwno
y prożnowaniu iest uellu człowieka defekt, bo przez

nie

nie, niebylko Groty Ktore za Życia oZdoba nieszczia y upadania
ale też y sama Krew Znpucie y gnicie, Ktora go przez Zyciaya u-
trzymowac y pomnażac zwykła. A iżeli za wzbroi mily Sen
formiciu Zopicie, albo z serca Zdrowe y sposobne mieć bodzie
Ktorego Groza y rzyżwania za Zyskiwe dobre, Rezolucyi y
milosci tyżacie, stoia Abcyż Lew nie niepodnieśiesz, do
piero niezażycie z Kopicy, iżeli Zyły moc Reki wzmagaiące
Zwetnieiące y obrosicie, y sita Milosci w swoiey Zawie-
dzieciu operacyi, Kiedy ogien przyrodzony, Zwierzęcie y Za-
gasnie, A żali w obojim polu Kto z nie żadycie. z Ktorego pies
pod smycz niespodobny ogon pod nie złożywszy wyie y:
umyka Zwyczaynie. Ani Maż ani Mieszczyzna doskonały
bedzie, chyba Harmonsprodit exlex Natury Ktorego ucie-
szenie Zażywaia ludzie Życie przyiemnie y Swobodnie, Kto przy
Zwoita pracy y Zabawy Zmysły swoie Kreśnie Rozrywka
ani się Zawem Życia miłego nawzaie może, Ktogo ma-
na co Zażywać y obracać. Niezgryzie serca Zadzierzy smu-
tek y Melancholia, Kiedy myśl od niepomyślney odemwa-
na okazyi za Zabawa oka y ręki Swabodnie Zdzie: Ani
przelubiłam okrutnego na Życie Tyrana przeciąg tyga
we Mierzyi pożycia, Kiedy go nie wprodnowaniu Prowa-
dze: Do wspolnego Zdrzyciemi należe Konony, ani Za dzia-
mi Respektow wystarać bede, Kiedy wspolney experi-
encyi y doskonatosci Zyczenia z Drzyciemi Szczowac
się może, Zgoła iestem prawdziwy Szlachcic, bo mnie
Zacnosci Kruri y urodzenia przyproporcyonowała Dos-
konatosc, w rzeczach experiencyi w Szelaluicy nabyła:
Zytałem o woynach, y sam Zarazk woiuiąc, nauczyłem
się woiowac, z niemata Mistrza swoiego Reputacyo-

bo

bo pochop Serca y applikacyi wziąłem z opisanych na
pochwałę innych Kawalierow Akcyi. Radz Cyclydnie
Przyiaciołach w ciasnych y zawikłanych Terminach
służą Prawu y sprawiedliwości assystuią Trony y Ma
jestaty wspieram, stany, obyczaie, Rządy, Języki różnych
narodow, Prolestw y Monarchij, należycie umiem y ro
zumiem, bo mnie wszystkiego nauczyła y uczynić nie
przestaie albo zabawna służba albo prawdziwa Expe:
ryencya. Naostatek y kochacy podobac się potrafię bo
zabo się doczytałem y nauczyłem, że skutek miłości ślę
skiey nie za Uroda ale za Cnota Białogłowy pochodzi
dla tego żebym się y sam w zacnie zalecił, naśladowałem
Cnot y Akcyi y w tych się pracowałem perfekcyonowałem:
Wiem z Historyi, albo z pożytecznej Konwersacyi, że pię
knej Urody ale nie zalet ich Cnoty obyczaiow była Fau:
styna Aureliusowa: że Kamma Synatowa doskonała
w obyczaiu miała proporcyą: że Laurinia Klaudyonowa
piększey nad Urodę Widny Maltenskiey y Miłości była
Pulkrecya wielkiey nad Zamiar modestyi y wstydu:
Kornelia Męskiey doskonałości Nauki y rozsądku:
I tam insze: Złych y Dobrych Przymiotow były Żony
y Matrony. Wiem mowię zabo się Mężem swoim nadaią
y iako miłości Ich, Konwersacyi, y postanowienia Kowes
pondowały Konsolacya w przyiemnym albo nieszczęśliwym
porzyciu. Wiem mowię o tym y umiem Inklinacyom
y pasyom swoim dogadzaiąc serca zaraz za okiem nie
bo zwalaią uwadzey Reflexyi czasu nie zatowaią Vdi
Nay wyższey poradzić się z Cnotą do Cnot do Dobrych edu
Kacyi

Racyi y obyczaiow naszey, aniżeli do wytworney Urody y bez nich y vdatney powalności Exercitowac się, nadym Życia y postanowienia szczęśliwość szczęśliwie zawisła: Inaczey mity Jazku odprawiż się Tyranstwo, bo nieubłoganie towanie wpowszednym nieuważnie stanie doskonałych nawet zabija ludzi: tak dalece: że wszelka w nich do cnotnienia Chwalebnego Zgrozę y ochota upadaj iako się to nadybardziey temi czasy wydawa: A ty pewnie niemaiąc tego w sobie rozmysłu y Rekgarnienia, w Kiewoli Życia swoiego iak w kaydanach zgnijesz, w Melancholii okropnowadzicieszy, Kaod wstydu y Alteracyi niepodniesiesz chocby ci do łóżka wlazł przez Ebe Adiutant, y ten tylko wzmiesz prożnowania swoiego pożytku, Les iż przykry snadnie odnieść, mogąc tym czasem przez przystoyne prace y applikacya perfekcyonować w sobie poznanie złego y dobrego a zabym obranie z tego dwoiego iednego.

Na końiec summanyusz tego wszystkiego następuie.

In Summa Verus Eques, non Calcari aureo,
sed Vitæ Integritate Ponitur.

Nie złocista ostroga albo szabla y Sygnetem Herbownym ale Życia cnotliwego splendorem być Rad, y szczycić się powinno Szlacheckie powołanie. To iest do Rycerskiego y Kleynotu Szlachectwa należy, nietylko urodzenie się zacnie, ale żyć także wym sposobem cnotliwiey chwalebnie: A tu iuż widzieć się daie, iak wysoko Rzymianie trzymali swego szlachectwa Prerogatywę, kiedy niedla nauszonej Catości takowymia prawie, iako Boy Natury Ludzkiey przez Koydestwa, nad Ktora nic godniey szego mieć po sobie niechcieli opisali Prawem. O iak to iest: nieodzowana proporcya powołaniu zacnemu cnoty y obyczaiami, a Rzecz powołaniem korespondować: iakim że Pytatem nazwę Rzeczpsita takowa? Ktora tak dostoyne Ordynowały Stany, w Ktora same Cnoty, iako w Symmetrya Niebieskiey w chodzą Rezydencyi y zgromadzenia. Zadrogie

to

Ztąd pochodzący Państw Rzymskich szczęśliwości, ale y zdrowney Narodu Naszego budzie się Dyspozycyi: Czego więc dobrego nie znaleźą y owe prawa Antecessorow Naszych w dawnych wiekach skuteczne: gdzie Chłop Bernardynem a Mieszczanin Reformatem, Szlachcic Jezuitą, Żołnierz Karpuzyanem, Senator Kartuzem, Król Papieżem, z ścisłych Regut swoich y z Życia onym przyzwoitego nazywać się mogli. Gdzie Chłop według hoństwa, Mieszczanin według porządku y Przywileiu, Szlachcic według urodzenia y prawa, Żołnierz według artykułow, Senator według powołania, y przysięgi, Król według powagi y Karakteru swoiego Żyć y sprawować się Regularnie. Gdzie Stan Szlachecki, o którym się tu teraz mowi, o ułożeniu y pomiarkowaniu Życia rownać się z Stanem Duchownem, y ścisłości Zakonney korrespondować. Słuchać Prawa w rowney Boskiemu obserwancyi y bać się Ryzyku Jego, iako Kary ostatniego Sądu Panskiego, dogadzaiąc we wszystkim y zawsze sprawiedliwości bardziey, aniżeli życiu własnemu. Nie wahaty się pewnie na złotey szwaycy Podkomorskiey sznury, gdzie chodziło o rzetelność pomiarkowania gruntu albo granic, w zachodzących kontrowersyach: ale co słuszność, waga, y Natura, położenia każdy, w naymniejszey obserwowano y czego worek nie słabecce. Nie wahowała ani prywatnym Interessom ustępowała sprawiedliwość Urzędowna, gdzie iey na naymniejsze skinienie czyie kolwiek potrzebowało ubezpieczenie dopiero za możniejszym y Dudkiem niechodziety respekta w sądach y animadwersyach Prawnych pod Frantowskim Juris Beneficionem Praszczyliem. Ale mieysca y tytułu swoiey o szkody przyłowana trzymaiąc się sprawiedliwość pod Kortyną cka, nie udaiąc powabney urody y offerty, ani krwie własney y przyiaciela swiadczyło się naturalnie każdemu bez wszelkiey odwłoki y czasu ubezpieczenia. Najsułtorował rożnym przyiaciel z Zyliem y sumnieniem, gdzie pomiarkowania y kombinacyi między stronami iako kolwiek potrzebo-

potrzebowała dyfferencya ale co słuszność sama Kazała,
na to się ważyć y pisać rzetelnie y prawdziwie. Nie miał
uszczerbku y zawodu Interess Publiczny gdzie go y Koron
czyli za Morzą y granicą czyli w samey Oyczyźnie Pospo
lita powierzyła potrzeba: Życia ujmą, substancyi stratą
własnych Dzieci niedostatek, pożądanie y przyiemniey
sze były, a nizeli naymnieyszey usługi Manament, Ko:
mu się przez publiczny powierzyła Kredens. Nie grzmia
ły pioruny na uszczerbki sławy y Imienia cudzego
Sądowe Izby y Ratuze: bo iako się Każdy przez chwalebne
Akcye dla siebie, bardziey niż o życie ostawę starał, tak ży
czyć się cudzy w naymnieyszy ubliżywdzenia sposób, miał za:
bie za sromotną Profesyą publicznego Professya. Inne zbytnie
mi Kłotniami, niepodciwemi wybiegami y Terminami
wikłał się czas sprawiedliwości świętey, bo każdego iako zatęb,
przez apprehensya surowey y prędkiey exekucyi Rygor Pra:
wa w szczelniey skromności trzymał zawsze y utrzymo:
wał. Niewprzód grat o Rozsądzenie, niż się każdy sam o sie:
bie rozsądził, dla czego o mieszał snadnieyszę y prędszę za:
szedł do sądu przez siebie osądzony. Niechuczały Sejmy:
y Sejmiki iako Kiedy y Bożnice Żydowskie rozno:rcia
głosow, y nieuprzedzonych w Radzie Jędzyków, bo
wszyscy iden ad dobra Pospolitego maiąc do obrady publi
czney iako do Ofiary Pańskiey przystępowali w trzeźwości,
w Nabożeństwie, y w Observancyi y Posłuszeństwie, Do:
konalszych mieyscem y rada Sprzyiał, bez wszelkiey preten
syi prywatnych intrzepcow, y bez nieuważney na Imie
wolności y równości preiudycyi. Niepasowały się z Nie
bem o Ziemskie Kwaterowne Lzenenta, przez aktive nagro
dzania y przelekstwa, obfite dary, y ciężkie wzdychania, y

inne

insze rożnych Passyi y dolezliwosci Violencye: bo każde
go Szlachcica powołaniu rumnienie y miłosierdzie
Korrespondowało. Jeżeli woiował: iakoż ta Stanu Szla-
chectkiego była Professya: to woiował Nieprzyiaciela
nie Ludzi ubogich tym więcey Serca y politowania, im
więcey Fortuny y Honoru maiąc. Jeżeli panował, Rzą
dził, y Rozkazował to pewnie w Wielkiey uwadze, Kle
mencyi, y Miłosierdzia, nie odzieraiąc Zostatniey z Kory
albo przez Tabumstwo, albo przez niepomiarkowana
chtość y okrucieństwo. Jeżeli od Cyrcego Zawisł rozka-
zy, władzy y ordynansu, to się tak łączyć miał w Udziel-
ney sprawiedliwosci Interessie y potrzebie, iakby był po
to z Nieba zesłany. Zgoła cokolwiek z Koli Cnosti swo-
ich wchodziły Osoby wchodziło zaraz y uchronienie Bo
skiego y Ludzkiego Prawa, iako Pioronem y skarczyłych
ognien wzdrygaiące się. Kto chce prawdy? niechay
czyta Kronikę, Historiye, Dekreta, Pisma, y Transak-
cye Polskie dawnosciąc Nam u Zalecie a pewnie nie-
doczyta się niepodobnego do teraźnieyszych Ludzi y
obyczaiow Lubo czasy przeszłe w nieszczęśliwosciach
swoich teraźnieyszemi mniey nieiako znieć mogą
nawyrost za wykrętami Ludzkiemi y Prawa y wszela-
ka temi czasy idzie Dyspozycya: Cobyto przed tym grze
chem y ochydą to teraz uproporcya Życia y Stanu Szla-
chectkiego uchodzi: Pochybym drzewem nazwał Kto dla
pokoiu ustąpi swoiego: Flakiem, Kto niepyszny y nie
chumorowaty, Thorzem, Kto nie napaśnik y nie-
wart tego: Popinxiem, Kto nie wypije y nie zie nad
miare: Mądrze odważnym, y na walnieyszą Cyczty
Zły

Inny potrzebę Zachowuiącym się, Kto z okazyi snadnie uciecze: Mędrym y Galantomem, Kto w Lubiestwey zbytkuie albo Francyi dostanie: Oszczędnym, Kto skrzętny Iurialista Kto wszetecznym, albo szalbierzem czyli błaznem: Zacnym y delikatnego urodzenia Panskiego, Kto prożniakiem: Szlachcicem, Kto z szabla: Dworzaninem, Kto z wotowka chodzi Cyprynie: Łobuzem, Kto Baby trapi: Statystą, Kto przewrotnym matactwem: Wielkim y Godnym Panem, Kto prawa niestucha: Zgoła podciwym, Kto nieuczoną Acyi między Ludźmi zadaie klęski, albo Drazanow, y wołochow na oppressya Szlachecką y Duchownieństwa po wsiach, Miastach, y Iarmarkach, y Iarmarkach wodzić, to iest Panską ziemi cząstkę Funkcyą, łącząc się z wielikolwiek sposobiem też y ubostwa cudzego. Chlebem nakarmić Ubogiego, wspierać Dobrodzieystwem y szczodrobliwością upadaiącego; zawżdy cząc Protekcyą stabszego; Onycie y sposobności przez wszelkie dopomagać się Promocyey; Każdemu się podobać, radzić y radzieiąc, te byty możnieyszego starania, y nieiakiego w dawnych wiekach Rezuta. Ziemi cząstkę wydrzeć, wykrzywdzić, gromadnie naiechać obiesć, y nazaszłą wieś Szlachcica, z Prawa, y Złego co się czem podoba wyłuc, od Kumina do Kumina, sąsiadować, Ubogi dem abrahamowe pożądek y obyczaie otazować, iest Panskiey rozrywki y Dywersyi moda nad zamiar maiętna. Przedtym drogiego wolności Kleynotu iakoby Nayuiszey Łaski Cuchary stycznie na Rospolite zbawienie, na obwodzenie Praw Oyczystych na pomnożenie powszechney całości, na zgodę w Interesach Rzpltey zie-

dno

Dnie Czenie sił Na przyięcie do Serca Dasu Ducha Prze-
nayswiętszego w obieraniu Krolow, Rzędu, y władzy zło
ta na oddalenie złego od Oyczyzny iakby grzechu Smier
telnego od Duszy; skromnie y Swiątobliwie zażywano.
Teraz o mey Boże niezażyć iey przeciwnie za Kielisz ek
Wina, albo tam Rayne y między iadłem, za Kawatek Szpiko
waney u stołu Panskiego Wątroby, za frantowskie y obr
tudny ubiór, albo niepewna obietnicę. Nie iest wspa-
niały Urodzenia Humor, nie iest popularitas Szlachcica,
nie iest activitas posełska Słowem rzekę: Już to nie pe
wny temi czasy Szlachcic, Ktory niema bespieczeństwa
zażyć na złe woźnosci. Westhinat serdecznie nato =
woźny ieden Poeta Polski.

Ach! skomoto urodzenia
Krwi przemierzta odrodka
z Doruszego Przypodzenia
A nie z Swego znac przodka
Mox cie sprostym parcha torem
Do tandety sprowadzit
Bo y na Kleynot byt Faldorem
O Ktory się Swiat wadzit
Że na niego nic nie stracit
Jedy ci iest tak tani
Przodek go wasz Krwią Zapłacił
Więcey wy Markie łami
Widzi mowię w woźnosci
Chandluiecie na Pasy

Zła Karta

Że ta Perła swa drogością
Jest bez Ceny bez Taxy
Żadne morza, żadne nurty
Jmonarchii Gwarantki
Tey na Zawoy nie do kurty
Niemaią uzyantki
Za Cz? że Kroy dtuzi zdobi
Arwan się mniey podoba
Gtupia Gtowa Konszalt robi
Aby w tasie szta ozdoba
Więc się w iedney sztuce przyberzy
Miec szaconek dostatni
Na Ktora się rad wyiskrzy
Swiat do szpilki ostatni
Niech się tylko Kupić godzi
Wolnosc zwoie Polaku
Ktorac gustu iuż nie stodzi
Bos niegodzien iey smaku
Jak wot w Jarzmo bedzie z gwałtem
Nieszczęśliwy wniewola
Albo swini gtupich Kształtem
Cnic perły gnoy woła
Że się brzydzi miec cie bratem
Woiewoda mo Znieyszy
Tedy Gtowa robi Zastem
Byś był od niego mnieyszy.

Klejnot

Klejnot co się wrowniey zważy
Gdy nieuracat Gnde Licem
Na subtelna kradzieszt wały
Człac szlachcica szlacem
Wąc on wkonszach idzie z Dworem
Cżytny w sprawach iak Lizka
Ciebie robiąc swym fautorem
Gdy cię stuli z Kiełbaska
A ty głowa oszaliwszy
Aż cie myśli odbiera
Ro Zumieia Że szczęśliwy
Biegasz z swoia kradzierza
Na Seymikach pełno Pyska
Pełno chuliu y gwary
A tym czasem Kupiec Zyska
Chciwy nate Towary
Bo niezgoda y niesposa
Targ się Żalim naprawia
Co rzecz Kupic chca Żale spora
Cięzkim prawem bez prawia
Będzie ieden będzie drugi
Co ci oczy otwiera
Że w Żalowny kształt przystugi
Na szkodę się Żabiera
Gże wolnosc z swey swabody
Przez swawola Gże Żyła
Na szalbierstwo Woiewody

Niezna[illegible]nie

Nieznacznie się wymyka
Że on u xiążąt Rezeń godzi
Z Ciebie zrobić chce Chłopa
Bo mu nudno za się rodzi
Wrowni choć sam wart snopa
A ty tego niepoymuiąc
Przecie swoie Kiszorzyszk
Wszystkim rzeczy psuiąc
Sobie licha przysporzysz
Bo kiedy się rzecz zupełna
Na twym pysku rozerwie
Wybacz torbo mi cnzli pełna
Zec się też wen oberwie
Że cię straszą własnych Dobrach
Gdże ziemskie charpisie
Albo flinta da po żiobrach
Kaytas gdy się opisie
Wybacz że ci zad odbiorze
W Cały własney chaturze
Izpluder się zwych rozbierze
Choc przy Corek twych kupie
Że zamokło w Kale gdzieści
Za Babami pozrecie
W Głowach Żony twey zawieści
Przy gazowym Kornecie
A sam do niey wleźie Knechto
Pod puchowa pierzyste

Zasem:

Czasem z soba y niebechta
Zpodobawszy zwierzyne
Ze cie wciezliem smutku znuzy
Ze wszystkiego odrapie
Dla przewodny y dla strzały
Często wziuciąc przy szkapie
Ze ci z własnych zantuz Corek
Iz chałupy wdyni
A za podły pesek szmorek
Małżeństwa przyczyni
Wybacz mowię ze cie boli
Tam gdzie przedtym swiedziała
Nie to bowiem iuż w niewoli
Co w swobodzie iyć chciała
Tu szlacheckie, a tam dworze
Ktoż ci winien kochany?
Ze zrobiwszy gwałt naturze
Z Pana iestes poddany
Dates &c. - - - - - - - - -

Tu w oryginalnym manuskrypcie Defekt nie dostatek karty iedney czyli dwoch in folio - - - - - - - -

Stan Miejski

Zkądby dobierać potrzeba. Bo gdy ten przez rozerzenie się naród często miast, porzędku, y wygodę pospolitą wadzi, respekta y Funkcye u Panow poprzemawiał, w nauce swoich y naszych pomnażaiąc; Tedy y na tym stopniu iuż się nieiako stał rozdawa. Ustopiła we wszystkim Państwu temu Katolicka Deprawacya

cya bo zonieconami wszystko Pan Bog odebrał: Nie-
masz nauki niemasz wrodzonego rozsądku: niemasz
Fortuny: niemasz w niczym statku Rozrywki y spo sobu
Zgoła co iest wszystko niedorzeczy widzimy. Podźmy
oko do ich sądow y sprawiedliwości, w ktorą oprocz sa-
mnienia głęboka uważaią Rozsądek y Prawa wchodzić
powinny. Gdzie to iest? pytam się, o iako wielce nie
słusznie y nieprzyzwoicie ginie na Katowskie potępio-
nych obyty; iako ich niewinnie napetnia palą, szubie-
nicą, y inszemi niestarnie smierci warsztaty: często po
ośmiu Za szewca obwieszą Kotodzieia, Za Stolarza
Gancarza, Za winowaycę straca niewinnego: Forma
sądow uciesznia, Inkwizycya a plotki, sadzą na pozor:
roztozony zadrze nozki do gory, sentencya racyi Dekret:
Żadnego o miec nabędzie fundamentu.
Za trzepaczkę na gorąco, Za wołu na Drzewny y go-
rzałkę: Za zaboystwo na miesterne pod pręga, plagi,
albo z miasta wywołanie y wysmienienie Katow o sądza
y edukacya. Ale przes Boga! inaczey chce miec prawo y
wrodzony rozsądek? prawda, ale Kto z Prawo przeczyta,
Kiedy Pan Woyt iako świnia głupi, Pan Burmistrz Litery
nieznaią, Pan Pisarz co czyta to nierozumie, Panowie Ław
niey tylko z Drzywien pić smierdzieć umieią: Tego
to wszyscy iako nierozumne bestye, dlatego też y Debret
iako wyż będzie, a często taka litera napisany, iako szyn
Karki po scianach piszą swoie Kwaterki, y tako nie-
boraki wiszien iako mucha na ukrzepie nic w nim nie
zi adszy przepadnie, Podźmy do porządku: Ale trafiemy
iako do Piekła gdzie go nigdy niemasz: Kto zdolniey-
szy, albo mataisz rozsądny, ten gumie, rządzi, stąd złych

szych skubie y uciska: w miarach miany, w Szalcy-
ach pomiarkowania, w Expensach wzietelności niepy-
tay: Wszystek Impet o ubogszych y sieroty bije, oni
możniejszych zastaniaia, opłacaią y z krwawych też
y ubostwa swoiego, pochanych napawaią żarłokow.
Podzmy do Cechow, a raczey na błazenstwa, Komedyą: gdzie
owe ich przyimowania, wyzwolenia y tam insze na wzór
dy Osob Kreacye, o iakiego smiechu, Drwin, y głupstwa
petne, kiedy owe Oracye, Excorty, y Panegieryki, mistr
nym stylem prawie, y ceremonie uprowadzić będą: O
zaleceniu Cnoty niepytay, o podciwości y wzietelności, kto
remi wszystkie Konsztu y Rzemiesła stać powinny
naymnieyszey wzmianki niebędzie: Wszystka rzecz na
pomnienia na tym się oprze: Abyście Panie Marcinie nie
dzieli Panie Marcinie uczciwy, Jescie się do uczciwey o bra
terstwa y Konsztu naszego w Kościele na stawę obecności
waszey, na Cwałę Chrystusa Pana y Nayswiętszey Panny
y żebyście do Cechu Naszego dopomocnemi byli a gorzałki
co ludzkosc y grzecznosc wasa wystawili: Jakaż gorzałka
cycha, gorzałka skrzynka, gorzałka przypiwie, gorzałka
pieczęci, gorzałka wszystko y tabaczyscem poprzechodzi
y smierdzieć będzie: bo wszystka rzecz schachu, Rady, yka
zdeyco zgromadzenia nie inaczey będzie, tylko owego na-
kwarle, tego na putgarca, tamtego na garnicy, albo osa-
dzić, albo do Cechu przyiąć, albo wyzwolić, albo na ur-
rząd podwyższyć, Nuż sprawiedliwosc iaka obur-
sciłby potrzeba za kradzieszł w kroiu, za sfałszowa
nie roboty, za zepsowanie materyi, albo za stawienie
w Zydaczowie albo gontem, albo Klaczana-

wsubnie pytka po Ladku wezmie, y tym iuż cała
Krzywdę nadgrodzi dolawszy ostatku u Cechmistrza gorza
ka. A zkąd że to bez prawie? pytam się? Łatwo odpowiedzi
wszyscy Panowie Cechowi tacy iako y ow obwiniony y owszem
P. Cechmistr y Urzędem y szlachectwem wszystkich onych
przechodzi: A iakoż ci wszyscy sprawiedliwości dogodzić
y karcie surowo maią. Kiedy się bez Kolegnego na siebie
występku żadna miara obyść niemoga. Podźmy do Szyn:
Kow. Jakiż tam sumnienie? pytam się: Kwaterka za
ko iesta sidanna: Szkło Kufla, puł miany Labierze, dno
w garncu do połowy wleźie, Piana to wszystko przerosnie:
A Drop pochany siedząc przy czopie zlewki, które miany y
ceny niedochodzą, wgardło swoie szpetnie mogąc ie przy
naymniey na podciwszy obrocić pozyteb. Podźmy do Nabo
żeństwa y Kwaty Bożiey: Ale: Ach? iakoż się zawiedziemy,
Kiedyż bowiem nie od tyciąca diablowo, nie od rożka Sa
ki nie od Lutni, y Kwaterki smierdzuchy złych swoiey
włoty zaczynaią: Dzwon choc go sercem pa Uchu wbli
skości bije, do Kościoła nieżwabi; Krzyża nawet Krawem Ka
tolickim przemierzty nałog iey nic niepozwoli: Mszy suro
ty w Niedzielęy w świeto zupełney Nudnosc y prayznienie go:
rzałbi wystuchać niedopuści: dopiero o Kazaniu niewspo
minay: a to wszystko tak iest polit trzeźwy będzie, a niech że
gardło przeleie, to się dopiero Panu Bogu y Ludziom nad za:
miar naprzykrzy pełnego po Kościele, o którze obchodzić mo
dlic się y płakać w gorącości Ducha będzie: to wpot Kościo:
ła, to wpot Chrom mnicyszego ubliżnie, a na ostatek popa
rzenie się upoci, albo strzelistem wbyt Kogo dowiże.

Podźmy

Podźmy do ochędostwa ale Ach? spuchąc wszędzie od smro
du potrzeba: Bramy, bastyei y gnoie: Ulice, psy zdechłe y
ścierwy: Podwienia, parowy y doły: Rynki, zapiska y przepa
ści: Domy, kwalli y smrody pozastępowały: Staynia Konio:
wi topieliskiem: Izba gościowi będzie śmiertelna Więźnia
Zbawiciela piwnica: Nie inaleysza we wszystkim wygoda
a coż mowić o Ludziach y wystudze: Zwyczayney, Ieśc bez
womitu niepodobna Kawatba podrożney Pieczęni, wey:
rzawszy na Szparogi Gospodarskie po Sbie, albo na wą
wtabaczyskiu uszargany, albo na smrodliwe Gospodyni
Łachy, albo na nabrzmiała z nieochędostwa roczniczą
a za piecze Kompature. Gospodarza żeby cie nie obrad
wartował, Gospodyni żeby ci pluder nieprzewidowała.
strzeż się szynkarki, żebyć z gadu nienatrzęsła chronić
się zgoła za wszelka nieprzygodą grosem dobrym
płacić potrzeba: Wyraził to nie odrzeczy na ścianie no
clegu swoiego pewny Cudzoziemiec, pierwszy raz, y
ostatni, w Polskę wiechawszy. C potym po naszemu prze
słomaczone.

Niechce cie więcey turbować moy Panie
Niechay tu z Pikła Gosc u ciebie stanie
Kto zamna iedzieszk piszęc na przestroy
O Insza pytay do Polski ie drogi
Tedy nayspieszne poczty y prędzey
Pluto znać sobie rozpisał Noclegi
Bo niepodobna, iżli się chce zbawić
A żeby kiedy miał się tu zabawić
Albo podleyszę spuściwszy zpod warty
Na to tu mieysce rozporządził czarty
Bo w subtelnieyszey stworzone naturze Nie żal

Nie tak by wsprosney były Kompaturze
Ten w Rzd trzyma w domu Gospodarstfu
Mogłby do stygu Przewoz owiec darstfu
Bo go tak straszna owiadła paskuda
Że z Acherontu wystraszyły Cuda
Łeb mu że wszystkiey, aż na Ramie strony
Pierzem porosłe obryty Rotżony
Tak że gdyby się nietrzymał na pleci
Ledwo mu Każdy do czarta nieszedł
Pysk Jeżem porosł, szczeka przeszła Kwicia
Nos całe żyina, wszystko między oczia
I gdyby cło to nieznaczyło Czeka
Niedźwiedzia pozor Zrobiła powieka
Oko wey rzeniem w głupstwie przeszło tempem
Wąs się potomał niechędożim strzępem
Gdy za obmierzły znać wpapciuszu stoi
Do tey, y do tey przyliczyć się waży
Zrok się wydały Zyty iak padalec
Skiara paskurow porownała palec
Skora obrzydły rzadko włosem rudem
Smoła z dawnym zatrzchła się brudem
Oczy cia barwę Zatar Kley pokuony
Postrzępił dekiel do poprawy trudny
A ta fatały iak by przeszły wrzodem
Nieustrzymanym powietrzia smrodem
Buty skrzydłaste sznurem tracą dziurami
Błoto pryskaia wypuszczonymi wiechciem
A sam do piersi nagich wpół otwarty
Siedzi u Pieca po między Bękarty
Te w garczkach dłubią y oliwę sprzedają

wciągły

Wciągty od nowa Galarecie tiża
Albo Zębami brzuch połowszy nazi
Po Stołach sobie szmarniąc szparagi
Żona się kręci około nalepy
Coraz mięszaiąc garnek suchey krupy
A Złatowczor iak Maż Garnizunu
Przysporza sobie ozrębow do Zupu
Tenże sam polor y Kształt u Szeladźi
Petorem sprosnym powiewa y Ladźi
A on sam Liściem w Kształt Tutunu suchym
I put palewym mieszaiąc cybuchem
A nie się nuszy z miejsca Drop pohany
Kociaż od gorcia będźie Zalwolany
Tylko nawszytkie wyrłuszi obroty
Poczwany iakoś Zażywa Dorody
Ja popluwaiąc ręce niechędożnie
Między nog wtykza pięknia na rożnie
Kuflem się Władźi y Krajem fartucha
Brzegi otarszy, na piiane Dmucha
Ja wiązki wiąże y Zgony rachuie
Owsem Cmiere natrzmi y się Złe strychuie
Ja obiadarcem, co iey nic nie wadźi
Smrodźi w Kolebce, naza Kazadźi
Jaż y pieczęcia f. a Ktoż ia tak straui?

Jzrozna Zdeymie, y pieprzem zaprawi
A tak na miscę do połowy szczyty
Na stół zaniesie powiązka naknyty
Tey ochędostwo wszystko smak odrazi
Choc na appetyt pchasz w gębę niewłazi
Bo y dla Szechły w Jzbie podwaliny
Zda się bydź ow Zraz z dechtey Kobyliny
Sciany wilgotnym płynąc Zewsząd potem
Czerwcem

Czerwiem się sypia za Szparowym Znoiem
A robak rożny przez zgodę się miesza
I przyborym po nich ułożeniem miesza
Powały niezna, y wszelkie na czynie
Gdzieś się podziało wciągtey paiączynie
A Swierzchu plusknęy, Paiączi stonogi
w Gniazdach bespiecznie zależty podtogi
Dayże się na czas Dowcip sturbowany
A raczey wolisz do turmy w Kaydany
Albo na liczne dac obroty przyta
Bowiem ci będą Znosnieysze prawczta
Dam Bylbo boli raz wprzeciągtym rzędzie
A tu y bolecy Smierdziec ci będzie
Gdy cię iakoby po Zatobney Stypie
w Drobie rożny gady y plowa obsypie
w Dłowach ci Skrzeczee będzie Koło ucha
Swierk albo Zaba y Zimna ropucha
A choc to szemrze opodal od Boba
Apprehenwya nieda Zawrzee oka
Albo gdy do nich Moc z chatowem wtaie
Przyłoże bękartow wpot noc Zatamaie
Albo w Zwyczaynym swoich Kokosz Zgrodzie
Farty czny Kogot prziiacy na grzędzie
Albo Szynkarka zastarzała w bnedzie
wecuias Skok, iak Zyrzebiem po grodzie
Albo na bliskiey uważana stronie
Jatowica się cechrząc po ozonie
Spiyże Kieboże po podrożney Kurzy
A raczey niespiąc: bądź sobie na Stuky
Albo gdyby się Krepunbiem otwarło
Paiąk ci nie wpadł, albo swierzbek wyardło

Gdab

Stale po owym smiertelnym niewczasie
Tuszac poprawic sobie na popasie
Wstac mu potrzeba, y nychto zawita
Czebac Zlewaiac Zuprzykrzeniem obita
Do Konia Zatym zpodroznym stomachem
Ale go poznac niepodobna oczem
Bo czego niemoze dobrodzac by chciał
Przez noc zbialego, iest brudno wilczały
w Izbie w Klace: Boy dat że niesmierci:/
Po same uszy inszey nabyt sierci
Jgdy przebywał wpat wiscie nie z strachem
Ledwo niezginął Kiborał pod dachem

A niechże dla ochędożenia, do Rzeki, albo łam do stawu po prowadzi, to go pewnie za put dnia na samym przystępie niewyuiną uiey albo pewniey w bezdennym dla niepatrzenia topielisku utraci y żywo pozrzebie. Niey kto chcesz za żart te Kilka podrożnego cudzoziemca wierszow; ale to: iest rzecz pewna, że miast y Ludzi zagranicznych porządek od naszych Polskich łabo iako Kay od Piekła maią dystynkcyą Rynek y Kazda ich ulica ma w sobie ochędostwa więcey, aniżeli Polskie w swoich Rezydencyach domy y Kamienice. Sadyba zaś Leśnego widok, nie tak by był u nich w pożądaniu, iako stolica z Naszych Mieyskich Krzego, względem ochędostwa y ułożenia w gmachach y Kościołu przy Krzyżu. Bola iuszy y serce słuchać mieszanych o tym relacyi, albo czytać Pisma, y nieczyste tych to Anatomistow naszych Dnilei y Franzabcyk: Wybaczyc mi zaś Konie: czne potrzeba, bo słuszney mi mnienia y Rozsądku Swem, a Prawda nikogo urazać nie powinna. Wstąb o: czym oni za zabawkę, gadaią y piszą. My to uszy:

słuchu

Kto za obelgę Narodu swoiego dostatecznie widzieny:
Bosbie Zas niebłogosławieństwo za pospolite niecnoty na-
sze tego nam chcbaysmy mogli poprawić niepozwola. A
przecięż w darowanych wiekach było wszystko inaczey, iżeli
li pismom wiary pozwolić się godzi: Albo y owym nad
zamiar przyiemnym po własnych Kaplicach y Fun-
duszach Staro świeckich Uczciwych Mieyskich osob Por
tretom Teraż prosta Ktorego Znich odmalowac bez podchleb
stwa? Toby Zaraż potrzeba y Zbawiciela na Krzyżu ali-
bo na Stupau w Cierniowey Koronię y w błazeńskim
przymalowac odzieniu; bo też od vivum Potr był tabi
tacy byli y ci oprzystowni, Co mu wszyderskiey Postuszeń
stwu y utożeniu ubłony swoie oddawali.

Stan Wieyski

Niemiałem zkąd postępowac niżey, wzyłod y uwagę prze-
tuiąc na ostatni stan y kondycyą prawowitego Ludu na-
szego: boc prawdziwie trudno go iuż deyrzeć w tłumie y na-
ciśku wszystkich ogułem dolegliwości y utrapienia wy-
myślnego. Zatarła tak pilny: Aże doskonalszy powiem
nayprawdziwszy Twarzy Boskiey Rytrakt trzymaiąca się
pysznie w dystynkcyach w zgarda nasza. Po szarpało
nieżnosne w Panowaniach oKrucieństwo. Zdarło doszłe
tu niepomiarkowane wpodatkowaniu zdzierstwo y nie
miłosierdzie. Zadeptał y stratował Stod y niedostatek, żnu
rzyła niezyzna na złe czasy, y wielorakie Plagi Boskie
praca y harłowanie Sobarpował Sada cuina y oprzystek
Zaruciła wrozpacz y desperacyą niesprawiedliwose
y bez prawie: Zgoła wszystek człowieka pozer, okru-
tniey szy niż z Bestyami Leśnemi Zaylubował poste-
pek

pelu Niemiatem mowiąc, o Mizernych Ubogich Karłabach
y poddanych Naszych. Ale że się spytać godzi: dla czego
Wola Boska stanowi dawnemu y Politowaniu swoiemu
Kiedyszkolwiek przywrocic niechcą? tedy podaię się zarazy
abazya dyskursu y rezolucyi: Że ci tabże niedbali Karłacy
Koure nie są w tych Czasach, dla Ktorych Pan Bog Stworzy
Ich obfitie błogosławić y pomnażać w pożytkach niepto-
dna temi czasy słabe pożywaiąc żniey stworzyciela wpobo-
pracy własney używania. Dla siebie bowiem przed tym
y dla tego też ochotniey niżeli po te czasy pracowali zasie-
wać y zbierały uczciwy Chłopek nie ciężko bo miał z czego
iako za żart opędzaiąc podatek dostatnio dziatki y Gołąb-
ke swoie gnarować y po smierci zostawować bodo chu-
doby iego za Boska Protekcyą żadna extraordynaryna nie
miała się pretensya y Dyspozycya: Ztąd że Dwór swoie
na rożne świątnice Panskich ozdoby, dostatkiem dzielił
y Dyspanował, bo na to wszystko w sprawach przyiemney
prostoty swoiey, z pomocą Bożą y łaski Boskiey robiły pra-
cowali: Miło mu bywało staranie przyiemna zabawa pra-
ca pożytkiem obfita we wszystkim Błogosławieństwo
Boskie, też samo bywało w dworzaninu y spolczynym Pud-
by zażywaniu Boga szczęśliwego w każdym Chłopku ado
rować przedtym bezpiecznie mogłes, bo żeby cnotliwego
widział Bog y miał zawsze dla siebie. Piorem Zaw-
gustyna albo Chryzostoma pisałby potrzeba owe Ich
nieuprzątniona naturalna prostotę w prostocie w-
dzieć y przyiemność czynienia; w czynieniu Roboty
y Dobrodziejstwie w dobrodziejstwie całe życie y powodzenie
w powodzeniu iednostayna szczęśliwość y obfitość wszyst-
kiego. Coż powiem o tym bolszim w prostocie rozsądku y

rozumie

Rzeczy pilney poswięcone Bożyliki y Fundusze. Słodkie
tych tam Panew wspomnienie wzbudza do Zazdrości:
przeszłym Wiekom serce, kiedy się uważa teraźnie Zy-
cie ich, Cyczyzny naszey Nieszczęśliwość, kiedy się nie
bez łez przypomina Owa w nich cudowna y rzetelna
na Imię Wiary Swiętey, wolności y Narodu moc czynie
nia. Owa w Rudach głęboka deshonestość, nie Passyo-
nalna Zarliwość y bez obłudna Wierność, słowo prosto
ta y do samey rzeczy ponderowanie ułożenie, Owa w sena-
cie przyiemna Grandeca, y czci pełna Powaga owa w
urzędach pilność y zachowanie Prawa, owa sama
w uczynkach cnota, podziwowc Rzetelność y dozbo-
nałość. Dziewchodzity wtąd Kosztowne fundacye cudze
go y niesprawiedliwego, nabycia substancyę, albo:
Zdarta z innych pobożnych Fundusżow zbiory, ale Pr
wdziwemi rzetelney Fortuny, albo spodziałami z Nieprzy
jaciela Krzyża Swiętego staty wiecznym Dawcy wszy
stkiego Trybutem y wdzięcznością. Nie wchodziło
w Abicye próżna iaktancya y Duma, ani wysokie za-
stugi Figurowanie y pretensye, ale z czystey ku Dobru
Pospolitemu Miłości ochoty, y Rzetelności wszystkie-
czyny, Przewagi y Spezy, pochodziły Zwielkim kosztem
własnem zdrowia y tych mężne na usługi Cyczyzny
zażywanie nie wchodziły Rady, passyonalne respekta,
sobie, albo też Panu dla siebie dogadzaiące. Ani słowo
uwodzenie słodziło gorzkiego Ludowi panowania
y Potęgi ale Duchem prawdy, wolności, Przyiaźni
Senatorskiey, napomnienia, y dopomnienia się Zar-
liwego napełnione, nie iabłkowiele łaskotały serce y
ucho ale skutecznie kołatały Nie rozpościerała się
po krzesłach

po Krześcianach wyswobodzia niskiego stanu naprzyszczona
Duma, ale ią napełniała y dobiła prostota y uczciwa Po-
waga mieysca owemu przyzwoitą Maiestatom ozdobna
a Turwaią y Rady głębokiey niby panuiącą. Nie brała powo-
łania na same tylko Kwatery, Hiberny, Lobacye, y inne
petne uśmierzenia y naturis K dyspozycye Woyskowa
władzą, szabla niebutawa dokazywali Hetmani nie-
zależąc Krwie własney na zaszczyt Oyczyzny, y zachę-
nia do rezolucyi powierzonego Abie wobyczaiu. Mile im
bywały arkany, Kaydany, Nieprzyiacielskie do zastony.
y bezpieczeństwa Kraiu, albo utrzymania stanu powo-
łanie służącey, przez obieranie Smierci raczey wcia-
snych Terminach aniżeli sromotnego ialuzyo salwo-
wania się y odwodu. Nie poczytowali przewrotom Dwor
skim, ale to robili sami co podciwość własna y publi
czna rozkazała potrzeba, Znaiąc się bydź w wierzey po-
słuszeństwie Krolom, a w zwitach Rzpltey, wolności y Prawom
obowiązanych: postuszey władzy, porządku powagi y
sprawiedliwości a niepłostych Dragon nosili Laski. Imie
niem Krolewskiemu na znak Laski y Pandhucy in Justicia
a Distributiva Przezorności, a nie zakwod obroyzu tego albo
poalterowanie zastuż y uiemności Competitorow służyły Kley
noty y pieczęci. Ani prywatnie publicznych zażywanie
Klucży; ale tego wszystkiego dyspozycya y używanie Ca-
łości Sumnienia a Sumnienie prawu y obowiązkowi
Korrespondowały złoto wszystkie Abcyle, rzecz y postor
nob wszystkich miały, a cnoty Prawa następuiącym
Wiekom dawały Ale temi czasy kędyś się to podziało?
Jakoż owas rozumiec y mowić Przeszłe Imiona Pa-
brei Conscripti: Respekt stanu y godności pretendnie po
chwały, ale rzecz nie pozwala podchlebstwa: Wczyscie
raczey

raczey sami w sobie w obowiązki y przysięgi swoie, a do-
sye wam na tym będzie widzieć o sobie: co się ma owam powie-
dzieć. Gdy do czasow mowię: Zginęła cnota w uczynkach,
Bespieczeństwo w Radzie, Prawda w Ustach, Powaga w Se-
nacie, Prawo w Urzędach, Godność w Honorach w Osobach wszy-
stko, co bywało przed tym. Zginęła mowię cnota w Uczyn-
kach, bo co kolwiek się temu czasy dzieie, dzieie się pod pozo-
rem Rzetelności y prawdy, Duchem obłudnym y przewrotnym
Intencyą y usiłowaniem oszukania, wynicowania y na wła-
sny przerobiona użytek Interessu cudzego, albo samey Oyczy-
zny. Zginęła mowię cnota w uczynkach? bo kędy z tąd Mę-
stwo y rezolucya, w Akcyach Woiennych, w Dyspozycyach
Respekt y miłosierdzie, w Sądach y animadwersyach, Spra-
wiedliwość we wszędzie y we wszystkim pełno zdzierstwa, op-
resyi, Łakomstwa, Uciemiężenia, y okrucieństwa. Zginę-
ło bespieczeństwo w Radzie? bo kto z tera z Radzi y mowi
co sie zdrowe każe Interes Publiczny potrzebuie. Spro-
wa sumnienia, y porządku napomina powołanie y obligacya
wyciąga: Jednym boiaźń żeby przycina, Drugim ustа respekt
wstrzyma, innym sposobność niepozwola, wszyscy prawie rada
co mussą co sercu wole Nayważszey y potrzebie przyiemno-
prożne panegiryki Wielbienia Klemencyi Pańskiey, Oyczy-
sney, o koło Dobra pospolitego, o Rekolowania, Fatyg, odwag
y zdrowia na nie Dyspensowania, y tam innych altrybutow.
Naśladuią nowe ustawiczne Dygressye, żadkow od krześcet y
Drazbow podnoszenia, y owe za każdym punktikiem, aż
słuchaie przykro, ciągnąc się Nayiaśnieyszy Miłosierny Bo-
że, Panie a Panie Nasz Miłosierny Inwokacyi, Zatrudnia-
cza y Zabiera aż tandem skończywszy się rzecz Zbawien-
na na niczym.

Zginęła prawda w Ustach? bo tego nieposłuszeństwo ustrzymuie
ny prawem Dolegliwości rzetelnie przekładać, ani odpowie:
dzieć Ustami prawdy, Powagi y rzetelności Panskiey, kiedy:
maią z powołania swoiego Usta Krolewskie z Ktorych iakoby ab
oraculo żaden fałsz y Zawod pochodzić niepowinien. Pomie
szkał tam niedawno Szlachcic słuszny na Turlicyi Ziemi swoiey
będący w Warszawie za Golewną z domu wiadomością że go
z Kresem zrabowano y Corke mu w piędnastu Secich
zgwałcono, w Wielkim żalu y ferworze przekładał Krolu
Jmci swoiemu: Pytał się Pan szeno Zmiany nie maią dolegliwości
Szlachcica uważaiący, czyeby potrzebował. Powiedziano że
Supplikuie o to, aby mu Woyt bo przez wioski jego przecho
dzące nie szkodziło: y zaraz Jakoby z prozby mu odpowiedzia
no, że Krol Jmć zatrzie bardzo że się to przez ludzi Jego
stało, wie Zaś sam, iakoby tey sprawie dogodzić, na czym
się nie zawiedzie życzliwość twoia: tym kilku słowom dodała
niby iakiey prawdy utożona do Klemencyi y Sprawiedli
wości mina odpowiadaiącego od Tronu, Cnotliwiem Glo
ry Pan sam tegoż potwierdzić rozumieiąc że mu na to
odpowiedzianie co doniesiono: a szlachcic porwawszy za
rzecz prawdy Kolor, przypada do domu, aż przy nim, wiele
rzeczy Ezyli onegdayszego poprawiono że się Zonie sa
mey y stużebney dostało

Zginęła w Senacie powaga? bo to do skutku nieprzychodzi
co tam wradzą, chyba że się samemu nieco przykrzy Panu
mowić do nich co mowić powinni, anie słuchać tego, co do
tego inszego należy: Niewspominam Zaś inszych Set Kosz
towach y akcyach exorbitancyi które bez respektu mie
sca tak gornego, y samego Majestatu nie iedno przynosi
ią publika y Trybunalska o czym wstyd y sromota pisać
nie pozwala.

Zginęło prawo w Urzędach? bo Ktoż z Honor, Ktora chleba Benemerentorum odrobiną na iedne zgoła pod iednym podpisem y Pieczęcią wychodząc bez zawodu Vigilancyi y ostrożności Prawa? Ktora sprawa za Respektem y Interessem nie idzie w odwłoce, w Deliberacye od Seymu za Seymem, do Króla za Królem do Dworu za Dworem y ledwo nie do samego pieklą po carcie za Diablem. lubo sprawy oboiętności gdyby w nie Interes nie wchodził, są czyste, Klarowne, same się explikuiące, y zadaiące niech o tym powiedzą Ktorych szczodra nad zamian Króla nie raz poniechęciła, solicitacya dyskredytowała, y miasto ubogacenia, niepewną y nie skuteczną łaskę na Kontrowersye Prawne wyciągnęła y wyćwiczyła. Zginęło mowie Prawo w Urzędach. bo Ktoryż z Rachunek z Karbowy Kończyć się za pospolitym podziękowaniem przestawa Fidei Publicae Functione? Kiedy wychodzi bez przykrych Aklamacyi? Niezmownych Inwektyw? dyskretnych przymowek? Ale Dyst ta albo owa Imbelita się podziała? Ktore Prawo y Senatus Consilium pisało się na szkodę oney? z Kąd to, albo owe Dobra Kupić? Nie mając na nie Intrat y Dochodow Substancyi własney? z Kąd Imć Panie tak drogi y kosztowny pastyr nosza y dźwigają na sobie? z Kąd tak wielkie Pasaże y wyprawy idą za niemi? nie pieszego? Kiedy nie o Seymu ta sprawa? y tam dalej. Czego się prostemu Karbownikowi przy rachunku rownym szczęścia nie zawsze dostanie.

Zginęła Godność w Honorach? bo ie przez poniżone zasługi nie zasłużonych niesposobni biorą, ani się ich zasługuią Cyczy Znic, Korrespondencyą, cnotami y Akcyami Godności, ale tylko respektom, szczęściu y Fawo-

Fawo-

y faworem nad Kakuia, Zapierkuia y wystuguia się
wrożne, a często podłe y niprzyzwoite sukcessie y
powołaniu swoiemu swobody: choćby czasem umyślnie
albo stołecznie podać były tylko na stołku ialowym bywa,
albo syna osadzić. Nieszczęśliwe to Kumony ani przyiaźni
serca y honorowi żołnierza będzie ustępić Prawa y Pra-
wem uprzywilejowane o Łoża swoiego były tylko dosta-
pić konfidencyi, respektu, godności y ialmużny kolwiek na
ostatek awansu.

Zginęło w osobach wszystko co bywało przed tym, bo-
śmy się wyrodzieli z dostojnate sił dawnych Antecesso-
rów naszych tak dalece: że tylko próżne ich imiona
nosiemy, na kształt owych pustych, a pozłocistych ob
szernych bardzo słodkich z których Jaceb albo Sowa cza
sem wyleci ale na Jarzę dospiewać do Gdańska nie
masz co wyprawić. Wydaie się tu stenitas zatoż na w
nieszczęśliwościach Oyczyzny Naszey, która ani Radyami
serca y rezolucyey ani cnoty dla której mogłby ią Pan
Bog salwować do ratunku przybrać sobie nie może.
Na imię y zasługi Antecessorow pełno u nas klubs
Dumy, prezumpcyi, emulacyi y postpozycyi, rownosci
ale cnoty imieniowi należącey naymnieyszey czasem
niedomacasz się odrobiny, publiczna rzeczpltey, ba y prywa
tna. Z życia wielka potrzeba, z nad śmiechem zbywam-
owe adayium teraźnieyszego wieku zayęczone w posiedze
niach y zgromadzeniach uymioste Rodowitości swoiey
Magnificat, tudzież z siła cesie w konkurrencyach wedle
rzy o Miejsca, o honory, o ialmużny extraordynaryine po-
żądowania, pretensye, iakoby to wszystko imieniowi
sanemu służyć miało, w cnocie zasługom y chwale:
bnym przymiotom należy. A o to widzimy w Katuzach
pisma

Kiesiąc, widzimy y promien Słoneczny w Smrodzie, a
przecież do vdzielnego temu obcyzny Swiatła, Jasnie
Oświeconym nienależymy paskudy. Bo gdzie Promien
za swoim Słońcem dobiega go bieg zwyczayny obroci, a plu
gastwo żadney złości nie nabrawszy Gdy toby, Smrodem
na swoim mieyscu zostanie Jako y ow Parentelianlo
nie wziąwszy nic w siebie z Cnoty Godności Antecessor
row swoich, gnoyliem zawsze będzie albo owym Bab-
kiem, co to nie smierdzi, ni pachnie, a przecie pretendu
aby go za pomorancze ważone y szacowano. Widzimy
bardzo dobrze miły Specyale? chociby tak dumno nie po
wiadał o tym, że twoy Dziad, Pradziad, Stryi, y tam insy
z Złota Antecessor używał Tytułu, Jasnie Wielmożnego,
Jasnie Oświeconego, rożne Krzesła zasiadał, Buławy, Sie
czki, y Laski nosił. Ale też y to widzimy, że na tych mieyscach
wielka go z Cnot, przymiotow, y zasług, w Cyczyżnie go
dność należycie osadzieła. Widzimy że na zawsze wiary
świętey, wolności, rzeczypospolitey, y dobra pospolitego
szczerze krew swoie y substancyą szafować, trudne nie mu-
y przepracy oblewać, woyska nieprzyiacielskie odważnie
woiować, wiązać y znosić chleba obficie y ludzkie nie żałować
wszelkiey przyiaciela dzielności y dogadzać potrzebie. Widzimy
że go tak woysko ubóstwowały y Oświeciły Jasnie na cały
świat Alecyć: Ale też y to bardzo dobrze widzimy, że te wszy-
stkie aż do ostatniego Przymioty w tobie Panie w nicość
zagasły, że życie twoie zasmrodziła y zaćmiła gruba nie-
cnot pamroka. Twoy przodek powiadasz z nieprzyiacioł
woiować, w Niewolą y z nich łupy obficie zabierać, Mężny
sercem w obozach stawać. A ty Szlachcie wcale na
wartach stawiasz, żony y córki ich w ekcesach bie

rasz

rzesz sromocisz y pan Kudzisz: w Domach w cudowne
sposoby czorbitwiesz Dobra Jch y Bogu poswiecone tupisz
plonorwiesz, z okazyi na pierwszy głos. Traby bez Ser
ca, bez złota, wiekasz: Substancyi zacnie z przodkow na
bytey, ladaiabe y niepodciwie zazywasz. Burdelu, Podwiki
y u szelabiego hierzadu pilnuiesz: Piaba, Kostyro, Swie
to, Swiewsbydo y obmierzły Kiernozei. a iesz cie tytułem
y Prawem noty sam sie z tego chełpisz nad rowno sc
nadymaiesz y iakis miedzy Ludzmi Dystynkcyi pretn
duiesz. Wiemy bardzo dobrze bo sie tego w dawnych dzieiach
naczytamy że przodek twoy wszelaka na całe życie bez nay
mnieyszego zabatu słynął Reputacya? Ale w tobie sprzenior
zły zadki, widzi tyle znayduie sie humoru ile wnadętym
y liska ziarnek grochu napchanym pęcherzem chodzo tania
chałasu, y grzmotu sila narobi niezdarnego szczura albo
Kota aż za dziesiąta popędzi granice, a iak sie go koniec
spilki dotknie, zaraz owa nadętość y para gdzies sie znie
podzieie, a sam sie w momencie mizerny flak skurczy
y obrocisz o nim Symbolicznie napisano

Vide ego vesicam modio turgescere flatu
Quod pisis sonuit quatuor impositis,
At puer unus acu pupugit, diplosa repente
Vilis & absq; sono flaccida detumuit.

Zginęło pozal sie Boże? wszystko w Ludziach co bywało
przed tym, tak dalece: że iuż nie samey rzeczy, ale cześ
mu powołaniu, Bożemu, czci y rzetu gnicyi ofiara należy:
nie osobom w Honorach przez respekt Cnoty y Podnosi, ale
Honorom w Osobach przez Apprzensya Potęgi i Oppressyi Po
niżenia, y wszelakiey ogułem Cnotliwey y Kłaniac sie po bże
bay iako o tym Bożkom, Ktorzy lubo przo tego drzewnaro
proste

prostie naczynie z Jednego Jestoty maią że iednak Figure
z niczego Appollina Jowisza, Merkuryusza ale z innych Kto
go uformowano, y że diabot y niecnota przez niczego gada
y czyni, tedy głupia w Ludziach czci go y adoruie Superstycya
Zły mało z temu czasy gada do Ludzi Panegirykow, y Pane
gierystow z Krzeset, Stołow, Katedr, y Zpowrzconych Swie
tey Ewangelii Ambon Bratorow, wrzone, ale ledwo nie wo
przy Zwcite Samemu Bogu y sposoby. Tu Pater Patrio, Tu
prospice Cunctis, Te Divum conseripserat Honor, Te Rem
pura sayus, Te panter & Toga deceti y tam daley az sie
na Zotadku Zuzia. A oto moy miły Pater nie Oyczyzne,
ale z Oyczyzny Boiec dla licznych dziatek swoich, a często
w tych zepsowanych czasach, nie dla wszystkich swoich w
rzne przemysły, przebiegi, Jnwencye, y sposoby, dori y skubie.
A że terminem podawczego iednego Szlachcica rzekę Kastruie
te mita snadnieyne, aby iey y to na ostatek dziatę czymby sie
potym pomnożyć mogła. A moy Pater Patrie po Cudzych Oy
czyznach, Kraiach y narodach, spekuluia, a Jmieniem wdow
go Syna przez abominacya Rownosci womituia, Rząd da
wny, y Prawa oyczyste łaxuią, niczie, matacży, reformuią
y w niewolą Panowanie przyiemną, oczyniwszy y scelestnie
sposobi. A moy Pater Conscriptus nie tylko radzi ale sie
y pisze na zdrade Oyczyzny, na Interess z publiczney o pry
watny, na mutacya status, na charakter wolnosci a prawie
sz na samego na ostatek absoluta. A moy purpuratus
dla przewrotnych y niepodzierzych Akcyi swoich, nie
Bijsior, ale wstyd y sromotę albo Krew Braci Przekładzie
Jzraelskiey na siebie y Kade swoie zpotwarza, w Purpu
rze nosi. A moy Togatus w publicznym Polo iu, pry
watne niezgody, dyssensye, Diffidencye, zamieszania,
klutnie, zabozstwa do swego Awantazu, albo do Publi-

cznego sposobi y stworzenie upadku. A mey Sagatus we Krwi two-
wi, Smiercia, Zycie z Wiyny, Pałace Polocie y Dwory budzie.
Pieniądze, Apparencyę y dostatki Dom ozdobi, po bratyństwa
z Nieprzyiacioły y rożne Interessa wyrabia y praktykuie,
Kolossy Statuy Swoiey, albo Trony pobędze y Imaginacyem sta-
wia y erygnie. Zgoła Krotkiego sagu y luste w Domu y Rze-
czach Swoich, Kurty na Szlak dłuższey pociągna y popra-
wic usiłuie: dlaczego radby y tak bezwinnie wyrabia, aby
utrapiona Oyczyzna z Kłutni swoich, z Zamieszania y
nieszczęśliwego od Tego tu nigdy nieuychodzenia w Ktorym-by
mogł ustawicznie aż po uszy bobrować, to wic, y pożytkować
Jednym słowem tzamiby pisać potrzeba, co się temi czasy
przez podniesione Fortuna y Honorami osoby w tey
Rzeplitey dzieie. Ale na co ia y pisać? Kiedy rzecz sama uiel
Kosztia nieszczęścia swoiego nietylko napełniła, ale prze
niosła, prywatne y publiczne oko Do rzeczy co napisał
Poeta.

Szczęście Nayblizszym stopniem Maiestatu
Na Przeswietnego Kamero Senatu;
Bo niedla prostey Drużyny y czeladzi
Honoru prawem masz przyuiley izby;

Szczęść y was teyże Dostoyności Krzesła
Bo procz przedniego Kobierca y Rzemiesła
Z Szczerego złota Galonem ubitem
I przednim widzę Suknie adamitem

Szwas czcę także dostoyne Purpury
Do sta przewoz was Kosztuie Gory
A więcey iszcze w Kolorze wyśmienn
Jedwab Tyryjskim napoiony sokiem

Dopiero was czcę Swiątni Purpurati

Na stronę

Na stronę Imię odrzuciwszy Braci
Bo prosto Ci sami mawszy życie się na nie
Oycami was miec chciało powołanie

Żeby y zboiaźni musiał trzymać Zaplu
Aby mnie Ktory nie zdeptał iako Zabkę
Za Gornym Stanu wyżołcicy o okiem
Stąpaiąc ażeby pod samym obłokiem

Żeby bowiem wasżey boiąc się potęgi
w Ktorey animusz sforcuiecie tęgi
I Humor stopniem wyniosły y chardy
Dla ucisnienia nizszych y dla wzgardy

Żeby: bo się boią waszych Darmostoiow
Przy niedostępnych Drzwiach Bram, y Sołwiow
Abym się naraz nienarazit zgrzbietem
Albo od Draba nie wziął w boy mussztubem

Albo żeby mi Haydut niedat w Zęby
Albo zaprawdę nieprzeżegał Zgby
Albo przez wzgardę nowności w chudobie
Na stroney pięścia nieobito obie

Albo żeby mnie Zonek waszych wnioski
Przez uciśnienie nieuypchnęły z wioski
Sprawiedliwości Kiwaiąc basamie
W przod chudy zdechnie pies, niż tłusty zchudnie

Albo żeby Gey naraz Krwawy Stabi
z Kreteżem wasi niczemi Sługi Drabi
Ostatka czeyś w wymyślnym okupie
W własney Szlacheckiey Stuhaiąc chatupie

Albo żeby mi

Albo żeby mi wziąwszy prym w faworze
I przystąp ucha, Który z was na Dworze
w Areszt do Kiersztein na polucie swoie
Lub do Anbony nie polazat drogie

Albo fortelem skrytego podstępnio
z Gornego na tep potrąciwszy stopnio
Honoru nie wziąć, y iak sobie życzył
Własney fortuny sam nieodziedziczył

Albo żeby in nie przez skrytę fabrykę
Na domowy boy y Braterskie sztyki
Wyprowadziwszy w sidłach nieostabit
Iz Domem całym nieżniszczył, niezabit

Albo w sąsiedztwie, żak żebym nie pisnął
Na krzywdę, wrodzny sposob nieprzyiaznął
Prawo w potędze swoiey maiąc za nic
Iawedtey woli zażywaiąc Pranic

Albo przy wilgi swobod znioszby stany
Podrożne woyska, wymysły, Cełary,
Napomiarkowat, z Ubożuchnem Panem
Drobna chudoby wrobiwszy Panem

Albo przez chciwa serca okrutne
Na ma Urzędu niezażył, Damine
Nie uważaiąc, przemieszty drodek
Że ia krwia własna zapłacit moy przodek

Albo żeby mi niecnotliwie przodu
Pluiąc, z Żona niezrobit rozwodu

Po ulubioney

Co ubabiony wieprz wszeteczney sierci
Macaiąc ieszcze głowy mey y smierci
Albo dorodney corki niepoctatat
Albo za klopa przez gwalt nieuyswatat
Z moiey fortuny na swa kompatura
Podła sturgaiąc zgnosic kreatura

Albo zeby mi na klora nienadat
Nieprzemataczyt wolnosci nieprzedat
Gdy wtodarzem kaze sie bydz, zaczem
Jak chłopem bede niedat mi Korbaczem

Albo zeby mnie dufaiąc w Dostatek
z Kosciota za tep nie wziat na ostatek
Pod straw Snego, co sie czesto zdarza
Pod kie na gnoy nie porwat Ottarza

Pcze bo sie boie y ctoz im podota
Zeby mi złego niezrobieli zycta
Przebg? tatze iest: a gdzie sie podzieie?
Pcze: bo sie przez nich wszystko dobrze dzieie

Gdy sie mowie podzieie? ze purpury Senatorskie, wyższym cnoty dobrosci kolorem, a nie swoim Bisiorem, krzesta sposobnoscią y doskonatoscią a nie złotemi, gatkami y Adamitem, Senat wyborem y dystyngcyą a niepozorem Ludzi, swoie wysoka cene y szacunek maią; kedy sie podzieie? ze Panowie dla prostliwych y wysmienitych Abcyi, swoich, a nie dla surowey y niełosney innym Ludziom Kondycyi y Fortuny Rozkazowanie, Miłosc y predykament miec powinnij, aczci Uchoway Boże

Boże nie do wszystkich ta remonstracya należy. bo między
wiła złemi y przewrotnemi osobami widzieć się też iako
we mgle daią Dobrzi Cnotliwi wielcy y nieinteressowani Mężo-
wie, ktorych czystemu, prostemu, niewinnemu a wspaniałemu
sercu Ach! gdyby Pan Bog vst y vstu pozwolił, żeby w Oyczy-
źnie swoiey byli nie zatrzymowani potaiemnemi wolnosci Spo-
towarzi, skrytym zalem y łzami spuściwszy nieco zamimo
szu swoiego, dysponuiąc się do samego oney pogrzebu, Bo
wem o statecznej w tym nieszczęśliwym: Ale o tym niechay
tym czasem dosyć będzie. Podźmy niżey y obaczymy podaią
cy się oczem y uwadze z stopnia swoiego stan Szlachecki.
Ten iakii bywał przedtym, y bydź zawsze powinien, explika
ie samo iego słowo stanie. Niech nie tu troche ustąpia należy
ne Prezumpcya Urodzenia swoiego Imienia, ktore do der-
wonalości Prerogatywy Szlacheckiey dosyć bydź rozumie
ia Urodzić się z Rodzicow Szlachty, y zażywać wolnosci
według urodzenia swoiego, albo poważaiąc w sobie godnosc
y zacnosc Koronu z Antecessorow swoich, przez wielo
kosc Substancyi y Kondycyi pna życia y gonienia nad po-
mnosc Szlachectwa Imieniem Szlachcic nie tu stusznie, iako
iako Szlachcic nazwiskiem Ktopa sprawiedliwie, irrituiąc
w sobie wszelkie iakies passye y obmierzienie. Jest to bo
wiem stąd wielki y gruba nie iako Hipokondrya życ
według rozumienia pierwszego podłe, y niecnotliwemu
regulowaniu się Akcyami do tak wysokiey stanu prerogaty
tywy, albo nad nie imaginowal y pretendowac stopien
wyższey, kiedy go rownosc w sobie Szlachectwa, przez Na
turalne Stanow Rzpltey ułożenie niepozwala w Bli
szym. Stopien to bowiem iest w sobie Nayzwyższy pra
ktory własne albo Antecessorow w Oyczyznie zasługi

Dźwigaio

Dzwigcia y promowuia a nic łatwo osadzaia ludzi:
mowie nayuyżby? bo iako do Senatu, Ktory wzgledem
Rownosci stoi, a wzgledem stopnia Senatorskiego Wyż
si Bracia zasiadaią: tak y do samego Tronu na Naywyż
sze miejsce wstęp, insza choć nieprzez Senat Droga iedna
ko dysponuie y ordynuie: A tu iuż sobie choćcie tak chcie
cie y stawcie z Dom za świadem Tytułow swoich Jaśnie
Oświecen ia Zięta: Nosi, ale nam stopnia rownosci nie:
akceptuie Tytuł bowiem wasz iest nie iako stroy, y sło=
tem świetny Przybior, ale ciałem żywym iest Szlachectwa
urodzenie: Kiedy kuiecie za tym iako rozumiecie cenę w:
sobie oboyga. Ja kiedy uważam symetryą Rzpltey sta:
rey widzę że ta wzięta iako wielkiem niższa od dawnej
Rzeczypltey Rzymskiey, Ktora stany pomiarkowanie upo
rządzowała, a prawa Fundamentow pod Rząd sprawiedliwy
y życie powołaniu korrespondiące zordynowały. Tam iako
w wielkiey konsyderacyi y prerogatywach był stan Szla
checki, Rożni Rzymscy piszą Historykowie; nigdzie zas
nie czytam aby tam ten nad nasz Polski miał godno
ści y prerogatywy więcey: Jako bowiem tu do wszel
kich honorow sposobnosc y zasługi i urodzeniu przyzwa
zane dysponuia szlachcica, tak y tam sine malowo dyspo
nowały ale iakiemi prawami y zaloczna nie iako Regula
mi stan sobie opisali y obwarowali Rzymianie słuchaiąc

Verus eques a minime simulatus non est superbus,
Malitiosus, Furibundus, Gulosus, Timidus, Impurus,
Tenax, Mendax Blasphemus, Deses, in Summa non cal-
cari, Aurea, sed vita integritate gloriatur.

A Naprzod pod prawem Pokory y Skromności mieć Szlachectwie powołanie chcieli

Deus superbis Sit Superbus

Pdzie bowiem pod Słnychulec Rownesa z urodzenia idziemy wszyscy? tam się ieden nad drugiego przez Słońca y iawna prezumpcya piąć y gurować powinnicm. Emulacya w Cnotliwych Klicyach uczyni Kazdemu dystancya w rownesci: Pycha zas na cel wzgardy y obelgi winduie y wyprowadza Ludzi: Rod wiem na cos przydatnego y fanabrya gurować, albo przenosić innych, kiedy pod Nogami, Niebespieczeństwo zawsze, ieżeli chybisz dołu y parowu rozdraznisz malum bene positum, że się po śmierci Kazdy doydzie y obmierzi łatwo. Co za Korzyść piwać pod Niebo? kiedy wymiot twoy w oko albo w gębę wracaci się nazad: Dmuchay iak chcesz, odymay się y sapay, tym Armaty nienabiiesz nikomu nie zaszkodzisz sobie nieposmodzesz: ten bowiem humor twoy przez pychę Imaginacya nadętych Lekki wiatr porwie y do zada Kwalii przytrzej a pokory y submissyi Cnota, im kto niżey do nog bierze, tym się wyżey w sercach Ludzkich y respektach Znayduie. Pytam się przecie dla czego się tak bardzo odymasz, po sobie patrzysz, z tablatury stapasz, y oklep innych depcesz y potrącasz? Jeżeli dla tego że dorodny, a serce w tobie niedorodne, y Cnota Karłatko, to nieracya: bo tey wielkosc a nie statury y Cnoty miara przeciendować powinna y Boyliey iest na wzroście dosyć mieć Karafiale, a przecie nie zadeptać nogi parzą y okładaią bay pagorkow do rodniczych

rzem y wstrzetem bywaty: Ani to Panience zchodzilo, choc
zito mowie, okiem sztafirowac, oblizowac sie, y plaszczyc y
nadstawiac, iak zproce odpowiadac, rzadko sie trzymaiey
stanowac nieumiata, bo inszy przedtym byt serca mode
lusz w Ludziach y Meszczyznach, nie tak urode iak cnote
nie tak posag iak wychowanie y obyczaie nie tak wytfor-
na maniere, iak dobre Obyczaie, nie tak nuharowe iak sta-
tek, robote, y sprzetne rzadzenie y wystrzegano w pomoc y
towarzystwo zycia. Dla tego sci Pan Bog stanowi Malzen-
stwo, ktore przed tym y potym ustawal, tak dalece ze
kto wziat Zone, wziat w Dom Bogoslawienstwo, Zazywal
iey bez nasycenia serca, trzymal w slodkosci ukontentowania
az do ostatniego w zyciu rozgraniczenia: Nie tak, nie tak iako
teraz zrzedzemy: czego sie y niektorzy trzymaia w sobie iako za
samandry przyrodzony ogien stusznie obawiamy. Ow sie
ty niedy obyczaiony y wpodzyciu Kanaanowy Stan Zonsci
przeformowal sie w przeklety, smiertelny y piorunony: Ale
za Bogoslawienstwie powiekszona w Niewoznicy Arkan, Lo-
znica w Lozce, Lad to w Stadle, Malzenstwo w Malo
zenstwo, ukontentowanie w Ukontentowanie, Kochanie we
Kochanie, Posluszenstwo w Posluszenstwo, y tam dalej: czego Ko-
sciol swiety z pod wiszey Konfessionarzow pieczeci wyiasnic
nie moze y nie pozwala: A zaiste nie iest, y bydz niema prze
klety. Kiedy nie z Dani Ducha Przenayswietszego y wyzsze
szey Laski Bozkiey, nie z chytrey Mowcy y Inkinacyey,
ale z Interesu, z Nieuwagi y impetow Lubieznych pocho-
dzac, wychodzi na zal niewczesny na przyklad skonie
ne, na Piekielne siada y narzekanie. Jako nie iest smier
telny? Kiedy nie przez ukontentowanie y zgryszliwe
okazuie smierci raczey a nie zycia w nim sobie Malzon
kowie zyczy, Kiedy w zazyc szczonych swywolnie y

wytrzewnie

wytworne Rozwodach, separacyach y nieżyd ach man
turie ie vobumiera. Jako rzecz eſt piosnnewp. Kiedy przez
nieſpokoyne Małżonkowo, przez ustawiczne Kłótnie Klopo
ty, y Swary, Każdy w nim chleba Kawałek drżałby, Dia
belſkie Miłony obsypa, Zaraza przeklęctwa odrałby
Kiedy w niem naſpiekłe poſtaje, Wnioſki, wyprawy
y Fortuny, ozulbnie Zpożycia y Zażycia niedłuzbeń
ſtwanie przenosi y przeważa. Jako nie eſt niewol
nieży? Kiedy Żona nałowem Zadaniem, przemierzłe
mu opoinſtuy, grubiańſkiemu traktowaniu, wsze
lkiey Fantazyi y humorowi Męża swoiey, Maz w
Zaymnie nieustrzymałey Kipliwoney, wymyślney
Serca palpitacyi, Zbytecznym preteksyom, Dzwo
wney modzie, y manierze nieprzełomanemu uporow
y złości Małżonki swoiey, poddać się cierpliwie y Zyr
zliwie musi; maiąc Życie y zdrowie na dyskrecyi
przyiacielskiego przyiaciela swoiego. Niepodobaz się
w Rzeke, gotuy się na Mary, za nic stwoie nowy wybor
nieyste przyſmioty, ieżeli masz Portum Zi sum, albo
ralżey usum w Małżeństwie: Zi rozwiedzie Zi kup
rzwiedzie Arszenikiem ztłuczonym, albo przenaieta rywalo
wa Rzeka, w Składach wiary, po przyiściu Zoney niebytay
bo w Państwach z obopolna connivencia, y kontrabey
prawem, Rzplitey y nieżeſliwey Politycznej, Francuſkiey
w Szlacheckich swawolna cnuczacya y Zazdrościwy w
napoiach zbytek, w Insżych niedostatek y potrzeba: we
wszystkich bezbożna rozpusta, w ustach brakowa
nie, nie kara, y bestyalſkie, jako w Składach Życie cała
Zniesto, w ieden Zarb tak straszney obligacyi Sakra
ment przemieniwszy. Ale przez Boży Prawo Boskie

J

y Ludzkie inaczey mieć chce y rozkazuie prawda: ale
kędyż iest mieć według niego? kędy kamień według stare
Zakonney ustawy y Ryzonu? kędy Reka co go zabyie y rozbroić iest
prawo prawda y sumowe przeciwko cudzołostwu, ale kary
y skutku prawa, po te czasy niemasz na cudzołostwo: dla czego
tak straszny grzech y kryminał poszedł bezpiecznie w swyat
y niesłabo życia galantomia y Politykę za nim tysiąc złych bo
kich y utrapienia w oczy dne weszły, w tych zdesperowane po
lepszenie y zguba oczywista. A iakoż w swatney sprawiedliwszey
Bosciey bydź inaczey może? kiedy złey swawoli przekładzym wiązą
się ogniwem y pochodzą insze bezbożnosci y występki ludzkie
w cudzołostwie wodzi się syn nie pewny oyca w synu pewna
nienawiść, w nienawiści dzgada y rzeź ustanowanie w uczerdzie
nieprzystojny impet w impecie kryminalny postępek, wpostępku
gwałt niesłabi przyrodzenia, w tym zgorszenie w zgorszeniu:
mnostwo sadzaiącego oy niepostrzeżonego zwierzchności nato
miast bezbożnego, w potomstwie grzech y urina rodzicielska za
niemi partykularne y powszechne ukaranie. przedtym syn
w usilney ochocie y miłości zabrał pracować y robić na oyca,
zabadaiąc niedzielne w starości lata, y powodzenie: grob rodzi
ciel[illegible] zatem prayncły dzieci życiu ich, własnego ustępuiąc dzi
dzie, taż się im dzieie w własnym potomstwie nadgrodzała
uprzeymość: temi czasy bezbożny y niepodeiny stosz
rzeń y godziwości rodzicielskiey nienawiść zwierzchności y wła
dzy nieżnosci, smierci przodkiey zazdrość fortuny ich y bezbo:
władztwa swoiego prayncie: w taborych za narowach y niemi
łości albo nieroznie gorszych dla siebie diabelstwo rodzi y
płodzi. ale przeszłoż: miłość y obdzyaczya przyrodzona kiedyż
odpowiedzieć niepotrafię: a raczey pytam się: czemu Pan Kasz
tellanie Panu Woiewodzie, albo inszemu od stołka podobien?
czemu Pan Woiewodzie Panu Kasztellanowi z stołka uy:
podł: obadwa zabby oczow nie swoich mieli się dziwić? Po
dobnie z cudzego życia y kompletyć? a zatym grzech przy:
rodzenia

rodzenia niewinny: może Pan Syn Pana Oyca po cudzemie Małżonce w grzechu y skrupule prowadzi? bliźniego krzywdzi? albo się to temi czasy przytrafiać może y Pan Bóg bez prawa urodzić każe? Jakiego żywota bez podzienienia będzie powinno, co się dzieie bez zamienia y Boga.

O

O! Miłe łożnie Ieńskich Pawilony
Z których ze wiarą stadeł leża strony
Prowadzące prosto: kiedy y do ściany
Nie ma granicy affekt podeyść dany.

Postronna serca życiące pieszczota
Nie za przysięgą, chodzą za ochotą
Gdzie mianuiły stoi pochop do miłości
Tam lepiey obey, niżeli swoy gości

Darmo umiłczem, y ukrytym w Iustach
Porcyom nierzecz: zdrada w takich gustach
Nie zgeba pilnuy, dzie za tey dadkiem
Potrzyć smaknieysza, dla kogoś ukradkiem

Frantowska pomoc twoiey powinności
Ma swoie sztuki, ma swe subtelności
Wten czas gdy ci nie do żony nie wadzi
Bespieczney zawsze swoy sztuk przyprowadzi.

Od czego? dowcip stracicm Nieuiesci?
Jeżli z urzędy zdrady nie pomieści
Tu cię za stępel z Lontem trzyma Siugm
A tam poneboża pod inszym kształtem

Aty po iskrach nie dondziesz z Fortelu
Chyba byś ręke naraził przy celu

Ktorzy

Ktorey, ażeby nie była w przes zkodzie
Wielka ostrożność była na odwodzie

Że ci was muska, y łagodnie isba
Nie przeto inszy rozumiesz niedyska:
U ciebie cudem iest: u nas nieduiwem,
Dzym wrzecion Babarone przędziwem:

Takiey podobno na pasma kądzieli
Albo na sztuki twoy krzesł niedzieli,
Tey, y tego, pewnie nie ubędzie
Choć też kto przy nim żniey sobie uprzędzie

Chwalemy sztukę godną Matmazyi
Która w Łożnicy iest bez żelazyi,
Byle subtelnie, nie podawszy szkodu
Wolne y ukrasą wolno obwacz mału

Wzdyć to nie rodzaj iest Rodzaiu Kiezą,
Szary na niego Zakon nie przyięzą:
Młodych wersyą powiada, przystoi
Pomoc Babemu: kiedy w piśmie stoi:

Prawo Natury dała Politykа
Szanować, głaskać, y omownie Bzdyka,
A młodzych, którzy dogadzaią modzie
Podać się stucznie chęciom y wygodzie

I zokeszł gnieżdżi, a nie przeto Drapieżca
Wisi Kukułka, że sam siadzi iaycа,
Kędy Pastorzko do woli y sniadło
Własne sadowić, y wysiadać miało.

Ani

A nie to żywiłey przez kadzą fantracie
Że dwoch na iednym pracuie warsztacie
Obadwa korzyść w swoiey maią porze
Ten co futnuie y co gnypem porze

Za wz Kościelney dogadzac by żywdzie
Kiedy bliźniemu przez to nieubędzie:
Że żaden wystarcza w Przyrodzeniu Pole
Drzeci dyskretnie przytulić się może

Niechay Błazenski knypel w sobie bierze
Kto staro swieckiey służy manierze:
Albo z dla bestyę ta, a nie dla Człeka.
Przyszła ta moda przez morza z daleka

I Tonie wolno: y Mężom wziąć
Gdy kiedy gust wietrzeie zmyślaiem,
poprawic sobie słusznym prawem brodę,
Iod Łechudz, y od Lepa smrodu.

Zawsze znaczniejszy miną ustęp swoy stawcy
I z szkiedzkich Karaś, albo Karp zadawcy,
I własnych chociaż słuszność stępcą nie żal o tem
Zda się: że traci woda albo błotem

A za wz Łowic vstanie z nie w żalicie?
Kiedy gdzie indziey wolno: z Słubiem. z żalicie,
Zdadzą się: mowią ze swoiey Życie,
Kto więc cudzego mogąc, nie żałuje.

Jakoż prawdziwie ta iest teraz Życia Rezuta y Maniera
nie to co ieden godzi ale raczey pod oba, bywa w uczonym prazy
niu y Zażywaniu: Dla tego też Skutki tego nieszczęśliwe po:
chodzą y widzimy, a często niestety znać zatuczemy, że ta y owa
Jey M. wyszedszy z delikatnego wychowania y powodzenia,
Jako do Pikla na wszelkie Zabawy y obroty w Dom myśla przy
szła: że z Zaiącami po ogrodach, Kapustach, y Tarzynach ustyg
nocy swoie wyleży, po grzędach z Kurami wysiada, albo po gę
bokich skrytych mieyscach, Ustroniach y Werteballach, Farbuy
y niezno[illegible] pialla Pomoc[illegible] Grzno[illegible] Play y nie
bespieczeństwa swoiego chroni się y uchodzi. Albo że ow w Nie:
czem Postawieństwa Bożkiego y szczęśliwego powodzenia
nie uznawa, ustawicznie szwankuie, w Pracy y Substancyi Ka:
pieic w Honorze y reputacyi niszczeie, kryski y paragrafy
na gębie. zbiera, z Żony z Dzieci, y z Potrzebnych pociechy nie
ma, w Cudzoziemskich Parstwach, oczywiście ginie y marnie
ieden Cudze przysmaczki winny, niezadne kamienczeszki Ju:
klinacye y postępki w Małżeństwie: Przysięgi gwałt, Sakra
mentu obelgy, y wiary Krzywda, słuszney Bożkiey spra
wiedliwości perseburacia, Pryzorem y ubarantem.

Stan Duchowny

Ale gdzieżes się podziała Swięta droga Ścisłych Przewodnic?
Cnota postępku Zrenico iasna na Lichtarzu Bożkim moiey
stezki, y swietna błędno Kawalerskich Guiazdo? Kędy iest moc
twoia walny Ducha y Sumnienia Tyranie? gdzie twoy Drabie prze
razliwy? y w Chrześcianstwie Chrystusowym Skuteczny? Kędy ty cie
Cudze[illegible] tuchaś, y znaydować będą? Albo znalazszy iako y kiedy zażyć.
Bogobaznią Cnotliwą Ustawiczną, y Submissyą, złożyam się
na Kolanach do Ciebie Stanie Chrystusowo Kapłańskie! Swiąt
ych Swiąta Duchowieństwo. Niechay mi ustąpia y pozwola
clementiam accessus Tatwe w Zażyciu, Cnotliwe w Zwoszeniu
Ochem

Illuminowiłi Waszę? bo mnie nie pretensya żadna, ani
urazą y zawdzięczac uchowaj Boże? żałuią, ale rzecz Dyskursu
prowadzi: Nie ja: nie mieycie za złey Kwestyą moią na placu
was wyprowadziła: Bo gdy mi się spytac należało, czemu
w tych zbytkach y swawolach znayduiecie pomnożą y
upadły nie przestaią Ludzie Chrystusowi? tedy y odpowiedzieć
potrzeba kazała: bo nie ma swoiey do dobrego pobudki
przykładu y przewodnic. Ale czemu nie ma? pytam się
Ineruni: odpornie zaraz powołanie Waszę: Tym czasem po
kornie prosię wierzcie, że nic o was mowić tu nie mia-
łem y nie śmiałem: inaczey ustąpiliby ważn byli mieysca
uszyscy, o których się przed wami mowiło, bo was charak-
ter wysoko z Monarchami kładzie, ja y nad tych prze-
nosi: Jakie iest tedy powołanie Waszę? iaka godność?
y iak się ma sprawować Namiestnictwo Chrystusowe
dosyć macie wiadomości z Korrespondencyi Sowita, Augusty-
na, Hieronima, y innych wielu Mężow y przełożonych ludu
tych ja to uszystko dla siebie czytam, y w zatemnym pod zli-
wieniu uważam. O moy Boże? przez śmiertelne według
Natury Ludzkiey życia swoiego, y włożyłes na Ktorzieka, miłemie
oko, cienia Twoiego na sobie nigdy niegodnego: y pytam się
dla czego to uczyniłes? Oto żeby Ten Ktorzieki według Bo-
skiey woli y godności na sobie osadzoney na mieyscu Chrystusowym
żył, iako Boy na świecie dla Dusz Kupienia przenaydroższa
kupionych? O życie nayprzednieysze? Nay święte? żeby nay-
potrzebnieysze. Ach? straszliwa rzecz y niebespieczeństwa pel-
na życ iakie, y dla Kogo obligacya? Oż mi tu odpowiecie? Za-
miast się z Ktoriekiem według złomności y sprosności
swoich, z Bogiem y nad Boga, według presumpcyi w cha-
rakterze Jego wyśmiewać się Kowie? albo raczey Kapłanie?
Adiona Waszę iest potępienia godne, że dla nie iest
Aniołem

Aniołem, Żyć musi iako Stworzyć, Kiedy iako Bóg Żyć Zaustże po
winien: Czemuż z Światem nie Żyjecie do Końca Święte Stanu obr
Duu testamentow Duchowieństwo? Kiedy do tych czas wasze Życie
na modelusz Życia Duchownego pewbłanie: Podobnoscie Kwi
Natury Ludzkiey w sobie niemieli y nieczuli? Że w Nastawa
niu Boga test Krewkosci po Anielsku, w pracach, w Uciesnosciach
Fourierzu Kapłanskiey po Boskiu Życie swoie prowadzic mo:
gliscie? Gwiazdami Niebieskiemi liczą was Litanie y Rejestra
Pobożne, Na Tysiące układaią miodopłynne Historye y Dzieie
Zachować y wystawić nieuydołaią Pisma y Duchi Swięte: Toc
nie iest Natury Cudem Żyć po waszemu, Kapłanowi Boskiemu
wedle Augustyna. Studerunt libris, Quare non Vis, Komu
się nieszczęsnym dostała spadkiem owa seraficzna Ku Bo
gu Miłosc Wasza? Do Ktorey Życie swoie niskie, Wysoko:
Smierc, Sale, Szubienice, ognie, Skały, Obelgi, Męczeństwa, ob
cieństwa uszczelnie, Dolegliwosci y persekucye Stawaliscie
ochotnie podeymowali, y znosili cierpliwie, Ktora serca Wasze
nad Wszelkie ognie skuteczniey gorzały y palały, że iey Mate
rialne sposoby y elementa utemperowac y przyczasie nie wyd
zały: w Ktorey Całych siebie utopiwszy, Sobiescie pozadzili, że
wam przyiemnieyszy bywał y znosnieyszy Piekła pobyt:
tupa Życiu, aniżeli Ciała własnej wygody, y ukontento
wanie iego: Komuż się dostała owa Żywa Wiara y Kontem:
placya Przyszłości swoiey, w Stworzeniu Ciała Boskiego, w po:
Żywaniu y Szafowaniu Jego, w Dyspensowaniu Skarbow Bo
skie powierzonych, w Używaniu Namiestnictwa Chrystuso:
wego? gdzie przez moc by wiodącą wagi y pokory stupem
stawały oczy, tempiał wzrok, martwiał Żydły stabiały.
zmysły, ustawały siły Kosciała serce Życia całe Ciało oddz
powiat od siebie: Gdzie Bog w wiodącey Istocie swoiey w pet
nosci Łaski y attrybutow, Sawdzięczaiąc owe Intencya Wiary
y Dzieci

y cZynienia Kaplanskiego, cxpliKowat moc Konsekracyi Jego w Prezentowaniu sie na Boiske Kształtem Rodzacey Matki Stworcy Swoiemu: Komu sie dostata owa Piwaty Bezlicy Gorliwosc y Pomocya? Gdzie usłyszlsie mysli Starania, Pracy Fatygi, Dla Dni Nocy, y momenta, w te tylko same usilowanie wchodzily, aby Wiara Swiata pomnozenie brata, Nauka y Ewangelia Chrystusowa, przez Dzielne Skutki swoie nieustawata, Imie Zbawiciela w Vstach prawowiernych ustawicznie brzmiato, Kosciol y Zgromadzenie Jego w Ozdobach swoich pomnazaty sie, Okup y Zasługi Krwie Przenayd rozszerzy w Duszach opłaconych niegiby obligacya Pasterska, y straszliwe nader Kapłanstwa powołanie we uszyscKim sobie Korespondowato. Komu sie dostata owa w przepowiadaniu Slowa Boskiego Łaskawosc, ochota y pilnosc, owo w Krzewieniu y utatrzeniu Swiętnienia moc, y Łatwosc w pociągnieniu do słuchu y poszanowanie w utrzymaniu przy stanie Łaski Boskiey dzielonatesc Gdzie nie tylko Zycia ce Ludzi do poprawy Zycia, do prawdziwey polubty, do ulubnia wiary y Zwyczaiow swoich przychodziły, w Panstwach prowincyach y Krolestwach Całych, Kosciol Swiety wzyskiwaty, ale niezliczone nawet Bestye, Ryby, ptaszenta, y nie Ly: we ptaszy y Kamienie mocnaulii Mowo pobodzy ch y swiatobliwych Kapłanow w sobie chcty y uznawaty: Komu sie dostata owa głęboka pokora, Anielska Czystosc, w uczynkach swiatobliwych Krzesc, Życia przykład, Ciała ustrzemiezliwosc, serca prostota y nayosc, Umysłow umarcwienia, w Zgromadzeniu Zgoda, y milosc doskonałosci w Zgodzie, przełożeństwa praca, w powinnosci cZynienie Zgoda we uszystkim prawdziwey: nieobłudne Duchowienstwo: Gdzie Duchowni swiatobliwy Zywie Charakter w sobie Życiem nader przykrotkim wyrobiwszy y stanowiwszy sobie iak nayliczniey uniknęli y pożądali Stworzenia: Gdzie sie wszystkosc umnienia z Kandorem Lilij Sawowe mogli, z Postami y uczynkami swoiemi, aby ich Ludzkie nieczystowato obio wyroby mie

dły bestye zgnite trupy, w Jaskiniach pieczary, y Lasy, między bestye y zwierzęta chronili, y Noc a nie światła chcieli, abyśmy im swoim złości: Gdzie tak do oka żyli w ablomnedowolnie stanu y straszliwego powołania własnego, aby śmiech naszemu złego pozorzenia nie miało: Gdzie dnie y godziny Modlitwach y Kontemplacyach trawiąc, tak w Łasce Bożej usiłowali że ich albo pospolitey potrzebie nigdy się odmowić nie mogły, Gdzie przez postu zenstwo Zwierzchności, albo powinności swoiey, Jedzenia niepodobne rzeczy smakali y czynili; nie znośne Krzyżów, przykre pasyi, prześladowania y dolegliwości jako cudzie łagodnie trzymali, Zmeszenia ich ustawicznym prayrze niem gorszeli y niżby nazad się niemogli: Gdzie raz przyiąwszy do serca Boga swoiego, żadney przeciwności Jego nie przepuszczali, tak dalece, że sam mogł być świadkiem Jego szczerości, prostoty, y miłości Bliźniego: Gdzie głodem, smrodem, wrzodem y obelgą, usta, nos oka, y ruchu przez nieznośne posty, przez ustawowanie trupów y grobów, przez opatrowanie zarażonych parchami y trądem, przez ponoszenie niestawy y stanu ustępliwych męczeństwa, żyli w niedziałach, ku ochotniey y przyiemniey aniżeli w obfitości uszczęścia: Gdzie we społeczeństwach w zgromadzeniach swoich, uspokoić się y nieszczęście przez miłość Bliźnia zniewalać, świątem y pewnością Jego, jako zgubliwą zawadliwą gardzili: Na przykładzeństwach y Exercycyach Całunnych usilną applikacyą staraniem y pracą, jako ostatnie studyą wypełniali się y wyrabiali pewnością swoim bardziey niżeli potrzebie y życiu własnemu dogadzali: Zgoła nie według tylko swoiey krotkiey, y Habitu y Kołnierza na pozor y oblicznie, ale według charakteru y powołania, solidnie, czysto, nabożnie, sztucznie, przykładnie, cierpliwie, szczerze, ustawicznie, zgodnie, pokornie, pracowicie, y należycie życie swoie prowadzili: Gdzie puszczeństwo się, nie według woli swoiey, ale Bożym Ta-

go za-

go Zawsze y we wszystkiem naśladowali iakoby tegoż przepay
nionego onyzinalny istotnemi obrazami y dyrazeniem bydz
Pan Bog bowiem wziąwszy na siebie naturę Ludzką nie znie
szego porzucia swoiey nawszego na świecie nie robił, żyiąc po Ludzku
Dla przykładu y pokazowania Ludzkiego kształtem owego
wyśmienitego wszelkiey umieiętności y nauki pełnego professo
ra, ktory trzymaiąc innych media swą wynosiny Theologii, Filozofii
y wszystkich innych scyencyi śmiertelnych, y Zawsze z miłości nie
udolnego Alamentanysty iakoż spozobnieie poiąc może, spozobnemu
y ablomodnie mowiącemu Syllab albo abecadła naukę: Jakoż
poymowali y nader dzielonale postępowali z Nauki y Życia Chrystu
owego Swiętey Panny wszystkiego w Łasce Jego dla Zasługi swo-
ich

Elenchus
Contentorum in hoc Libro Miscellaneorum
Assertiones Politicæ.
Andreas Episcopus Cracouiensis Jubilæo.
List pewnego Prałata.
In Nomine Dñi Ämen. Præsenti Publico Instrumento.
Benedictus Papa XIV.
Scandalum expurgatum.
List Bycza S. Klemensa XIII.
Stmi in Xto Patris et Domini nri
Protestatio ex parte Ill. Capitt Luceoriens
Actum in Castro Sosnariens F. 2 pt Domi. Cœnæ.
Relacya Astronomiczna.
Explikacya
Nowa Stawa.
Statya Człowiek manuskrypt.
Vadovius mortuus est 1641 in Cortione Raymundi
folio 3mo

95
1650.
1758.
1654.
1765.

Poezye Postu Swiętego.

Zamykaiące w sobie Epigrammata

O Męce Pańskiej.

Według textu nowego Testamentu

Ktorym przydany iest Ecclesiastes z Xięg

Salamonowych. na wiersz Polski przełożony

Ad. M. D. G. D. V. M. OO. SS. Hong.

Cantabo et Psalmum dicam Domino. Psal. 26.

Anno Dñi 1726. Die 22 Martij

Nie nowiny, nie mogiły, ani Illiackie
Spiewac myslę pożary, nie dumy Saxmackie.
Ani Swiedzkiey mitości, tykac się płomienia
Nieczystym piorem będę, albo iey imienia
I choc by co niedbali, opuscili wieszcze.
Ia przydawać niebędę, y opuszczy ieszcze.
Niesmiey mi więcey mura. Swieckim rymem ucha
Nadymać, nieleś pióra co cię nieusłucha
Wy zmyślone Boginie, Wy uszczeczne Bogi
Precz, zmyśli wam przeciwney, uciekay cie z Nogi

Nakoteck Lutnio Swiecka do złota fuiarzy
Więcey nawas nie spoyrze nawet y przez Sparty
Zbawiciel moy Apollo, krzyż moy Parnass będzie.
I Cedron za Helikon. Słodki wyznam wszędzie
Cierznie wolę niż Laury: niż zal dla koroney
Niebieskiey, na czas zgłowy, zdiąć Wieniec zielony
W stup gordzie, włoczniq wrany, odmięnię Kamoeny
I muzy wtrzy Maryę, Miłość Magdaleny.
Załoty moie będą: ani całowanią
Przepomnięi ale tego, co dla poimania
Pana Judasz wściektemi, oprawował usty.
To będą me Amory, to me wierzcze gusty.
Ty Panie! co na krzyżu. raczyt do Karować
Tey miłości; ktorey za Smiem tu opiwować
Przebacz Ustom niegodnym, dodaj myślom Woney.
Abyc z Skruchą te prozbę. zalecitą threny.
Wyniès Serce Pegazię, y ty Helikonie
Przemięn wetrzy Skumięnię, niechay myśl wnich tonie
Wiem zec zle z mych Stow Panie Sławy nie przybędzie
Do usta są niegodne: Spraw niech pioro będzie.

Hosanna in Excelsis.
Benedictus qui venit. &c.

Kto słyszał aby kto miał kiedy tryumfować
Przed Zwyciestem, niewiedząc ieśli ma zwoiować.
Aty Panie do Miasta wiezdrasz z tryumfami.
Zabiegać z Zwycięskiemi, Wszelki lud Palmami,
Chociaż ieszcze Stworzenia, nie Odkupit Swego.
Ani Smierci, ni piekła Zwyciężyt ciemnego

O Zwycięsco Niebieski! O Wszechmocny Panie, y Boze.
Insza rzecz Człowiekowi: co niewi co może.
Zwyciężyć czyli przegrać? Zwycięstwa nietrzeba.
Poprzedzac mu tryumfem, bogo czeka z Nieba.
Aletu coś przezyrzeniem. wprzod wygrał niz męstwem.
Mogłes śmiele tryumfu. poczyć przed Zwycięstwem.

Lachrymis cœpit rigare pedes ejus.
Et capillis Capitis sui tergebat &c.

Cleopatra tak się w swym Antonim kochała.
Ze mu wypić naydrozszą Perłę z Skarbu dała
Magdaleno tys więcey Panu uczyniła
Gdys Nogi iego Swiętę trzy twemi Skropiła.
Tu tez Boska miłosci, ach Niebieska cnoto!
Wolisz iey tey niz Perły. y włosy niż Złoto.

Capillis Capitis sui tergebat. &.

Wielkie cnoty dwoch włosow odmienne od siebie
Samsona, y Maryey, choc wrozney potrzebie
Tamten mocą swych włosow zdmał Lwa Ziemskiego
Ta włosami zwiedziała. Boga Stworzcę swego
I niedziw ze ta więcey niz tamten wskorała.
Bo z Niebieskiem Barankiem nie Lwem sprawę miała.

Lachrymis cœpit lavare pedes ejus &c.

Marya u Nog Panskich leie tez Strumienie
Jemu Nogi umywa, a Sobie Sumnienie.
A Chrystus miłosierdzia morze nieprzebrane
Za dar wdzięczny przyimuie rzeki złez wylane.

Iniedziw, Jeslis Panie, morze łez tasiei w Niebie
Że się rzeki mitości, zlewaią do Ciebie.

Na to.

Morze złez rzeki, pełnych Maryia gotuie
Za kąpiel Chrystusowy, y tym pokazuie
Że Chrystus pewnie Słońcem, kiedy pragnie morza
Aby wniem przy zachodzie utopił swe zorza.

Cœpit lauare pedes Discipulorum &c.

Niech mi się godzi Boze, miec tyle Swiatłosci
Abym rzekł zem wtym zwątpił, o twey Wszechmocści
Żebyś mogł bydz naymiszym, będąc Wiecznym Panem
Bogiem Stworcą y Krolem Naywyszym Kapłanem
Teraz gdy Cię schylonym, widzę przed Vczniami
A ty nogi ich myiesz Swiętemi rękami,
Czegoz Panie niemożesz czynic z Swiatem całym
Gdy sam będąc Naywiększym, mogłeś się stać małym.

Domine tu mihi lauas pedes. &c.

Przeciwne dwoch Symonow słyszę zadziwienie
Ten się Panu dziwuie, a ten Magdalenie.
Że nogi myie Panu, gani tamowaty,
A Piotr się zaś zdumiewa, że Pan Krol bogaty,
Ziemie y Nieba Stworca chce myc nogi iego.
Ten się Słusznie dziwuie, ten zaś niema czego.
Nie dziw, że się grzesznica, Vniza Krolowi,
Ale dziw że Bog umywa, nogi grzesznikowi.

Accipite & manducate. hoc est.
Corpus meum &c.

Domyślam się moy Panie, coli za przyczyna
Że się zawarł w Osobie y chleba y Wina
Ciągnąłeś nayprzod Niebem? Człowieka do Siebie
Ale on ach! Szalony niechciał iść do Ciebie
Więc zazywasz fortelu. O! dziwna miłości
O Oyćowska Dobroci" o Boska mądrości,
Wiedząc że Człek chleb woli mniey myśli o Niebie
Ty chcąc mieszkać w Człowieku zakryłeś się w Chlebie.

Recubuit Super Pectus ejus &c.

Słonce Chrystus Przedwieczne, którego promienie
Oswieca Wiarą łaską Serce, y Sumnienie
Że bliskie śmiertelnego zostaie zachodu.
Nie potrzeba lepszego iakoteż dowodu,
Że iuż Pan się położył: bo wie że się godzi,
Odpoczywać każdemu gdy Słonce zachodzi.

Exiuit in Montem Olivveti &c.

Potop była Oliwa znakiem dokończenia
Niebieskiey Surowości, Boskiego zemszczenia
Oliwa przed Zbawieniem więcey dokaruie obiecuie
W Ogroycu, bo Zbawienie Swiatu prorokuie
Daleko ta Sławiejsza, aniż tamta była.
Tamta Żywot doczesny, ta wieczny znaczyła
Tamtey się Swiat radziwił, atey Piekło zlękło,
Tamta Wody zawarła, ata Smierc y piekło.

Et factus est Sudor Ejus tanquam gutta. &c.

Twardy Panie Opoką, Stanąłeś na gorze.
Oliwnej gdyś Zwyciężył, ciężki Skłach naturze.
Owszem mocnym marmorem, bos nic niewzruszony
Odważył się dla Człeka znieść krwi naznaczony.
Niedziwuię się tedy twoiemu potowi,
Bo pocić się zwykła rzeczna, iest rzecz marmorowi

Na tosz

Gorzeie Pan miłością; Jeńcu to serdeczny
Duszu ludzkich Oblubieńcze, na Smierć tak bespieczny
Pracuie iako Pasterz, bo pasć nieprzestaie
Wiernych Owiec dla których własną Duszę daie
Woiuie iako Rycerz; bo nieustraszenie
Walcząc z Smiercią przynosi za zdobycz Zbawienie
Dzwiga iak mocny Atlas, aby obalony
Swiat grzechem pierworodnym, pod pasł wydzwignioney
Aiesli dzwiga, walczy, pracuie, gorzeie
Czemu dziwne się z niego tak hoyny pot leie

Et osculatus est eum. &c.

Ustami znak Stworzenia, Człowiekowi Panie
Dałeś Wieczna Dobroci! gdyż rzekł niech się stanie
A Człowiek tylec zato, ustami oddaie
Że cię zdradza całuiąc, witaiąc przedaie
A ty coż miod za żądło, za usta zdradliwe
Za rozgi, cierpienie, rany, krzyż, serce cierpliwe,
Byles Człeka wybawił, dałeś, za zdradzenie
Zbawienie, Raj za Męki, za Smierć Odkupienie

Et percussit Servum Sacerdotis,
et amputavit auriculam ejus. Marc. 16.

Miał Pan za złe Piotrowi, że się Piotr. niepytaiąc Pana.
Porwał chyżo do Kordá na sługę Kapłana.
Choć z rozmysłem uderzył, bo rzekł tymi słowy
(Ale Marek zapomniał upiąc iego mowy.)
Słysz Bracie Łzrzy sługa. a nie czuiesz w duchu.
Że Pan pierwszym Kapłanem, Ator z masz po uchu.

Discipuli relicto eo fugierunt. Mar. 26.

Na ten czas Cię Vczniowie Panie pilnowali.
Poki się brać od Ciebie więcey spodziewali.
Ale dawszy im Ciało y Krew, y Sam siebie
Że więcey dać niemogąc; uciekli od Ciebie

Laqueo Suspendit se Judas, Matth. 27.

Zarło winno ze Judasz, y Adam dał zarło.
Tamto cnotę wydało; ato grzech porzarło.
Zarłem też Smierć wsią zało, y ten y ow wciągnął.
Adam gdy ię rozdarł, a Judasz gdy ścięgnął.

Stabat Petrus in atrio Principis.
& iterum negavit, &c.

Klaucz Dwor obłudy. y Pięto raz do Dworu.
Nogę ustawi, zapomni Cnoty dla faworu
Swiadkiem Piotr. choć tylko raz weszła iego noga
Na Pałac, aż trzy razy odprzysiągł się Boga.

Choć tylko w Ięzni Stanął. a pobłądził w Wierze.
Coż dopiero gdy by był zrzał w Antyjkamerze.

Et continuo gallus cantavit.

Czur pieie, Piotrzy leie, coli zaprzyczyna?
Wiem ize piac Czurowi na dzerz nie nowina
Więc, ze miał dzerz Piotrowy láć zoczy przy polucie
Pocrutes, y zapiałes, y zgadłes Łogucie

Hæc autem cum dixisset unus Ministrorum dedit alapam. Jesu

Prawdą wieczną iest Chrystus przetoc go nieznaią.
Na Dworze, y o prawdę. Prawdy się pytaią.
Więc ze Cierpi policzek gotowa przyczyna
V Dworu dác po gębie prawdzie nie nowina

Remisit Herodes Jesum ad Pilatum et facti sunt amici ex illa hora &c.

Ledwo Pan do Pilata zaszedł od Heroda
Aż między záwziętymi, wnet się stáie zgoda
Tak umie Boska Noga kiedy ięzo wchodzi.
Vstępuie nienawiść, a miłość się rodzi.

Apprehendit Pilatus Jesum & flagellavit.

Herkules po Zwycięstwie wpośrod Morskiej fali.
Kładzie Stupy znapisem: po tąd a nie dali
Ty więcej czyniss Chryste; kiedy przywiązany.
Do Słupa, cierpisz Rany ciężko zbierowany.

Większą w morzu miłości, słynieć chwałą Panie
Z iednym słupem, niż tamten zdwigma w Oceanie
O słupie Przenaydrożey podporo Zbawienia
Pamiątko Zwycięzkiego Chrystusa cierpienia
Tyś krzes, tyś Cel, tyś Konieć, a któż taki może
Położyć Mey miłości? tylko ty o Boże.

Induunt eum Purpura plectentes Coronam de Spinis imponunt Capiti ejus. &c.

Ięn lito świat co z Roży wyświtnął Jessego.
Wydany napociechę rodzaiu ludzkiego.
Lilia czy Hyacynth. czyli granatowy.
Bo wszystek rumieniec, wszystek Purpurowy
Owszem Roza Niebieska krol miodzy kwiatami,
Krolem go też witaią y miedzy Cierniami,
O Roze pełna zdrowia, co Zbawienie rodzisz
Dasz się dostać każdemu, choć się Cierniem grodzisz

Et exivit baiulans Sibi Crucem. &c.

Mógł kiedyś wymyślnemi Vdźwignąc ramiony
Okrąg Nieba y Ziemię o Atlas zmyślony
Tyś Przedwieczny Atlancie gdyś się pod krzyżowym.
Idąc widzę ciężarem, przyznaię ze nowym.
Lecz łaskawszym Atlantem iesteś od tamtego.
Bo trzema tylko palcy, Machinę wszystkiego.
Wspierasz Świata, kiedy go dźwigasz z otchłani morskiej
Ale krzyż z wszystkę siłę: bo z Szczerej miłości.

180

Crucifixerunt eum. &c.

Wyciąga Moyżesz ręce, ale lud wygraie
Spuszcza Moyżesz y lud też wygrawać przestaie
Chrystus raz wyciągnionych do Oyca za nami.
By nie spuszczał przybić ie pozwala gordziami

Christus inter Latrones.

Słonce Swiatło wydaie, między cżmnosciami
Oswieca złe y dobre Swoymi promięniami
Między Szpetne padoły zdrowe źrodła płyną
I Kwiaty między Cierniem Swą wonnością słyną.
Chrystus Swiatu podobny. y źrodłu y Słońcu
Chciał też Lotrem bydź Srodkiem. do chwały naklonen

Latroni Paradisum. Discipulo Matrem Patri animam. &c

Synem cię marnotrawnym. miłosc uczyniła
O Szczodry Zbawicielu! ta cię obnażyła
Z Purpury y dla niey się Sameż Nagim Stałes.
Krew Ciało Siebie żywot, y wszytko rozdałes.
A za ieszcze niedczyc! az Matkę Vczniowi
I Ducha daiesz Oycu, y Niebo Złodziei.

Dixit sitio, Illi autem Spongiam aceto plenam obtulerunt Ori ejus, & cum gustasset noluit bibere. Joan. 19.

Pragniesz Panie niewątpię; ludzkiego Zbawienia
Pragnięm y my na wielki twoiego widzenia
Pragnięniem ale zarnie oba gorzeiemy
Syp Cię gorzko pic podigt ale my niechcemy.

Lekarstwa napragnięnie, bo się gorzki widzi
To co Duszę uzdrawia tym się Ciało brzydzi.
Więc iako Mądry lekarz znami postępuiesz
Abyś nam go osłodził Jam go wprzod dostuiesz

Ecce Homo.

Ze nas Swoim obrazem chciał mieć Wiecznyj Boze.
Większy nad ten ktory iest, dowod bydz nie może.
Że Cię Pilat Obrazem Naszym tytułuie
Oto Człowiek! y ludziom Człekiem pokazuie
Iakżeś nas chciał widzieć, Swoim Kontrefektem?
A Człowiek większym Ciała, niż Bostwa affektem.
Y wiedziony Swieckiemi zmazał się farbami,
Poprawiasz Wszechmocnemi Obrazu rękami.
Zmieszawszy z Człowieczeństwem, twe Bostwo razem,
Że on twym bydz nie może, tyś iego Obrazem.

Non Scindamus eam, sed mittamus Sortem
Super eam, & Super Vestem meam,
Miserunt Sortem. Ioan 19.

Sprawiłeś Panie w Raiu, Sukienkę Nagiemu.
Człowiekowi dla grzechu na Swiat wygnanemu.
Teraz gdy mu przez twoj Smierć znowu Raj gotuiesz
Abyś go lepiej odział Sukienkę zdeymuiesz
Onter widząc iże tam bez Sukienie wesołej
Nie wnidzie; Całą Woli y niechce rozdzielnej

Ale zgadnąć wprzod trzeba komu się dostanie
Wiem ze w Rzeku u Ciebie Są me losy Panie
Jestim godzien wygranej, umysł moy niezgadnie
Ty dopomoż co Sam wiesz iakmi kostka padnie.

Inclinato Capite tradidit Spiritum.

Nie mogł głowy do Nieba podnieść przyciśnioney
Grzechem Człowiek aż by był Smiercią odkupiony.
Zbawiciela na krzyżu: a Chrystus ią wzniosł,
Ku Niebu gdy za nami, żyiąc Oyca prosił,
Teraz gdy iuż umiera y grzech Smiercią zniosł.
Dopiero Głowę zwiesza, gdy grzesznik podniosł.

Lancea Latus eius aperuit,
& continuo exiuit Sanguis & aqua

Chrystus Vmarł, a w Sercu miłość przecię żyie
Tey Włocznia nie zraziła, ani grot przebiie
Nie ochły zmey nadzieie, z Serca woda płynie
Kto się puści tą Woda, do Nieba zapłynie

Velum templi scissum est in duas partes.

Co iest zegdy Bog Cierpi Zasłonę się pada?
Kościoł ci miał Zasłonę: nato odpowiada.
Zbawienia Tajemnicę, odkrył Bog Wcielony
Już iawne Odkupienie: nie trzeba Zasłony

Et Obscuratus est Sol.

Zacnie zgadnąć czynusiły tak Słońce zácmiewa
Przy Smierci Chrystusowey: Wzrzał Prorok opiewa.
Że Bog w Słońcu położył, Swoy Przybytek Sobie
A coż za dziw? gdy umarł, Pan z Dom wziął Sobie

Jest przysłowie na Swiecie Pulsate et apperietur vobis. Kołatayć
cie á otworzono wam będzie. Kto dobrze Kołacie do drzwi Miło
sierdzia Bozego tyn zabiegnie co wykołace. 102a
Jitus Cesarz miał tyn zwyczai iż kiedy poddany do drzi
iego zakołatał każdymu otworzic rozkazał każdygo puścił
do pokoiu swego, y kto go oco prosił każdymu przyobiecał ale
nikomu nic nie dał. Pewny poufały Minister pyta iednego czasu
Czesarza dla czegobyto czynił, iż kazdymu ocogo kto prosił
przyobiecał a do tygo czasu nikomu nic niedał. Odp: Non decet
tristem recedere de Palatio Principis. Nie tak u PBoga komu on
co obieca komu daie. Obiecał Abrahama rozmnozyć, tak się stało
Rozmnozył plimię iego na 12 pokolenia, Rzecze kto. Oycze, tak wiel
razy ij my prosiemy PBoga a nic nie odbieramy

[redacted]

Bo mu go gwałtem wydarł Jego Mość Wyzina
Iżali się cudzym Państwom dobrej przeżelili
Cłtoby swe fakcye z Postem stroili
Lecz ze złe w swym Vrzędzie sobie postępuie
Ludźmi bo ich niesmacznym pieskarzom sięplusie
Zmienito się powietrze przez czas Postu tego.
A chorobasię mnozy bez bradu wspelnego.
Dawet y grzecznym Damom Post. niefaworuie
Sobie nie mitierny zdrayca się znayduie
A oto się Nieboszta wzięn post mi zmienity
Jony swe rozang iuz cerę stracity
Zato samo niegbdzien by się unas chowat
Jakby mgo dbat katu ysam dekretowat.
Ale prbecię Mieszkowskiei wygnany certowat
Z Postem Wielki fascikuł pozwow nagotowat.
Gdzie gdyby się wexalng wgrodzie sbie strony
A sbiednie miały dość pyły sbie sbrony
Sbes dupelacyą się sprawa wiyto bytta
Do trybunał wskrecie by się tam przedzita
Juz grat pan Mizowskei wsym ter kryi tu sidzie
Donas nalichym osie gniec sprawy bydzie
Musi się post rugować dla expedicyi
Krzdzej prozwalnicz ten tydzien rumacyi
Lecz się bez krwie wytania ten Post. nieodprowadzi
Bo nie iedno Emigrantko, zywota pozbawi

102

Wszak ze się swey znieważi, oyrzadszy rzeź
Vlicami w niedźiele. Krew po ciecze wpoźey
1. Lecz się wy iego furyi bynay mieyscie nieboycie,
3. Ktorego zaymnicę wy go wy pocicie
2. A do sztuczney tanecznę Jezusa nayobaycie

Vagus.

Owoz ia na ostatku nocę Procesyi
Przybyłem chcęc powiedzieć swoię Kracyę
Nangłem à odkotnie chcęc oznaymić bidę.
Wyznam ię nic nietaięc. ani się za wrodę.
Swiatłem opalił wiele. anic nieuskoratem
Az zwiełka chcęc dzisia tu przy wpodrowatem.
Tanio uszedzie coz kiedy nie ma zaco kupić
Wmyśl bipł się skryst iamę. gdy bieda wezmie łupić.
Ja ię za wierciat wdrzewie bi mie pięgonitła
Do szkoły się chcę gazowę tam swabodę mitła
Bieda się nie nałkubie ni wiełka niewola
To tylko. iest niespodzie gdy masz wełbie mola
Do gry zieci a ciężko gdy ię nie nauczysz
Nieumiawszy iako Wiatr po za Scianu nuczysz
Owo tablicza swiadczy iak ciepła nauka
Bo nieraz się mozolęc nad nię Dupa stycka
Lecz poczekay cię tylko se skazowko dobędę.
To wam mitę łakcię zaraz czytać będę.
A paszanomi na nieg A iak wrona skacze
D. ni Ciele. D. nikon. E. iak wrona płacze.
Są ieszcze y trudnieysze sylaby składanę.

Jak pacześć po Krzotce bywaią czesane.

Ab tab, eb, wteb, ib, chleb, ob, chłop, ub, tup, ik, ok, bok, uk, tuk.
Są najtrudniejsze insze ktorem ledwie poiął.
Ale mi do żywego łancuch mocno doiął.
Niedźwiedź proso dziubie. Wrobel trawę skubie
Ciele Maskę miele wilk siedzi w popiele.
Mam trochę y łaciny z Vwagą ią powiem
Tablicę przewrociwszy znidę trochę dowiem.
Fel. Fel wrzeciono. cuchranus przędziono.
Becus Ciele Wychadło ziele.
Co za lepska lekcja o ktorym nie słyszał.
Kiedym nieiey y gdym się ieiy począł uczyć. Ledwiem trochę dychał
Ktorą wam tu powiedział. byście pamiętali.
Że Krakowscy Studenci w Krzeworzu. bywali.
Mam y Ruskie Asbuki iako greckie lambda
Także Łacinskie. Słowo rusznica bombarda
Ale niebawię długo dla czasu krotkiego.
Abym się nieuprzykrzył pod czas postu tego.
Proszę słuchaycie Łacni swoię Oracyi
Pracił bym ieszcze więcey bym ziadł ~~iaby~~ kolacyi
Tylko zem zepsuł nozdrze. zaniechym wszytkiego.
Podaj bydlęciu mieli zem nie dosiał iedzenia.
Nowam bicy tablicy cosiąto wtorzycie
Od szkoły iak od Ognia nie Muchy stronicie
Nauczycie się wnet znicy ziadszy bochen chleba
Bo podziorki go miadszy y szkoły nie trzeba

Bibl. Jag.

